2

IO. LODOVICI VIVIS IN ALLEGORIAS BVCOLICORVM Vergilij Præfatio.

POETAE olim Græci maiore in precio ac honore fuerũt apud gentis illius homines, ſtudijs literarum deditos, quàm Latini apud Latinos, adeò ut etiam ingenia Græcorũ pręclariſſima conmentarios in Homerum compoſuerint, uelut philoſophorum plerique: inter quos fuit & Ariſtoteles, princeps mea ſententia omnium. Noſtri uero (taceo illos, qui ea fuerunt ætate, quum poëticæ ſtudium nihil dum haberet pręcij, homines, qui nunquã de manibus ponerent uel aratrũ uel haſtam: ſed qui proximis his ſeculis philoſophiam ſtudiaq; ſunt grauiora conſectati) adeò à Muſis manſuetioribus fuerunt alieni, ut nefas eſſe ducerent eas attingere: tanquã ſe de fa-

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA
BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

mis Romanorum ingenijs illa elabo rabat: Cor. Gallo, Aſinio Pollioni, Varo, Tucæ, ipſi quoq; principi Au guſto, qui leuiculis rebus & paſtori- cijs ſine altiore aliqua ſententia, haud facile fuiſſent capti, aſſueti Gręcis La tinisq; grauiſſimarum materiarũ ſcri ptoribus. Quum uero aditum gratię apud illos captaret Vergilius, & face ret ſibi hoc opuſculo, credibile eſt pa ſtoralis carminis luſu multa de illorũ laudibus, deq; rebus cognoſci dignis obtexiſſe, quæ deprehẽſa plurimum adficerent lectores, ut elegantes & ar tificioſę imagines ſub Silenorum ſpe cie latentes. Accedit huc quòd res i- pſæ pleriſq; in locis ſatis teſtantur, nõ ſimpliciter dici, ſed figuratè. quo ma- gis miror, Seruium Honoratum nul las allegorias admittere, niſi de agris deperditis: quæ alijs multis de rebus manifeſtiſſimæ ſunt. Viſum itaq; eſt mihi teſtari, ut haſce allegorias in u-

ſum eorũ exculperem, qui Vergilia-
na lectione delectantur. quis autem
non delectetur? ut habeant præſtan-
tiora ingenia, uelut paſtũ quendam
ſibi congruentem, altiusq; aſcendãt,
quàm pro ſenſis uerborum ſimplici-
bus. Poëtæ etiã reddemus mentis ſuę
ſcopum, & oſtendemus nõ in rebus
leuiculis conſumptos illi eſſe tot uer-
ſus: & quæ paſtoricio ſenſu Theocri-
tus rudiori ſeculo cantaſſet, ea ipſum
ad Romanos tranſtuliſſe, & quaſi fe-
ciſſe ſua, cum intelligẽtia eruditis au-
ribus digna. Non dubito quin allego
riam aliquibus uerſibus aptauerim,
de qua poëta ne cogitarit quidem: ut
alias permultas, ad quas proculdu-
bio reſpexerit, quum ſcriberet. ſed id
nec ingratũ erit Lectori, nec inutile.
Fecerunt idem hoc iam ante nos in
Homero explicando Græci ſcripto-
res, & in literis noſtris Donatus, Te-
rentij & poëtæ huius aperiẽs cõſilia.

P. VER-

BVCOLICA.

ÆGLOGA PRIMA.

Tityrus.

Melibœus, Tityrus.

Tityre tu patulæ recubãs ſub tegmine fagi,
Sylueſtrẽ tenui muſam meditaris auena:
Nos patriæ fines,& dulcia linquimus arua.
Nos patriam fugimus:tu Tityre lentus in umbra
Formoſam reſonare doces Amaryllida ſyluas.
Ti. O Melibœe,deus nobis hæc otia fecit.
Namq; erit ille mihi ſemper deus,illius aram
Sæpe tener noſtris ab ouilibus imbuet agnus.
Ille meas errare boues,ut cernis,& ipſum
Ludere,quæ uellem,calamo permiſit agreſti.
Me. Non equidẽ inuideo,miror magis,undiq; totis
Vſq; adeò turbatur agris.en ipſe capellas
Protinus æger ago:hanc etiam uix Tityre duco,
Hic inter denſas corylos modo namq; gemellos,
Spem gregis, ah ſilice in nuda connixa reliquit.
Sæpe malum hoc nobis,ſi mens non læua fuiſſet,
De cœlo tactas memini prædicere quercus.
Sed tamen,iſte deus qui ſit,da Tityre nobis.
Ti. Vrbem,quam dicunt Romam,Melibœe putaui

Stultus ego huic noſtræ ſimilē, quò ſæpe ſolemus
Paſtores ouium teneros depellere fœtus.
Sic canibus catulos ſimiles, ſic matribus hœdos
Noram, ſic paruis componere magna ſolebam.
Verum hæc tantū alias inter caput extulit urbes
Quantum lenta ſolent inter uiburna cupreſſi.
Me. Et quæ tanta fuit Romam tibi cauſa uidendi?
Ti. Libertas, quæ ſera tamen reſpexit inertem,
Candidior poſtquàm tondenti barba cadebat:
Reſpexit tamen, & longo pòſt tempore uenit,
Poſtquā nos Amaryllis habet, Galatea reliquit.
Nanq; (fatebor enim) dum me Galatea tenebat,
Nec ſpes libertatis erat, nec cura peculi.
Quamuis multa meis exiret uictima ſeptis,
Pinguis & ingratæ premeretur caſeus urbi,
Non unq̄ grauis ære domū mihi dextra redibat.
Me. Mirabar quid mœſta deos Amarylli uocares,
Cui pendere ſua patereris in arbore poma.
Tityrus hinc aberat. ipſæ te Tityre pinus,
Ipſi te fontes, ipſa hæc arbuſta uocabant.
Ti. Quid facerem? neq; ſeruitio me exire licebat,
Nec tam præſentes alibi cognoſcere diuos.
Hic illum uidi iuuenem Melibœe, quotannis
Bis ſenos cui noſtra dies altaria fumant.
Hic mihi reſponſum primus dedit ille petenti:
Paſcite, ut antè, boues pueri, ſubmittite tauros.

Me.

Me. Fortunate ſenex, ergo tua rura manebunt,
Et tibi magna ſatis, quamuis lapis omnia nudus,
Limoſoq́; palus obducat paſcua iunco.
Non inſueta graueis tentabunt pabula fœtas,
Nec mala uicini pecoris contagia lædent.
Fortunate ſenex, hic inter flumina nota,
Et fontes ſacros frigus captabis opacum.
Hinc tibi, quæ ſemper uicino ab limite ſepes
Hybleis apibus florem depaſta ſalicti,
Sæpe leui ſomnum ſuadebit inire ſuſurro.
Hinc alta ſub rupe canet frondator ad auras.
Nec tamen interea raucæ, tua cura, palumbes,
Nec gemere aëria ceſſabit turtur ab ulmo.
Ti. Antè leues ergo paſcentur in æthere cerui,
Et freta deſtituent nudos in littore piſces,
Antè, pererratis amborum finibus exul, (grim,
Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Ti-
Quàm noſtro illius labatur pectore uultus.
Me. At nos hinc alij ſitientes ibimus Afros,
Pars Scythiã, et rapidũ Cretæ ueniemus Oaxem,
Et penitus toto diuiſos orbe Britannos.
En unquam patrios longo poſt tempore fines,
Pauperis & tuguri congeſtum ceſpite culmen,
Poſt aliquot mea regna uidens, mirabor ariſtas?
Impius hæc tam culta noualia miles habebit?
Barbarus has ſegetes? en quò diſcordia ciues

Perduxit miſeros: en quîs conſeuimus agros?
Inſere nunc Melibœe piros, pone ordine uites.
Ite meæ, quondam felix pecus, ite capellæ:
Non ego uos poſthàc uiridi proiectus in antro
Dumoſa pendere procul de rupe uidebo.
Carmina nulla canam. non me paſcente capellæ
Florentem cythiſum, & ſalices carpetis amaras.
Ti. Hic tamē hac mecum poteras requieſcere nocte,
Fronde ſuper uiridi. ſunt nobis mitia poma,
Caſtaneæ molles, & preſsi copia lactis:
Et iam ſumma procul uillarum culmina fumāt,
Maioresq; cadunt altis de montibus umbræ.

IOAN. LODOVICI VIVIS BVcolicorum Vergilij interpretatio potiſs. Allegorica.

AEGLOGA PRIMA.

TITYRE TV PATVLAE RECVBANS.

Hac ægloga gratitudinem ſuam teſtatur Poëta aduerſus Ceſarē Octauianum. A primo felicitatem cōmemorat. eſt enim genus gratitudinis, agnoſcere bene ſecum agi: hinc perfecta gratitudo, à quo. Sed ubi felicitatem tuam recordaris, breuis eſt illius gra

dus

dus ad benefactorem. Eam uero inducta narrat perſona, in quo uitatur ſpecies iactantiæ. nam quod addit ipſe deinceps alia, ex prouocatione facit, maleuoli & ingrati ſignificationem præbiturus, ſi uel tacuiſſet omnino, uel leuiter eſſet aſſenſus. Felicitas autem hæc eſt, quòd in omniũ trepidatione ſit quietus ipſe ac ſecurus, in periculo tutus, quod recubandi uerbum oſtendit. Locus ipſe non ſolum animi tranquillitatem notat, ſed delectationem, ſub tegmine, ſub umbra patulæ ac latè diffuſæ arboris, & quidem grandiferæ, unde olim gentibus cibus. ſimul attingit rem geſtam, de qua in Mœri:

Certe equidem audierã, quà ſe ſummittere colles Incipiunt. *Oblectamenti eſt ſignum euidentiſſimum, cantiones, non gemebundæ, aut querulæ, ſed de ſuis amoribus: quum cæteri uelut relegati, aliam quærant patriam, naturali atque antiqua relicta. Tityrus autem in altiſſimo ocio requieſcit ſub umbra.*

DVLCIA ARVA. *Ad miſerationem maiorem facit. ut illic,*

Et moriens dulces reminiſcitur agros.

AMARYLLIDA. *Hæc Roma eſt: uel Octauianus, quem ipſe tenui auena canebat, hoc eſt bucolico carmine.*

O MELIBOEE, DEVS NOBIS, *&c.* *Nondum quidem pro Deo habebatur, colebaturq́; Octauianus, quũ hæc Vergilius caneret: propterea dicit Mihi. nam ſi iam tum fuiſſet, ſuperflueret pronomẽ illud emphaticon. quod poſitum alioqui eſt magna de cauſa. Deus eſt homo homini à quo iuuatur, inquit Plinius: et antiquitas deos ex beneficijs finxit etiam brutas animãtes, ut Aegyptij feles, canes, boues, ibes. Græci uero, inuentores rerum utilium, Mineruam oleæ, Bacchum uini, Aeſculapium medicinæ.*

DEVS NOBIS. *Gratitudinem patefacit: ſimul inuidiã omnem ſubmouet à felicitate, licet propria. nam ſi Deus fecit, habenda illi gratia: non inuidendum Vergilio, ſed gratulandum potius. Quis enim uel Dei damnet iudicium, uel inuideat: aut oderit eos, quibus faueant dij?*

SAEPE TENER NOSTRIS. *Non ſolum animo & gratitudine erit mihi Octauianus Deus, ſed cultu, & ceremonijs.*

Genti-

Gentilitia ſunt hæc, nec Chriſtianis imitanda. quod quidam noſtræ profeßionis impiè faciunt, qui incommunicabilem DEI *appellationem, ac penè cultum, miſeris ac infirmißimis mortalibus communicant.*

ILLE MEAS. *Redit ad narrationem beneficiorum. quid ille non mihi reddidit, cui omnia erant belli turbine excuſſa? reddidit fortunas, nempe agros, & boues, tum libertatem. nam permiſit boues errare, quò uellent: cultum animi, nempe Muſas ipſas, ut cantem, non quæ ille præſcribit de ingentibus à ſe rebus geſtis, ſed pro arbitratu meo carmen paſtoricium, & agreſte. tu hæc cernis omnia, nihil neceſſe habeo multis explicare.*

NON EQVIDEM INVIDEO. *Suſpicioni occurrit, ne inuidere uideatur felicitati, in tãta omniũ miſeria: ſed mirari ſe teſtatur, ꝙ ille cõmunem calamitatem potuerit effugere.*

EN IPSE CAPELLAS. *Ego uero nõ ſolum turbor, ſed exturbor, et expellor cum tenui re ac familia. & ad miſerationem maiorem oſtendit ſe abire, impeditum atq; onuſtum filia,*

&

& uxore recens enixa geminos, ſpem propagandi generis. Nam ſi uſquam eſt quies neceſſaria, maximè eſt puerperis, & teneris infantibus. Ad affectum autem paternum facit, quod pueri illi ſint ſpes generis, quo grauius laturus ſit iacturã eorum: ideoq; periculum transferendi & migrãdi laborioſius ſit, ac moleſtius. Hæc tanta amplificatio miſeriæ auget Vergilij fœlicitatem, ac proinde laudes Octauiani, ut ſe plurimum debere Auguſto manifeſtius conteſtetur, & per hoc gratitudinem ſuam declaret, quo ille maximi fieri ſuum beneficium gaudeat, optiméque cenſeat eſſe collocatum, alliciaturq; ad benefaciendum homini tam grato. Ad dandum enim inuitat, qui ſe accepiſſe profitetur.

SAEPE MALVM. Auertit inuidiam crudelitatis huius à Cæſare, in fata & deorum uoluntatem: quàm prænunciatam ſibi ait oſtento, ſi animum uoluiſſet aduertere.

SI MENS NON LAEVA FVISSET. Culpa mea eſt, qui potuiſſem obuiare huic malo, ſi uoluiſſem parêre cœleſtibus monitis. ſed obſurdeſcebam ad manifeſtas deorum uoces.

DE COELO TACTAS. *Effugere licuiſſet tantam calamitatem, ſi quum primum uiderunt fulgure ictas quercus, hoc eſt Brutos. Caßium, & alios Cæſaris percuſſores proſcriptos uictosq́;, in quorum partibus Cremonenſes erant, longius diſceßiſſent à contagio uiciniæ, tanquam à peſtilentia, aut uictorem conciliaſſent ſibi aliqua ratione.*

VRBEM QVAM DICVNT RO. *Reſponſio paſtoralis. Rogatus de Cæſare, de Roma reſpondet, longis ambagibus, ſed acutè tamē et callidè. magnitudinem enim Octauiani effert deſcribenda* Roma*, quæ illius imperio regatur.*

QVAM DICVNT ROMAM. *Et hoc ruſticè, tanq̄ illis non admodū ſit nota* Roma*; ſed ex leui quadam auditione: ut agricolis omnibus paululum longinqua, quantumuis ampla & illuſtria, ignota ſunt. non enim curioſi ſunt, nec auidi cognoſcendi res exteras.*

HVIC NOSTRAE SIMILEM. *Vt enim rudes ſunt atque inexperti, omnia metiuntur ex ſuis rebus.*

QVO SAEPE SOLEMVS. *Vrbem plenam*

plenam nobilitatis, ducum, heroum, ſedem Imperij, ſtultus exiſtimabat ſimilem paſtoriciæ urbis, & plane ouilis cuiuſdam: ut ingenium, eloquentiam, humanitatem, educationem Romani populi, Mantuani arbitraretur eſſe ſimilem.

ET QVAE TANTA FVIT. *Ruſtica locutio, & interrogatio congruens paſtoriciæ admirationi. paſtores enim & agricolæ facile quiduis mirantur, quia cauſas ignorant.*

LIBERTAS. *Specioſus titulus, & qui facile uel in paſtorum pectora penetret. nec magis poterat Octauiano blandiri, quàm quod per eum fateatur ſe eſſe libertatem aſſecutum, qui ſuſpectus eſſet, tanquam ademiſſet eam omnibus. Libertatem & opes auctas ſibi declarat, Auguſti beneficio: ſed libertatẽ, uti par eſt, anteponit.*

RESPEXIT INERTEM. *Merito inertem. nam libertatem ipſe per ſe nunquam eſſet conſecutus, Auguſti eſt nactus beneficio.*

CANDIDIOR POSTQVAM. *Bucolica ſcripſit Vergilius iuuenis, nempe ante annum triceſimum. Natus eſt enim Pompeio & Craſſo primũ Coſſ. à quo anno uſq; ad III.*

uira-

uiratum ſunt anni uigintiquatuor. Porrò III uiratus decem annos durauit. Ita que hyperbole eſt ex affectu Vergilij, qui tandiu ſine libertate & peculio uixiſſet, ut ſibi in ea ſeruitute conſenuiſſe uideretur. Sed referri tamen Candidior poteſt ad libertatem: quaſi pulchra, & ſpecioſa, & benigna: quod quibuſdam magis placet.

NAMQVE (FATEBOR ENIM)

Mantuæ nec liber eſſe poteram, nec diues, quamuis non paucas ederem ingenij ſignificationes et eruditionis, haud utiq; pauciores quàm Romæ: ſed nullum erat precium uirtuti, & bonis artibus inter eos, qui illas ut non intelligerent, ita nec curarent.

MIRABAR QVID MOESTA DEOS.

Senſus difficilis. ſed peculiaris ſignificatur Romanorum fauor erga Vergiliū. Mirabar quid tantæ eſſet rei, cur Roma uniuerſa pro te deos inuocaret, ut eſſent tibi propitij, Auguſtum ſcilicet & proceres; & cui iuberet ſalua eſſe ſua poma in arbore, ne quis quid de bonis Vergilij raperet.

TITYRVS HINC ABERAT. Atqui quum hinc es profectus Romã, magnum tui deſiderium

derium omnibus reliquiſti, ſummis, infimis, mediocribus: ut cauſſa non fuerit, cur hinc diſcederes. uel Hinc, *id eſt* Roma: *ut non referatur ad locum in quo ſunt, ſed de quo loquuntur.*

QVID FACEREM? Hoc *ad illud uidetur pertinere, quòd* Vergilius *Mantuæ eſſet omnibus chariſſimus: nec* opus *illi fuiſſet* Romā *profiſciſci. ideo reſpondet, quid facerem, quo minus irem* Romam? *quid agerem* potius, *aut cōmodius? neque enim libertatem eſſem unquā nactus, nec deos nouiſſem, hoc eſt* Romanos pro*ceres, adeò* propitios *& fauentes ingeniis.*

HIC ILLVM VIDI. *Tanti profectò fuit* Romam *adiſſe. nam illum uidi magnum iuuenem,* O*ctauianum, pro cuius ſalute duodenos dies annis ſingulis uota ſuſcipio. Iuuenis erat tū* Cæſar O*ctauianus, nempe quinque & uiginti annorum plus minus. adoleſcētes etiamnum, qui eius eſſent ætatis, nominabantur.*

HIC MIHI RESPON. PRIMVS. I*pſe ultro & primus, non rogatus ab ullo* ex Ro*manis magnatibus.*

PASCITE VT ANTE. *Pergite in*

ſtudiis

ſtudijs cœptis, & augete illa, me authore.

FORTVNATE SENEX. Tali authore & tutore, ingenij tui monimenta ſemper manebunt. uel ſimpliciter de agris intelligendum, in laudem Cæſaris. Senex dicitur ad decorum perſonæ. nam inducuntur ſenes paſtores. quò pertinere & illud poteſt:

Candidior poſtquam tondenti barba cadebat.

Vel ſenex nomen eſt dignitatis paſtoralis, ſicut præcipuus, uel maximus, uel dominus, uel pater.

QVAMVIS LAPIS. Simpliciter & ſine figura intelligendum, agros quidem Vergilij eſſe ſeptos undique, hinc monte, illinc palude, ſed ſuffecturos ipſi & gregi eius: nec futurũ opus, ut aliud foris quærat, ad ſe & pecus ſuum alendum. tum addit ex ea munitione ingentem commoditatem, quòd damna uiciniæ non peruenient ad ea animalia, quæ ſolent errare, cuiuſmodi ſunt pecudes, & apes.

NON INSVETA GRAVES. Vallatus his patronis, quamtumlibet agri alijs tuis uicinis adimantur, eris ipſe incolumis: nec exiſtimationi ingenij erit quod timeas, fauentibus tibi colu-

minibus totius eruditionis.

FORTVNATE SENEX. *Deſcriptio eſt ruſticarum uoluptatum, quæ oculis, auribus, ſomno, & refrigeratione capiuntur, tum fructu paſtionum.*

HIC INTER FLVMINA NOTA. *Facit hoc ad fœlicitatem, conſeneſcere in patria, uel ubi diu aſſueueris, ut eſt apud Claudianum:*

Felix qui patrijs æuum tranſegit in aruis.

ANTE LEVES ERGO. *Huc pertinent ſuperiora, ad teſtificationem gratitudinis erga Octauianum.*

QVAM NOST. ILL. LAB. PE. VVL. *Ille uultus, quo mihi & fortunas reſtituit, & libertatem dedit, & animum auxit.*

AT NOS HINC ALII. *Poſt gratitudinem ſequitur affectus commiſerationis de alijs, ſi quo modo poßit animum Cæſaris inflectere, et alijs ſuis municipib. propitiorē reddere.*

DIVISOS ORBE BRITANNOS. *Orbem uocabant olim terram cōtinentem, quæ Oceano alluitur. inſulæ Oceani extra orbem dicuntur eſſe, non item inſulæ maris mediterranei,*

nei, ut Sicilia, & Sardinia, & Cyclades, & eiuſmodi. Magna calamitas, quæ propinqua migratione reparari non quibat: quærendæ erant Romanis ciuibus ſedes extra orbem Romanum.

EN VNQVAM PATRIOS. Affectus naturalis exulum & profugorum, ut ſpem quandam uſurpent reuiſendi aliquando quæ relinquunt: & quum reuiſunt, admirantur, atque exhilareſcunt. idem contingit poſt longas peregrinationes.

POST ALIQVOT MEA REGNA. Ruſtica annorum annotatio, non ex olympiadibus, ut apud Græcos: neque ex Conſulibus, ut apud Romanos: ſed ex temporum annuis qualitatibus. ſicuti Claudianus inquit:

Frugibus alternis, nõ Conſule computat annum.

IMPIVS HAS SEGETES. Magnæ indignationis eſt, quæ ciuis elaborarit, ea poſsidere barbarum, & quidem impium.

EN QVO DISCORDIA CIVES. Bella ciuilia non ſolũ Romæ publica, & in ſumma imperij: ſed etiam inteſtina, in ſingulis municipijs. Et eſt ſententia indignationi conueniens.

EN QVIS CONSEVIMVS AGROS? *Ita euenit in pleriſque humanis rebus, ut ij fruantur noſtris laboribus, qui ſunt indigniſsimi, aut quos minimè omnium uellemus: de quo Solomon conqueritur in Concionatore.*

INSERE NVNC. *Omnia hæc ſunt pathetica, plena commiſerationis. mouent enim miſericordiam mala, quæ nos urgent: & bona, quæ amittimus. Oſtendit uices rerum humanarum, & ignorantiam futuri, En quîs cõſeuimus agros? Hoc quum commune ſit omnibus, unicuique pro ſtatu & conditione ſua, maxime miſericordiam elicit. facile enim mouemur ijs malis, quæ ad nos peruenire poſſe exiſtimamus.*

ITE MEAE QVONDAM. *Diſceſſus à rebus charis, etiam audientibus uel ſpectantibus miſerabilis eſt.*

NON EGO VOS POSTHAC. *Tam erat graue paſtori illi, cõſueta oblectamenta & uitam, cui à puero aſſueuerat, relinquere, quàm Cæſari ſuum imperiũ. hæc omnia ita canit Vergilius, propter eam cauſam, quam modo attigimus, ut Auguſtum ad miſericordiam erga*

muni-

municipes ſuos Mantuanos adduceret.

HIC TAMEN HAC MECVM. *Benignitas, & hoſpitalitas ruſtica, & inuitatio ad dapes, quas ſuppeditat rus ipſum. Probitatem ſuam oſtendit erga miſerum, & Octauianum allicit ad miſerandum exemplo ſuo. Noctem dixit impendêre, ideo quieſcendum: per quod innuit, nō procul abeſſe finē turbationis illius, & malorū.*

AEGLOGA II. ALEXIS.

Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexim,
Delicias domini, nec quid ſperaret, habebat:
Tantum inter denſas, umbroſa cacumina, fagos
Aßiduè ueniebat: ibi hæc incondita ſolus
Montibus, & ſyluis ſtudio iactabat inani.
O crudelis Alexi, nihil mea carmina curas,
Nil noſtri miſerere, mori me denique cogis.
Nunc etiam pecudes umbras & frigora captant,
Nunc uirides etiam occultant ſpineta lacertos,
Theſtylis & rapido feßis meſſoribus æſtu
Allia, ſerpillumq;, herbas contundit olentes.
At mecum raucis, tua dum ueſtigia luſtro,
Sole ſub ardenti reſonant arbuſta cicadis.
Non'ne fuit ſatius triſteis Amaryllidis iras,
Atque ſuperba pati faſtidia? non'ne Menalcam?

Quamuis ille niger, quamuis tu candidus eſſes.
O formoſe puer, nimium ne crede colori.
Alba liguſtra cadunt, uaccinia nigra leguntur.
Deſpectus tibi ſum, nec quis ſim, quæris Alexi,
Quàm diues pecoris niuei, quàm lactis abundans.
Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ.
Lac mihi non æſtate nouum, non frigore deſit.
Canto quæ ſolitus, ſi quando armenta uocabat,
Amphion Dircæus in Actæo Aracyntho.
Nec ſum adeò informis: nuper me littore uidi,
Cum placidum uentis ſtaret mare. nõ ego Daphnim
Iudice te metuam, ſi nunquam fallit imago.
O tantum libeat mecum tibi ſordida rura,
Atq; humiles habitare caſas, & figere ceruos,
Hœdorumq; gregem uiridi compellere hibiſco.
Mecum unà in ſyluis imitabere Pana canendo.
Pan primus calamos cera coniungere plures
Inſtituit: Pan curat oues, ouiumq; magiſtros.
Nec te pœniteat calamo triuiſſe labellum:
Hæc eadem ut ſciret, quid non faciebat Amyntas?
Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis
Fiſtula, Damœtas dono mihi quam dedit olim,
Et dixit moriens: te nunc habet iſta ſecundum.
Dixit Damœtas: inuidit ſtultus Amyntas.
Præterea duo, nec tuta mihi ualle reperti
Capreoli ſparſis etiam nunc pellibus albo,

Bina

Bina die ſiccant ouis ubera: quos tibi ſeruo:
Iam pridem à me illos abducere Theſtylis orat,
Et faciet, quoniam ſordent tibi munera noſtra.
Huc ades ô formoſe puer: tibi lilia plenis
Ecce ferunt nymphæ calathis, tibi candida Nais
Pallentes uiolas, & ſumma papauera carpens,
Narciſſum, & florem iungit bene olentis anethi.
Tum caſia, atque alijs intexens ſuauibus herbis,
Mollia luteola pingit uaccinia caltha.
Ipſe ego cana legam tenera lanugine mala,
Caſtaneasq; nuces, mea quas Amaryllis amabat:
Addam cerea pruna, et honos erit huic quoq; pomo.
Et uos ô lauri carpam, & te proxima myrte:
Sic poſitæ quoniam ſuaueis miſcetis odores.
Ruſticus es Corydon, nec munera curat Alexis:
Nec ſi muneribus certes, concedat Iolas.
Eheu quid uolui miſero mihi? floribus auſtrum
Perditus, & liquidis immiſi fontibus apros.
Quem fugis ah demens? habitarūt dij quoq; ſyluas,
Dardaniusq; Paris. Pallas quas condidit arces,
Ipſa colat, nobis placeant ante omnia ſyluæ.
Torua leæna lupum ſequitur, lupus ipſe capellam,
Florentem cythiſum ſequitur laſciua capella:
Te Corydon ô Alexi, trahit ſua quenque uoluptas.
Aſpice aratra iugo referunt ſuſpenſa iuuenci,
Et ſol creſcenteis decedens duplicat umbras:

Me tamen urit amor: quis enim modus adſit amori?
Ah Corydon, Corydon, quæ te dementia cœpit?
Semiputata tibi frondoſa uitis in ulmo eſt.
Quin tu aliquid ſaltem potius, quorũ indiget uſus,
Viminibus, molliq́; paras detexere iunco?
Inuenies alium, ſi te hic faſtidit Alexis.

IN AEGLOGAM II. ALLEGORIA.

Cornelius Gallus poëta fuit illa ætate inſignis, quem Auguſtus Cæſar adminiſtrationi reip. & bellis gerendis admouit. Huius familiaritatem ambibat Vergilius, ut qui maximè. de quo eſt illud:

Gallo, cuius amor tantum mihi creſcit in horas,
Quantum uere nouo uiridis ſe ſubijcit alnus.

Sed impediebatur negocijs ab Auguſto iniunctis, & familiaritate ipſius principis, qui illum ſecum quócunque proficiſceretur abducebat: tum aliquo fortaſſe contemptu Galli de Vergilio, quem poëta locis quibuſdam ſignificat, ut erat Gallus prouincijs atque exercitibus præfectus, Vergilius autem ruſticus et poëta, quæ ars apud maiores nullo in precio fuerat, temporibus Auguſti honorem cœperat nanciſci, quòd ea delectaretur princeps: ut in Hiſpania carmen uernaculum

culum ſub Ioanne ſecundo rege Caſtellæ. De his amoribus ac deſiderijs, quibus frui non poteſt, compoſuit hanc æglogam queribundã. initium hoc eſt amicitiarum, & inuitatio. nam etſi Gallus Cornelius amiciſsimus aliquando fuerit Vergilij, à primo tamen nondum tanto ingenio percognito, credibile eſt, principi uiro & erudítiſsimo ſorduiſſe ruſticum municipalem, leui tantum poëtæ titulo commendatum.

FORMOSVM. Quid formoſius, quàm animi lineamenta, ut dicũt Stoici: & amico ſuus amicus? & doctus docto, candido utique? aliter enim inuideret figulus figulo, iuxta uetus Heſiodi dictum.

DELICIAS DOMINI. Dominus apud paſtores eſt is, cuius eſt pecus: ſicut in cõuiuio, qui præbet illud. Itaque paſtoricio more principem Octauianum dominum appellauit: non quidem ex eius uoluntate, qui uetuit ſe & ioco & ſerio dominum nuncupari, ſed ex ruſtica conſuetudine. Charus admodũ fuit Gallus Cornelius Auguſto, ſed poſtea reiectus eſt ab amicitia, ut Aegloga decima dicetur.

NEC QVID SPERARET. Nam aberat in negocijs Octauij, bellis et reipubblicæ adminiſtratione occupatiſſimus.

TANTVM INTER DENSAS. Sæpe requirebat eum longis itineribus, profectione Romam, & alias ad ciuitates, tum prouocatione carminum ruſticorum: ſed ſurdis canebat.

O CRVDELIS ALEXI. Et auertebant Gallum negocia principis ſui, nec ipſe magnifaciebat beneuolentiam poëtæ.

etiam NVNC ET PECVDES. In tanta pace Italiæ, in tanta quiete omnium, & ſecuritate Octauiani uirtute parta, ego ſolus inquietus ago, cupidus fruendi tui. geris & procul cum alijs bella, in quibus uideor mihi militare: & geris mecum, non reſpondens amori meo erga te.

NON'NE FVIT SATIVS. Mihi quidem ad fructum familiaritatis, ſatius fuiſſet aliquem amaſſe inferioris notæ amicũ, qui cum potuiſſem uerſari, miſcere ſermones, oblectare me ex animi mei ſententia. nihil enim iucundius, quàm pares amici.

TRISTES AMARYLLIDIS IRAS. Indigna-

dignatio eſt, affectus ex amoris impatientia. Melius (inquit) fuiſſet, etiam moroſos & iracundos & difficiles diligere, modò datum eſſet non torqueri deſiderio, & conſpectu, atq; alloquio charo frui. ſciſſem enim accõmodare me illorũ moribus, illi autẽ humilitatem meã non deſpexiſſent.

QVAMVIS ILLE NIGER. Quamuis ille imperitus, & ruſticus, & pauper: tu contrà eruditus, urbanus, locuples, potens.

O FORMOSE PVER. Ne nimium fidas fortunæ dotibus, ex quibus quæ ingentes ſunt, ſæpenumero concidũt, mediocres aut paruæ cõſeruãtur. Tum amicitiæ magnorũ ſæpe diſſoluũtur, coluntur autem inter mediocres. quis enim appetat amicitiã eius, quo frui per magnitudinẽ nunq̃ liceat? Aequalitatem eſſe in amicitia oportet, ut alter altero ex animi ſui ſentẽtia fruatur.

DESPECTVS TIBI SVM, &c. Fortaſſe ingenio meo non perinde delectaris. at quæras ab ijs, qui hac de re iudicium ferre poßint, qua ſim eruditione, quàm præditus omni cultu animi, omnibus diſciplinis. Haſce animi dotes atque opes paſtoricijs opibus explicat,

plicat, ut decet titulum ſuſcepti argumenti.

CANTO QVAE SOLITVS. *Nec ſolũ artes humanitatis teneo, ſed pango etiam carmẽ antiquorum ſimile ac par, ita ut idem uideri poſſit. Viuentibus enim ſatis magna uidetur gloria, æquari poſſe cum ſuperioribus, quum non raro ſuperent.*

NEC SVM ADEO INFORMIS. *Etſi ruſticis parentibus, non tamen moribus uel ruſticanis, uel aſpernandis: tum nec corpore pudendo. hoc eſt cultu corporis & formatione, ut pudere te poſsit, ſi inter Romanos proceres familiarius tecum uerſer.*

NVPER ME IN LITTORE VIDI. *Nam & uerſatus ſum cum Octauiano, Mecœnate, Pollione, Tucca, Varo: & cepi experimentum mei ex illorum iudicio.*

QVVM PLACIDVM VENTIS STARET MARE. *Proxima pace, quum in armorum quiete omnes ſe domum recepiſſent, poſitis armis, & ſummotis tumultibus: ut appareat, eos per ocium potuiſſe de me iudicare. Nam quemadmodum quieta aqua imaginem recipit, & reddit,*

dit, ita mens in quiete recte ſtatuit: non item in motu & agitatione. Apte uocauit Italiam mare, & uentos bellorum turbines.

NON EGO DAPHNIM. Aliquem aliũ poëtam, excultum & expolitum uſu urbano.

IVDICE TE METVAM. Si modò uelis uacare ad carmina utriuſq; noſtrũ cognoſcẽda.

SI NVNQVAM FAL. IMAGO. Si mihi non imponunt iudicia illorum.

O TANTVM LIBEAT. Nihil reſtat, niſi ut nõ reſpuat ingeniũ ruri natum altumq;: carmen quoq; de re paſtoricia. Sunt enim & in hac materia, atque hoc uitæ genere ſuæ uoluptates, in ducendo grege & uenatu: ſumat ſolum experimentum conuerſationis huius mediocrium amicorum, uidebit quantum in ea inſit dulcedinis.

PANA CANENDO. Nec deſunt nobis dij: ut hominem non pudeat, quod deus iudicauit ſe non indignum, illumq; habemus nos & authorem, atque inſtitutorem uitæ huius, & tutorem, & ſocium.

NEC TE POENITEAT. Apertè oſtendit, hunc eſſe Corn. Gallum, qui carmen paſto-

ricium compoſuit. Expertus quidem erat Gallus carmen ruſticum, ſed non uitam ruſticanam.

HAEC EADEM VT SCIRET. Poëta aliquis nō parui nominis, nec ingenij: qui paſtoriciū carmē affectabat, nec poterat tamē aſſequi.

EST MIHI. Magna in hoc genere facultas, non unus calamus aut fiſtula, ſed ſeptem coniunctæ & compactæ, & quidem diſpares: quas inflare ad concentum maximæ eſt artis: nam ſi in una peritia eſt laudabilis, quid in ſeptē pariter, & diſparibus?

DAMOETAS DONO MIHI. Theocritus eſt hic Damœtas, uel ſi quis fuit Vergilij hac in re peritiſſimus magiſter, & præcipuus.

DIXIT DAMOETAS. Non cuiuſlibet iudicio ſecundus iudicatus eſt Vergilius, ſed illius ipſius, qui eſſet primus.

INVIDIT STVLTVS AMYNTAS. Huic ſucceſſioni principatus inuidit Amyntas, merito ſtultus, qui id affectaret, quod eſſet ſibi à natura uel à negligentia negatum: & inuideret, quibus eſſet conceſſum, uel qui ipſi paraſſent ſibi induſtria.

PRAE-

PRAETEREA DVO, NEC TVTA. Duo poëmata, Bucolicum & Georgicum, magna cura & difficultate excuſa, quæ ſtatuerat dicare Gallo Cornelio. quo munere quum ille non uideretur magnopere capi, dicit tranſlaturum ſe inſcriptionem ad Pollionem, aut Mecœnatem, à quibus rogatur.

BINA DIE SICCANT. Elaborationem ſignificat operum. quaſi exhauriunt geminum ſtudium parentis, diurnum & nocturnum.

HVC ADES O FORMOSE PVER. Maximas ruris delicias oſtentat, ut eũ teneat cupido ruſticandi. Carminis ruſtici ſuauitates ſignificat, & uitæ agreſtis: quæ quoniã naturales ſunt, maiores ſunt, ac diuturniores, q̃ urbicæ, quæ cõſtant artificio humano. imò urbanæ ipſæ ab ijs petuntur, quæ ruri & in agris naſcuntur.

PALLENTES VIOLAS. Delectatio eſt in colore atq; odore florum: fructus autem in m-lis, caſtaneis, prunis, & huiuſmodi. flores ad p-ſtoriciũ poëma pertinẽt, fructus ad georgicum

RVSTICVS ES CORYDON. Faſtidit Gallus Cornelius hominem ruſticum urbanus, humi-

humilem potens, locuples munera ſordida & humilia. & maiorem habet animi concitationē conuerſio ſermonis ad ſe, tanq̄ ad alteram perſonā.

NEC SI MVNERIBVS CERTES. Quid tu tandem adferes ad alliciēdum Alexim, quod ille non copioſius & præſtantius Romæ inueniat, etiam in ipſo Cæſare? uel ſi bella ſint canenda, & magnorum heroum res geſtæ? Auguſtus enim poëmata conſcripſit, inter quæ etiā tragœdiam Aiacem: de qua eſt illud, In ſpōgiam decubuiſſe Aiacem ſuum, apud Tranquillum.

EHEV QVID VOLVI. Inanem operam ſumo. fundo carmina, ubi non eſt auris: ſpargo flores ſpiranti auſtro, quos rapiat. inutiliter perdo tempus, & corrumpo mihi aliarum amicitiarum pulcherrimas occaſiones, dum huic uni ſtudeo.

QVEM FVGIS AH DEMENS. Dementem ruſtico more uocat, incōſideratum. uel reuera demens eſt, qui ſe potiorem eſſe retur quàm deos. fugis & hominem ruſticum, & carmen ruſticum: atqui his duobus delectati ſunt aliquando magni principes, & heroës.

DAR-

DARDANIVSQVE PARIS. Heros propemodum æqualis dijs, filius tanti regis & formoſißimus, cuius iudicium tres deæ ſubierunt. ſi exemplum deorum imitari non potes, moueat te exemplum hominis.

PALLAS QVAS CONDIDIT ARCES. Canant alij ſanè res bellicas grandi carmine, uel iactent ſe rebus bello geſtis, ſuis aut maiorum ſuorũ: nobis nec origo nec uita ruſtica uidetur pœnitenda: nec conſilij noſtri piget, qui paſtoricia & agreſtia cantamus. hoc uti maneat propoſitum, optat ſibi, ſicut illic:

Rura mihi & rigui placeant in uallibus amnes,
Flumina amem, ſyluasq; inglorius.

TORVA LEAENA LVPVM, &c. Sententia generalis, collecta ab exemplis, quæ dicitur dialecticis Inductio: & addita gradatione fit concinnior. Senſus eſt, Age tu mecum Corneli Galle, ut tibi libuerit. fugias, aſperneris me: ego tamen neſcio quo animi mei nutu, ad tui beneuolentiam feror: nec eam deponam, qualemcunque te experiar aduerſum me. rapior enim naturæ meæ tractu, ut leæna ad lupum, lu-

pus ad capellã, capella ad cythiſum: quiſq; ad id, quod naturæ ſuæ ſẽtit eſſe congruũ et expediẽs.

TRAHIT SVA QVEMQVE VOL. Voluptas propoſita, tanquã finis, trahit animũ. finis enim eſt impulſor actionis, propoſito primus, executione poſtremus: in eo namq; ſiſtitur.

ASPICE ARATRA IVGO. Omnia quietem recipiũt, animata, inanimata, etiam cœlum ipſum: ſenſu paſtoricio, qui exiſtimant illud humano more per noctem conquieſcere. ſolum amoris deſiderium quietem non nouit, donec re chara perfruatur. Talis eſt hominum uita, quoad iungatur & unum fiat cum Deo.

AH CORYDON CORYDON, &c. Magnitudinem amoris dementiam nominauit, quòd ſui ſit oblitus, & extra ſe poſitus: & à philoſophis furor nuncupatur. Colligit autem dementiam, quòd opera relinquat inchoata, et prætermittat occaſiones perficiendi, ſectetur inutilia: quo tẽpore poſſet ea parare, quæ paulo pòſt futura eſſent uſui.

SEMIPVTATA TIBI. Verte te ad opera tua cœpta, ex his pete huic deſiderio ſolacium.

latium. abſolue Georgica, & Aeneidem, quæ opera pendent tibi inchoata.

QVIN TV ALIQVID. Aut leuioris operæ collige materiam, aut eorum quæ ſcis hoc tempore precium habere ac gratiam.

INVENIES ALIVM, SI TE HIC FASTIDIT ALEXIS. Tu quidem amabis Gallum, quia illuc te rapit pronitas animi tui: ſed illis operibus abſolutis, ſi ab hoc nõ redamare, inuenies alium cui ſis chârus.

AEGLOGA TERTIA.

Palæmon.

Menalcas. Damœtas. Palæmon.

Me. Dic mihi Damœta: cuium pecus? an Melibœi?
Da. Nõ, uerũ Aegonis, nuꝑ mihi tradidit Aegõ.
Me. Infelix ô ſemper ouis pecus, ipſe Neæram
Dum fouet, ac, ne me ſibi præferat illa, ueretur.
Hic alienus oueis cuſtos bis mulget in hora,
Et ſuccus pecori, & lac ſubducitur agnis.
Da. Parcius iſta uiris tamen obijcienda memento.
Nouimus & qui te, tranſuerſa tuentibus hircis,
Et quo, ſed faciles nymphæ riſere, ſacello.
Me. Tum credo, cum me arbuſtum uidere Myconis,
Atque mala uites incidere falce nouellas.

Da. Aut hic ad ueteres fagos, cum Daphnidis arcum
Fregiſti, & calamos, quæ tu peruerſe Menalca
Et cum uidiſti puero donata, dolebas:
Et ſi non aliqua nocuiſſes, mortuus eſſes.
Me. Quid domini facient, audent cum talia fures?
Non ego te uidi Damonis peſſime caprum
Excipere inſidijs, multum latrante Lyciſca?
Et cum clamarem, quò nunc ſe proripit ille?
Tityre coge pecus: tu poſt carecta latebas.
Da. An mihi cantando uictus non redderet ille,
Quem mea carminibus meruiſſet fiſtula caprũ?
Si neſcis, meus ille caper fuit, & mihi Damon
Ipſe fatebatur, ſed reddere poſſe negabat.
Me. Cantando tu illum? aut unquam tibi fiſtula cera
Iuncta fuit? non tu in triuijs indoctè ſolebas
Stridenti miſerum ſtipula diſperdere carmen?
Da. Vis ergo, inter nos, quid poßit uterq; uicißim
Experiamur? ego hanc uitulam, ne forte recuſes,
Bis uenit ad mulctram, binos alit ubere fœtus,
Depono: tu dic mecum quo pignore certes.
Me. De grege non auſim quicquam deponere tecum:
Eſt mihi nanq; domi pater, eſt iniuſta nouerca,
Bisq; die numerant ambo pecus, alter & hœdos.
Verum id, quod multo tute ipſe fatebere maius,
(Inſanire libet quoniam) tibi pocula ponam
Fagina, cælatum diuini opus Alcimedontis:

Lenta

Lenta quibus torno facili ſuperaddita uitis,
Diffuſos hedera ueſtit pallente corymbos.
In medio duo ſigna, Conon: & quis fuit alter,
Deſcripſit radio totum qui gentibus orbem:
Tẽpora quæ meſſor, quæ curuus arator haberet.
Nec dum illis labra admoui: ſed condita ſeruo.
Da. Et nobis idem Alcimedon duo pocula fecit,
Et molli circum eſt anſas amplexus acantho,
Orpheaq; in medio poſuit, ſyluasq; ſequentes.
Nec dum illis labra admoui, ſed condita ſeruo.
Si ad uitulã ſpectes, nihil eſt quod pocula laudes.
Me. Nunq̃ hodie effugies: ueniam quocunq; uocaris:
Audiat hæc tantum uel qui uenit ecce Palæmon:
Efficiam poſthac ne quenquam uoce laceſſas.
Da. Quin age, ſi quid habes, in me mora nõ erit ulla;
Nec quenquam fugio, tantum uicine Palæmon.
Senſibus hæc imis (res eſt non parua) reponas
Pa. Dicite: quandoquidem in molli cõſedimus herba,
Et nunc omnis ager, nunc omnis parturit arbos,
Nunc frondent ſyluæ, nunc formoſiſsimus annus.
Incipe Damœta, tu deinde ſequere Menalca.
Alternis dicetis: amant alterna camœnæ.
Da. Ab Ioue principium muſæ: Iouis omnia plena:
Ille colit terras, illi mea carmina curæ.
Me. Et me Phœbus amat: Phœbo ſua ſemp̃ apud me
Munera ſunt lauri, & ſuaue rubens hyacinthus.

Da. Malo me Galatea petit laſciua puella,
Et fugit ad ſalices, & ſe cupit antè uideri.
Me. At mihi ſeſe offert ultrò meus ignis, Amynthas,
Notior ut iam ſit canibus non Delia noſtris.
Da. Parta meæ Veneri ſunt munera: namq; notaui
Ipſe locum, aëriæ quò congeſſere palumbes.
Me. Quod potui, puero ſyluestri ex arbore lecta
Aurea mala decem miſi, cras altera mittam.
Da. O quoties, & quæ nobis Galatea locuta eſt:
Partem aliquam uenti diuûm referatis ad aures.
Me. Quid prodeſt, q̧ me ipſe aĩo nõ ſpernis Amyntha,
Si dum tu ſectaris apros, ego retia ſeruo?
Da. Phyllida mitte mihi, meus eſt natalis, Iola:
Cum faciam uitula pro frugibus, ipſe uenito.
Me. Phyllida amo ante alias: nã me diſcedere fleuit,
Et longum formoſe uale uale, inquit Iola.
Da. Triſte lupus ſtabulis, maturis frugibus imbres,
Arboribus uenti, nobis Amaryllidis iræ.
Me. Dulce ſatis humor, depulſis arbutus hœdis,
Lenta ſalix fœto pecori, mihi ſolus Amynthas.
Da. Pollio amat noſtrã, quamuis ſit ruſtica, muſam,
Pierides uitulam lectori paſcite ueſtro
Me. Pollio & ipſe facit noua carmina, paſcite taurũ,
Iam cornu petat, & pedibus qui ſpargat arenam.
Da. Qui te Pollio amat, ueniat, quò te quoq; gaudet:
Mella fluant illi, ferat & rubus aſper amomum.
Me.

Me. Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui,
Atq; idem iungat uulpes, & mulgeat hircos.
Da. Qui legitis flores, & humi naſcẽtia fraga, (ba.
Frigidus, ô pueri fugite hinc, latet anguis in her-
Me. Parcite oues nimium procedere: non bene ripæ
Creditur, ipſe aries etiam nunc uellera ſiccat.
Da. Tityre paſcentes à flumine reijce capellas:
Ipſe, ubi tempus erit, omnes in fonte lauabo.
Me. Cogite oueis pueri, ſi lac præceperit æſtus,
Vt nuper, fruſtra preſſabimus ubera palmis.
Da. Eheu q̃ pingui macer eſt mihi taurus in aruo:
Idem amor exitiũ eſt pecori, pecoris q; magiſtro.
Me. His certe neq; amor cauſa eſt, uix oſsibus hærẽt:
Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos.
Da. Dic q̃bus in terris (et eris mihi magnus Apollo)
Treis pateat cœli ſpacium non amplius ulnas.
Me. Dic quibus in terris inſcripti nomina regum
Naſcantur flores, & Phyllida ſolus habeto.
Pa. Non noſtrum, inter uos tantas componere lites,
Et uitula tu dignus, & hic, & quiſquis amores
Aut metuet dulceis, aut experietur amaros.
Claudite iam riuos pueri, ſat prata biberunt.

IN AEGLOGAM III. ALLEGORIA.

NActus Vergilius gratiã Auguſti, Pollio-
nis, Mecœnatis, Galli, et aliorũ ꝓcerũ,

multos habuit doctos, qui ſibi eum fauorē inui-derēt. Aegloga hæc eſt contentio ac iurgiū Vergilij ſub Damœtæ nomine, & poëtæ alicuius ex eius inuidis ſub Menalcæ nomine, qui illius apud Romanos principes authoritatem gratiamq; eleuaret, anteferret autem ſuam.

DIC MIHI DAMOETA. Imitatio eſt Theocriti, ita ut eiſdem quoque utatur uerbis. Initium ſumitur ab inimica inſectatione, & quaſi contemptu: ut Menalcas Damœtam oſtendat non dominum eſſe gregis, ſed mercede conductum. Cuius eſt (inquit) carmen hoc paſtoricium? an Meliboei? poëtæ alicuius ignobilis: Meuij puta, uel Bauij. Non, inquit: ſed Aegonis, per quem ſignificat inſignem aliquem poëtam, nempe Gallum, aut Cinnam.

INFELIX O SEMPER OVIS PECVS. Miſerum ſemper carmen paſtoricium, quod in manus indignas deuenit. dum enim Cinna & Pollio & Gallus, & alij qui eo multum ualent, ſuntq; eius quaſi domini, de gratia & authoritate principis populiq; contendunt mecum, alienus hic inuenit locum, ut ſe Muſarum ſtudio ingerat:

gerat: & canit carmen paſtoricium, ſine ſucco & gratia: & tanquã fur detrahit huic arti ſuam uenuſtatem, effutiens ex tempore qualeſcunque uerſus.

PARCIVS ISTA VIRIS. *Vir nomen eſt ſæpe dignitatis. refertur enim ad uirtutem, uimq; animi aut corporis, ut* Cicero II. Phi lipp. *Virum illa cauſa deſiderabat. itaq; ſe uirum dicit: quaſi alter homo ſit nequã & uilis, nõ uir.*

OBIICIENDA MEMENTO. *Memineris, quæ de te poßint dici, ne in maledicentia ſis adeò intemperans.*

NOVIMVS ET QVI TE. *Nam & carmẽ tuum uidimus ineptum, ac ridiculum, quod populus contemnens ac indignans legit, proceres autẽ faciles & generoſi riſerunt.* Mirè *expreßit modum intuendi in contemptu aut indignatione, nempe limis oculis: quo modo tradit* P*linius, leones aſpici ſe non ferre.*

TVM CREDO, QVVM ME. *Credo per ſe poſitum, ironiam plerumq; ſignificat, quod apud* Ciceronẽ *& alios eſt frequens.* Itaq; *quod hic* Menalcas *dicit, non de ſe uult intelligi,*

ſed de Damœta inimico. Obijcis (inquit) mihi carmen incompoſitum, & incommodum: quid faceres, ſi ego nouam & bonam materiam imperito uerſu cantaſſem, atq; infelici, ut tu? Mycon de arboribus ſcripſit. itaq; res agreſtes perſequebatur Vergilius, ut quidem eſt inimici ſenſus, malo & indocto carmine: tum etiam nouas uites, hoc eſt res Auguſti & populi Romani.

AVT HIC AD VETERES FAGOS. *Recriminatur Damœtas Menalcam, quaſi poëtam aliquem bonum calumniatus ſit, & fauori ac muneribus illi collatis inuiderit, læſeritq; eum quacunque potuerit magna rabie odij atque inuidentiæ.*

QVID DOMINI FACIENT AVDENT QVVM TAL. FVR. *Dominus ad ſeruum refertur, & inter paſtores ad alienum & conductitium. hic ad augendum atrocitatem iurgij, dominis opponit fures: quod indignius eſt quàm mercenarij. quid non audeant dicere ac facere domini, quum fures & nebulones perditiſſimi audeant iſta? quod eſt multò acrius, quàm ſi dixiſſet per propria relatiua.*

NON

NON EGO TE VIDI. Arguit eum eſſe furem, & compilatorem Græcorum ac Latinorum, reclamantibus alijs poëtis, furtúmque exprobrantibus.

QVO NVNC SE PRORIPIT ILLE? Bene expreſſit morem loquendi ruſticum, & habet indignationis uim pronomen Ille.

TV POST CARECTA LATEBAS. Obtegebas te, & furtum tuum obtentu aliquo tenui uerſuum abs te uel immiſtorum alienis, uel immutatorum. Ita enim latebas, ut non omnino falleres. nam poſt carecta, quæ ſunt nec alta, nec denſa, ut occultare poßint.

AN MIHI CANTANDO. Omittit poëta reijcere crimen in aduerſarium, & ad odioſam furti obiectionem reſpondet, idq́; paſtoricio more per interrogationem: ſe non eſſe inferiorem priſcis poëtis, uictosq́; eſſe illorum pleroſque omnes ab ſe cantando: ſeq́; artis præmium ac decus ab illis extorſiſſe, elegantia ſuorum carminum.

SI NESCIS MEVS ILLE CAPER. Decus hoc poëmatis, quod tu ſurripuiſſe me crimina-

minaris, ne ſis inſcius, meum eſt, meo ingenio partum: nec alij uates id negãt, ſed tribuere hoc mihi uel authoritate uetuſtatis præpediuntur, uel recepta in uulgus opinione. populus enim nouis ſcriptoribus non multum tribuit, peritiam æſtimat annis, ut inquit Horatius.

CANTANDO TV ILLVM? *Subticentia ex indignatione:* Nunquam *tu eam habuiſti eruditionis facultatem, nec maioribus aſſueuiſti fiſtulis: ſed uulgari ac triuiali peritia cantandi præditus, apud uilem plebeculã* Mantuæ, *alijſq; in municipijs frigidis, profundebas miſeras cantiunculas.* Operæprecium *eſt annotare uerba ſingula, quæ habent magnam acrimoniam conuicij.* Solebas *tu homo indocte non canere, ſed diſperdere carmen miſerum, uile, ac miſerandum: uel miſerũ, quod in tuas manus incidiſſet. non inter eos qui poſſent iudicare, ſed in triuijs, quò conuenit turba mulierum, puerorum, opificum: idq; non fiſtula, uel canna, in quo eſt aliquid ſolertiæ, ſed ſtipula: & ea non ſuauiter, aut leuiter recinenti, ſed ſtridenti.*

VIS ERGO INTER NOS. *Nul-*

lus

lus eſſet finis iurgij, & conuiciorum: ſponſione eſt certandum de eruditione.

EGO HANC VITVLAM. Ego, quem tu alienum appellauiſti, & mercede conductum, depono hanc uitulam, ut ſcias me habere peculium: tu dic, quid depones?

DE GREGE NON AVSIM. Vergilius ait ſe pecude ſponſurum, hoc eſt de præſtantia argumenti, ac materia carminis. Menalcas negat ſibi licere ea de re certare, ſed certaturum libenter pro poculis affabre tornatis: id eſt, de nitore & artificio, & nouitate gratiæ. Nec dum illis (inquit) labra admoui, ſed condita ſeruo.

DESCRIPSIT RADIO. Bene radio. nam mathematici formas ſuas in puluere delineabant radio.

ET NOBIS IDEM ALCIMEDON. Nec elegantiam, facetumq; dicendi genus deeſſe ſibi ait, & recentem expolitionem ac uenuſtatem, nec recuſaturum ſuper ea re certamen: ſed nihil hoc eſſe, ſi cum ſolida atque utili materia conferatur. ſplendor enim et ornatus uerbo-

rum, quaſi flores ſunt quidã: ſenſus autẽ, fruges.

AVDIAT HAEC TANTVM VEL QVI. Modo ne ſine iudice, ne inficieris poſtea: & tergiuerſeris, poſtquam te uicero. ſit quilibet iudex: uel hic Palæmon imperitus, ſi alius deſit: tanta eſt fiducia.

DICITE QVANDOQVIDEM. Aptiſsimum tempus canẽdis uerſibus deſcripſit, nempe uer: & animi non tranquillitatem modò, ſed etiam alacritatem.

AB IOVE PRINCIPIVM MVSAE. Vetuſto more. ab Ioue enim exordiebantur orationes omnes, ut apud multos legimus. ſic in decimo Aeneidos:

Præfatus diuos ſolio rex inſit ab alto.

Hoc eſt ſolenne carmen, præfari olim ſolitum, de quo in antiquis memorijs legimus. Quanto illi ſapientius auſpicabantur ab imploratione ſui ficti numinis, quàm qui inter nos uerum numen ne nominare quidem ſuſtinent? A quo iuſtius capiant Muſæ principium, quàm ab authore ac parente ſuo Ioue, à quo ingenia humana, à Deo illorum conditore ac tutore.

IOVIS

IOVIS OMNIA PLENA. Ex Arato. *Iuppiter implet omnia munere ac beneficio ſuo, alioqui non perdurarent. quoniam ergo beneficij illius ſunt omnia, à quo potius exordiamur?*

ILLE COLIT TERRAS. *Illius nutu ac conceſsione excoluntur terræ.*

ILLI MEA CARMINA CVRAE. *Scio illum ad curam ſuam peculiarem recepiſſe mea carmina. ab illo ſunt enim ſublimes quidam raptus ingenij mei, dum carmen compono: unde poëma meum curæ illi eſſe ſentio.*

ET ME PHOEBVS AMAT. Ex *cõtentione carminis amœbæi, Ioui opponit Phœbum, patri filium, ſummo deorum deum quidem minorẽ, ſed qui peculiarius paſtoribus præſit, ut qui fuerit paſtor, unde νόμιος dictus: & cantantibus, eſt enim dux Muſarum.* Ad Auguſtum al*ludit, qui iuuenis rebus magnis geſtis creditus eſt* Apollinis *filius, ſequenti uero ætate* Apollo *eſt dictus. Sueton.*

PHOEBO SVA SEMPER APVD ME. *Hinc colligit ſe eſſe charum Phœbo, quod illum gratis munerib. colat, nẽpe lauro & hyacintho,*

ada-

adamatis ipſi. Grati ſunt Deo, qui illum rite colunt accepto ſacrificio, nempe puris animis.

MALO ME GALATEA PETIT. Luſus & delicias ſuas cum Auguſto ſubſignificat: malo eſt ab eo impetitus, quod eſt magnæ atque arctæ familiaritatis: & ſubduxit ſe ad ſalices; & tamen uult uideri quò abierit, ut is ſequatur. omnia ſunt familiarium colludentium. Multa & magna fauoris ſigna præbuit Vergilio Cæſar Octauianus, ſed occultauit ea interdum: oſtendit tamen, qua poßit ille repetere, & ad ſe redire. quod eſt principum, quum in magnam gratiæ partem aliquem ſtatuerunt ſenſim recipere.

AT MIHI SESE OFFERT. Amoribus amores opponit alicuius ex nobilibus Romanis, quem ſignificat ſibi eſſe familiarißimum: adeò ut uel ipſis canibus ſit notior, quàm luna dea uenationum.

PARTA MEAE VENERI. Non ſolum ſe diligi oſtendit, uerum ſe muneribus colere amicos, delectamq; ſibi materiã, qua fauorem Auguſti erga ſe magis et magis promereatur quotidie.

QVOD POTVI PVERO. Et ſe

quoq;

quoque miſiſſe agreſtia munera, carmen ſcilicet ruſticum, breuiterq; miſſurum aliud. Per aurea mala decem, ſunt qui decem æglogas intelligāt: nos id in medio relinquimus.

O QVOTIES, ET QVAE. Secreta Auguſti colloquia ſignificat, plena beneuolentiæ, quæ cuperet nota fieri Romanis proceribus, ut ab illis fieret pluris, qui tam gratus eſſet principi.

QVID PRODEST. Eleuatio eſt, & irriſio iactātiæ fauoris Auguſti: quid iuuat quòd Auguſtus tibi ex animo bene uult, ſi nō admouet magnis ac præclaris rebus, ſed ſinit te in ignobilitate & obſcuritate ſtudiorum conſeneſcere?

PHYLLIDA MITTE MIHI, &c. Sine me Auguſte inuitare ad has meas epulas natalicias, hoc eſt ad conuiuium ruſticum, Pollionem, ut ei opus hoc paſtoricium dicem. Tu uerò inuitaberis, quum uitula ſacrificabo pro frugibus: hoc eſt, carmine maiore cantaberis.

PHYLLIDA AMO ANTE ALIAS. Significat ſibi quoq; eſſe charum Pollionem, & quum digrederētur, grauiter tuliſſe, & præ mœ

rore eſſe collachrymatum, longamq́; ſalutatio- nem dixiſſe, ut ſolet inter amicos fieri. Lachrymæ, & geminatio ſalutationis, & prolatatio, & epitheton formoſi, charitatis ſunt ſigna indubitata.

TRISTE LVPVS STABVLIS. Non ſolũ ſe amare Mecœnatem aut Pollionem, ſed uenerari: nihilq́; ſibi eſſe triſtius, quàm illius animum alienatum ab ſe.

DVLCE SATIS HVMOR. Sibi uero nihil eſſe illorum & alloquijs & conſpectu iucundius.

POLLIO AMAT NOSTRAM. Iam apertè ſine figura Pollionem nominat, & grata eſſe illi ſua carmina ruſtica. O Muſæ, Pollioni, qui tam libenter ueſtra legit, ijsq́; delectatur, alite uitulam, ſuppeditate ueneres, ſiue carmine ſiue proſa.

POLLIO ET IPSE FACIT NOVA CARMINA. Non delectatur ruſtico poëmate, ſed facit ipſe carmen noui generis, nouiq́; argumenti, quo profligabit inimicos ſuos: & inuidos impetet cornu, uerſuum acumine: &

ſparget

ſparget pedibus arenam, ad terrorem æmulorũ puluerem excitabit, ut tantam ferociam indocti metuant, & puluis eis obijciatur ante oculos. Fuit Aſinius Pollio uir ualde doctus, & acris iudicij, ſed moroſi, ac difficilis: Ciceronis æmulus, imitator ueteris elocutionis. ſcripſit orationes multas, & tragœdias. Liuium dixit Patauinitatem ſapere, & Porcium Latronem ſua lingua diſertum eſſe. de hoc multa in Declamationibus Seneca.

QVI TE POLLIO AMAT. Vt ſe bene cupere oſtendat Pollioni, bene precatur eius amicis, fœlicitatem aurei ſeculi, quum omnia bona ubique prouenirent.

QVI BAVIVM NON ODIT. Iam ex rabie quia toties Vergilius amicitiam Pollionis iactarat, hominis ingenioſiſsimi, meminit Bauij & Meuij infelicium poëtarum: quaſi horum ſit Vergilius ſimilis. Et tacite etiam Pollionem præſtringit. nam hoc eſt naturale, ut amicos inimicorum hac ſola de cauſa oderimus, alioqui bonos & amabiles. Et obijcit poëtas inimicos, quo magis urat eum. Et quemadmodum Damœtas erat

copiam rerum ſuauium precatus, ita hic imprecatur rem inanem, & ridiculam: ut qui uerſibus ineptorum poëtarum capitur, is iungat uulpes aratro, & mulgeat hircos. in Vergilium & Pollionem, quorum alter alterius probabat ingeniū: quaſi mutuum muli ſcaberent.

QVI LEGITIS FLORES. Qui formoſis artibus datis operam, fugite hunc poëtam uenenoſum.

PARCITE OVES. Arrius Centurio collocatus erat in agris Vergilio adēptis: ubi autem ex urbe Vergilius reuertiſſet cum edicto Cæſaris, quo Arrius iubebatur agris cedere, Centurio militari ircaundia percitus, diſtricto gladio impetum fecit in Vergilium. qui fugiens, quum alter non faceret inſequendi finem, coniecit ſe in Mincium amnem, & nando ad ulteriorem ripam peruenit.

TITYRE PASCENTES. Monet uel mercenarium ſuum, uel Mantuanos omnes, ut cautè agant, & deuitent periculum. ad tempus ſe reperturum occaſionem, quo apud Cæſarem ipſum efficacem reſtitutionem agrorum omnium

omnium impetret. nec eſſe opus tribunorũ aut legatorum fauore, ſed illũ ab ipſo fonte petiturũ.

COGITE OVES PVERI. Deſinite grandia uobis promittere, & ſperare quæ ſunt inania. tutius erit, ut cogatis oues, & quæ uobis reliqua ſunt, conſeruetis diligenter: ne ſi turbo aliquis belli rurſum ingruat, ut nuper, uniuerſus fructus peculij pereat.

EHEV QVAM PINGVI. Non credo ſignificari à poëta, res ſuas eſſe difficiles in tanto fauore Auguſti: imò ſatis ſibi ſuas res placere oſtendit. Itaque inſectatio eſt aduerſarij: Miror te in tanta gratia procerum, in tanta eruditione & applauſu omnium, tam macrum pecus paſcere, tam habere rem tenuẽ. Amor ſcilicet, hoc eſt nimia de ſe fiducia, & ſibi plus ſatis placere, nocet poëtæ, & rebus eius. uel ſic: Miror te in tanta ingenij ubertate, tam tenue atq; exile carmen pãgere. certe uel immodico tuimetipſius amore dementatus es, uel captus alterius amore delyras: ut idem amor & ingenium tibi perturbet, & carmen deprauet.

HIS CERTE NEQVE AMOR.

Demonſtrat Menalcas, Vergilij pecus. atqui bis, inquit, quæ non ſunt admodum pinguia & curata, amor non obeſt. neque enim te in eo peccare eſt credibile, de quo me reprehendis. quid ergo eſt? faſcinum eſſe in cauſa dicit, per deriſum: ut quam cauſam Vergilius attulerit, in alterum quoque poſſe competere, ne obijciat maledictum commune.

DIC QVIBVS IN TERRIS. Satis iurgiorum, nec ullus eſſet finis. proponit ergo quæſtionem more uulgari, inſolubilem, ad perturbandum aduerſarium, ut ea confixus decedat.

DIC QVIBVS IN TERRIS. Iſte ex fabulis proponit, tanquam imperito. quod paſtores faciunt, ſi quid ab urbanis audiuerunt, parum inter ſe tritum.

ET ERIS MIHI MAGNVS APOL. Vterque in alterum acerbe. Menalcas nihil affectabat magis, quàm ingenij gloriā. ideò Damœtas dicit, aſſequere quod optas tantopere, eris mihi Apollo ipſe. Vergilius autem gratiam & beneuolentiam Romanorum captabat. ideo Menalcas: & ſolus fruere tua Phyllide (quam alibi uocat

cat Amaryllida) ſine ulla contradictione, nam ipſe tibi cedam.

AVT METVET DVLCES. Grande præmium meretur, quiſquis fauores principum & auram populi ſapienter metuerit, uel deſpectum odiumq; pertulerit fortiter.

AEGLOGA QVARTA.

Pollio.

Sicelides Muſæ, paulo maiora canamus.
Nō omnes arbuſta iuuāt, humilesq; myricæ.
Si canimus ſyluas, ſyluæ ſint Conſule dignæ.
Vltima Cumæi uenit iam carminis ætas,
Magnus ab integro ſeclorum naſcitur ordo.
Iam redit & uirgo, redeunt Saturnia regna,
Iam noua progenies cœlo dimittitur alto.
Tu modò naſcenti puero, quo ferrea primum
Deſinet, ac toto ſurget gens aurea mundo,
Caſta faue Lucina, tuus iam regnat Apollo.
Teq; adeò decus hoc æui, te conſule inibit
Pollio, & incipient magni procedere menſes.
Te duce, ſi qua manent ſceleris ueſtigia noſtri,
Irrita perpetua ſoluent formidine terras.
Ille deûm uitam accipiet, diuisq; uidebit
Permiſtos heroas, & ipſe uidebitur illis,
Pacatamq; reget patrijs uirtutibus orbem.

At tibi prima puer nullo munuſcula cultu,
Erranteis hederas paßim cum baccare tellus,
Miſtaq́; ridenti colocaſia fundet acantho:
Ipſæ lacte domum referent diſtenta capellæ
Vbera, nec magnos metuent armenta leones.
Ipſa tibi blandos fundent cunabula flores,
Occidet & ſerpens, & fallax herba ueneni
Occidet: Aßyrium uulgo naſcetur amomum.
At ſimul heroum laudes, & facta parentis
Iam legere, & quæ ſit poteris cognoſcere uirtus.
Molli paulatim flaueſcet campus ariſta,
Incultisq́; rubens pendebit ſentibus uua,
Et duræ quercus ſudabunt roſcida mella:
Pauca tamen ſuberunt priſcæ ueſtigia fraudis,
Quæ tentare Tethin ratibus, quæ cingere muris
Oppida, quæ iubeant telluri infindere ſulcos.
Alter erit tum Tiphys, et altera quæ uehat Argo
Delectos heroas: erunt etiam altera bella,
Atq; iterũ ad Troiam magnus mittetur Achilles.
Hinc ubi iam firmata uirum te fecerit ætas,
Cedet & ipſe mari uector, nec nautica pinus
Mutabit merces, omnis feret omnia tellus:
Non raſtros patietur humus, non uinea falcem.
Robuſtus quoq; iam tauris iuga ſoluet arator.
Nec uarios diſcet mentiri lana colores:
Ipſe ſed in pratis aries iam ſuaue rubenti

Murice,

Murice, iam croceo mutabit uellera luto:
Sponte ſua ſandyx paſcentes ueſtiet agnos.
Talia ſecla ſuis dixerunt currite fuſis,
Concordes ſtabili fatorum numine Parcæ.
Aggredere ô magnos (aderit iam tēpus) honores
Chara deûm ſoboles. magnum Iouis incrementū.
Aſpice conuexo nutantem pondere mundum,
Terrasq́;, tractusq́; maris, cœlumq́; profundū:
Aſpice, uenturo lætentur ut omnia ſeclo.
O mihi tam longe maneat pars ultima uitæ,
Spiritus & , quantum ſat erit tua dicere facta:
Nō me carminib. uincet nec Thracius Orpheus,
Nec Linus, huic mater q̃uis atq; huic pater adſit,
Orphei Calliopea, Lino formoſus Apollo.
Pan etiam Arcadia mecum ſi iudice certet,
Pan etiam Arcadia dicat ſe iudice uictum.
Incipe parue puer riſu cognoſcere matrem,
Matri longa decem tulerint faſtidia menſes.
Incipe parue puer, cui non riſere parentes,
Nec deus hunc menſa, dea nec dignata cubili eſt.

IN IIII. AEGLOGAM ALLEGORIA.

Pollio, ſeu de ſeculi noui interpretatione.

SICELIDES MVSAE. Aſinius Pollio bellū geſſit cum Illyrijs. quo uerò tem-

pore cepit Salonas illorum urbem, natus eſt ei filius, quem ideo Saloninum appellauit. Vergilius quum in uerſibus Sibyllinis legiſſet, naſciturum per illa tempora admirabilem quendam puerum, qui orbem renouaret, uaticinium accommodauit puero. nam ex alijs gentibus non arbitrabatur futurũ, propter magnitudinẽ imperij Romani. ſed puer in tenera ætate mortuus eſt. Alterum enim Aſinius habuit filium, hæredem familiæ: qui dictus eſt Aſinius Gallus. Itaque omnia ſunt de CHRISTO, de quo & nos interpretabimur, & uẽdicabimus ſuo domino poſſeßionem. Taceant impij. nam uel ſimplici uerborũ ſenſu, abſque ullis omnino allegorijs, de nullo prorſus alio poteſt intelligi quod hic dicitur, quàm de CHRISTO.

SICELIDES MVSAE. Propter Theocritum Siculum, quem in hoc carmine potißimum æmulatur, Muſas Sicelienſes appellat carmen ruſticum.

PAVLO MAIORA CANAMVS. Non enim omnes paſtoricia materia delectantur, hoc eſt humili.

SI CANIMVS SYLVAS. Quod grandem materiam ſylueſtri muſa canimus, mirandum non eſt. nam & ipſæ ſyluæ prouincia ſunt ſæpenumero conſularis, dignæ quæ à conſule Romano curentur: ut Suetonius ſcribit, C. Iulio Cæſari prouinciam in conſulatu datam, ſyluas & calles.

VLTIMA CVMAEI. De Sibyllis diximus fuſe in Auguſtinum. Aduentus Domini noſtri tanta res fuit, ut prænunciari conuenerit Iudæis & gentibus, ut priores expectarent, præſentes reciperent, poſteri crederent. Ideo ſicut apud Iudæos fuerunt prophetæ, ita apud Gentiles Sibyllæ, dictæ quaſi conſciæ diuini conſilij. Vaticinij autẽ aduentare tempus colligebat Vergilius, quòd Sibyllarum multa carmina ita erant compoſita, ut primis uerſuum literis, aut poſtremis, perſonam uel tempus deſignarent: ut Cic. in libris de Diuinatione docet. & apud Euſebiũ eſt uaticiniũ Sibyllæ, de iudicio CHRISTI poſtremo, ad eundem modum, quod Auguſtinus citat in libro de Ciuitate Dei XVIII.

IAM REDIT ET VIRGO. Dixerat ali-

aliquid forſan Sibylla de diua Virgine, id poëta ad uirginem iuſtitiam transfert. aut forſan de ingenti iuſtitia CHRISTI, & aureo ſeculo: quod etiam deſcribit Eſaias propheta, cap. ix. Erit in nouiſsimis diebus: & quæ ſequuntur.

SATVRNIA REGNA. In quibus magna cum quiete & pace uiuebatur, in æqualitate omnium, ſine ſuperbia, iracundia, & inuidia. qualis eſſet indubiè populus, qui Dei iuſsis parêret.

IAM NOVA PROGENIES. Non potuit ab homine Chriſtiano diſertioribus uerbis explicari, deſcenſus filij Dei ad nos.

TVVS IAM REGNAT APOLLO. Lucina Diana eſt, à ferenda luce naſcentibus. Apollo eſt eius frater. orat Dianam, ut faueat puero naſcenti, libens ac propitia: nempe in regno fratris ſui Apollinis. Auguſtus exiſtimatus eſt Apollinis filius, poſtmodum etiam Apollo nominatus.

TE CONS. INIBIT. Pollio Aſinius cõſul fuit cum Gn. Domitio Caluino in III uiratu, An. V.C. 714. ante CHRISTVM natũ 37.

TE

TE DVCE. *Peccatum originis delebitur uirtute* CHRISTI, *ut in baptiſmo per fiduciam erga illum.Bene expreßit ueſtigia ſceleleris.nam originis ſcelus,ueſtigium eſt,à parentibus tranſmiſſum in poſteros.*

SOLVENT FORMIDINE. *Fiducia enim erga illum,qui eſt* Deus, *omnem excludet timorem ſupplicij ob culpam,ſiue propriam, ſiue hæreditariam.*

PERPETVA. *Quàm bene? nunquam enim intermittebatur, quin nos uexaret. & hos uerſus ad eundem modum interpretatur* Diuus Auguſtinus *in* Ciuitate Dei.

ILLE DEVM VITAM. *Puer diuinam uitam uiuet,& uidebit heroas,& ſemideos ſuos,quos ille conſtituet: & ipſe ab eis non corporeis modò oculis uidebitur, ſed (quod potius ac beatius eſt)mentis. de quibus eſt,* Beati oculi *qui uident,quæ uos uidetis.*

PACATVMQVE REGET. *Data omnia filio in manus à patre,frequens eſt in ſacris carminibus,& alijs libris myſtic:is& patrem ſubijcere omnia filio.*

AT TIBI PRIMA PVER. *Deſcribit curſum eccleſiæ* CHRISTI, *hoc eſt regni* CHRISTI *in terris*. Regnum *enim* Dei *in euangelio inter cætera* Eccleſiam *quoque ſignificat*. In *naſcente eccleſia, nullo cultū, ſed opere ſpiritus* Dei, *nata ſunt dona dulciſsimi & ſuauiſsimi* odoris, tot Apoſtoli, *diſcipuli, martyres*: Bonus odor Domino *in omni loco*.

IPSAE LACTE DOMVM. Fructuoſiſſimi *fuerunt. nunquam prodibant, quin domum reuerterent cum magno prouentu* Domino.

NEC MAGNOS METVENT. Neque *grex* CHRISTI *metuet principes & monarchas, minantes & frementes. inter ipſos autem incredibilis erat concordia*, pax, *nullum inuidiæ aut ſuperbiæ uenenum*.

IAM SIMVL HEROVM. Sequenti *ætate, inſtituta doctrina* Dei, *exēplis* CHRISTI, *diſciplina* Apoſtolorum, *extendet ſe pietas latiſſimè: non iam ad munuſcula, & res minutas, ſed ad colligendam meſſem, uindemiam, mel*. Ingredientur Iudæi, *& magna multitudo gentiliū. flaueſcet paulatim ariſta gentilis tenera, & in ſpi-*

nis humanæ contumaciæ colligetur uua ſuauis, & in dura ignorantia naſcetur dulcedo mellis.

PAVCA TAMEN SVBERVNT. Non ita poterit induci Chriſtianiſmus in animos hominum, quin multa etiamnum remaneant ueſtigia ueterum errorum, diffidētiæ, auariciæ, inimicitiarum, belli, crudelitatis, ambitionis, arrogantiæ. hinc naſcetur ſtudium nauigandi, & commutandi merces ad quæſtum: hinc mœnia urbibus, ex ſimultatibus & diffidentia: hinc agricultura ſollicita. hæc enim per ſe non mala ſunt, ſed prauus noſter affectus eſt in illis.

ALTER ERIT. Redibunt priſtina incommoda nauigationum & bellorum, unde mala tam multa in genere humano.

HINC VBI IAM FIRMATA VIRVM. Vel de cœleſti beatitudine, uel de perfectis Chriſtianis id dicitur à Sibylla: in quorum animis eſt tranquillitas incredibilis, & ætas aurea. Nec ad cupiditates exercebunt res naturales, ſed ad neceſsitates ineuitabiles: quemadmodum Paulus ſcenas faciebat, & patres in Aegypto exercebant humum. nec erunt de ijs rebus uilibus

ſolli-

ſolliciti, ſed eorum conuerſatio erit in cœlis: contenti ad uſum rebus qualibuſcunque obuijs, facileq́; parabilibus. quo fiet, ut copia ſit rerum omnium, unoquoque ad ſuos uſus ſumente, non trahente ad improbas cupiditates.

TALIA SECLA SVIS. Vel hoc dixerunt fata ex uotis hominum. ut talia eſſent ſecula: uel ipſa id iuſſerunt. regnū enim CHRISTI, regnum omnium ſeculorum, nec unquam ſumet finem. fatum enim uoluntas eſt & iuſſum Dei.

CONCORDES STABILI. Fortaſſe nimium curioſum uideri poſſet, ſi per haſce parcas concordes numine & uolūtate fatorum, intelligi Sibyllam uoluiſſe diceremus, tres perſonas in diuinitate. ſed hæc ne attingamus, ne obtundamur uel impiorum uel moroſorum uociferatione ac quiritatione.

AGGREDERE O MAGNOS. Optat initium tantorum operum, & dicit inſtare tempus: ſiue tempus hoc eſt prænotatum à Sibylla, ſiue occaſio rerum gerendarum, quæ ex qualitate negociorum naſcitur.

CHARA

CHARA DEVM SOBOLES. Nihil apertius de CHRISTO, chara ſoboles Dei, & patris incrementum. De quo enim mortali dici poteſt, quòd ſit incrementum Iouis? quis poteſt Deo dare incremẽtum? at CHRISTVS Deus, Dei filius], gloria eſt patris, quia ſapientia & uirtus illius.

ASPICE. Tempus eſt remedij, quando ruunt iam omnia, & inſtat diſcrimen extremũ, quod erat in genere humano planè proſtrato & afflicto: hoc eſt tempus, de quo loquebar modò.

ASPICE VENTVRO. Vt non ſolum homines, ſed angeli, & ipſæ res mutæ exhilarentur aduentu CHRISTI. Nam ipſa uniuerſitas mundi, ut inquit Paulus, liberabitur à ſeruitute corruptionis.

O MIHI TAM LONGAE. Infinita ſunt acta CHRISTI, & ineffabilia: longiſsima uita opus eſſet, ad ea explicãda. Vtinam tàm diu uiuam, dum tua facta cecinerim. uel optat ſibi longam uitam, ut talem poſsit materiam ſcribere. at ea eſt de ingenio tuo confidentia, reſpondet.

NON ME CARMINIB. *Eiuſmodi materiam cantãtem nec uincet Orpheus, nec Linus, nec Pan. quid enim ſunt, quæ illi canunt, præ his ipſis? fiducia eſt ergo in materia, non in ingenio.*

HVIC MATER. *Etiamſi adiuuentur, Orpheus à Calliope, matre Muſa: Linus à Phœbo, Deo carminum.*

PAN ETIAM ARCADIA. *Non oblitus eſt decori. paſtori enim maior & præſtantior eſt Pan, quàm Calliope & Phœbus. Ita iam ad ſummum peruenit. non uidetur ei plus poſſe addi, poſtquàm paſtorũ Deum nominauit.*

ARCADIA. *Vbi natus, ubi educatus, ubi colitur, ita ut uel ſub iniquo ſibi iudice, & alteri fauente uicturum ſe confidat. magnũ eſt, inimico iudici ſe approbare poſſe: ut inquit Plinius.*

INCIPE PARVE PVER. *Illa quidem olim futura certa, & indubitata. nunc uero incipe exhilarare matrem riſu tuo, ne des ei faſtidium tua triſtitia. ſatis ſit faſtidiorum exhauſtum decem menſibus, quibus te utero geſtauit. Menſes hi lunares ſunt, non ciuiles.*

TVLERINT FASTIDIA. *Permiſſiuum eſt,*

eſt, concedentis præteritum, ut retineat futurum. uelut apud Ciceronem: Quæ malum ſeruitus hæc eſt uoluntaria, fuerit aliqua neceſſaria. & Salluſt. Egeris oro te Cicero, perfeceris quidlibet, ſatis eſt perpeſſos eſſe nos.

QVI NON RISERE. Grammatici de his uerſibus ſatis multa diſſerunt, & nos in Auguſtinum. Sed breuiter, mea ſentētia, per deum intelligi conuenit Genium, cui menſa parabatur: unde Genio indulgere. & per deam, Iunonem, cui ſternebatur lectus, quum ablactabatur infans. ſignificat periculum eſſe uitæ in puerili triſtitia, quod ijs dij infantium tutelares non faueant. Quod ita accidit. nam & puerulus hic celeriter eſt extinctus, nec paſſus eſt Deus illum uiuere, in quem poëta magnæ authoritatis tranſtuliſſet, quæ prophetiſſa dixerat de filio Dei. Atq; hos uerſus poſtremos ſuſpicor à Vergilio additos, poſt pueri mortem.

AEGLOGA V. DAPHNIS.

Menalcas. Mopſus.

Me. CVr nō Mopſe, boni quoniā cōuenimus ambo,
Tu calamos inflare leueis, ego dicere uerſus:

 Hic

Hic corylis mixtas inter conſedimus ulmos?
Mo.Tu maior:tibi me eſt æquum parêre Menalca:
Siue ſub incertas Zephyris motantibus umbras,
Siue antro potius ſuccedimus:aſpice ut antrum
Sylueſtris raris ſparſit labruſca racemis.
Me.Montibus in noſtris ſolus tibi certet Amyntas.
Mo.Quid,ſi idem certet Phœbum ſuperare canēdo?
Me.Incipe Mopſe prior,ſi quos aut Phyllidis ignes,
Aut Alconis habes laudes,aut iurgia Codri.
Incipe: paſcentes ſeruabit Tityrus hœdos.
Mo.Immo hæc,uiridi nuper quæ cortice fagi
Carmina deſcripſi,& modulans alterna notaui,
Experiar: tu deinde iubeto certet Amyntas.
Me.Lenta ſalix quantum pallenti cedit oliuæ,
Puniceis humilis quantum ſaliunca roſetis:
Iudicio noſtro tantum tibi cedit Amyntas.
Mo.Sed tu deſine plura puer:ſucceſsimus antro.
Extinctum nymphæ crudeli funere Daphnim
Flebant: uos coryli teſtes,& flumina nymphis:
Cum complexa ſui corpus miſerabile nati,
Atque deos atq; aſtra uocat crudelia mater.
Non ulli paſtos illis egere diebus (nem
Frigida Daphni boues ad flumina: nulla neq; am
Libauit quadrupes:nec graminis attigit herbā.
Daphni tuum Pœnos etiam ingemuiſſe leones
Interitum,monteſq; feri,ſyluæq; loquuntur.
Daphnis

Daphnis & Armenias curru ſubiungere tigres
Inſtituit: Daphnis thyaſos inducere Baccho,
Et folijs lentas intexere mollibus haſtas.
Vitis ut arboribus decori eſt, ut uitibus uuæ,
Vt gregibus tauri, ſegetes ut pinguibus aruis,
Tu decus omne tuis. poſtquam te fata tulerunt,
Ipſa Pales agros, atque ipſe reliquit Apollo.
Grandia ſæpe quibus mandauimus ordea ſulcis,
Infelix lolium, & ſteriles dominantur auenæ.
Pro molli uiola, pro purpureo narciſſo,
Carduus, & ſpinis ſurgit paliurus acutis.
Spargite humũ folijs, inducite fontibus umbras
Paſtores: mandat fieri ſibi talia Daphnis.
Et tumulũ facite: & tumulo ſuperaddite carmẽ.
Daphnis ego in ſyluis hinc uſq; ad ſydera notus,
Formoſi pecoris cuſtos, formoſior ipſe.
Me. Tale tuum carmen nobis diuine poëta,
Quale ſopor feſſis in gramine, quale per æſtum
Dulcis aquæ ſaliente ſitim reſtinguere riuo.
Nec calamis ſolũ æquiparas, ſed uoce magiſtrũ.
Fortunate puer, tu nunc eris alter ab illo.
Nos tamẽ hæc quocũq; modo tibi noſtra uiciſſim
Dicemus: Daphninq; tuum tollemus ad aſtra:
Daphnin ad aſtra feremus, amauit nos quoq; Da
Mo. An quicq̃ nobis tali ſit munere maius? (phnis.
Et puer ipſe fuit cantari dignus, & iſta

Iampridem Stimicon laudauit carmina nobis.
Me. Candidus inſuetum miratur limen Olympi:
Sub pedibusq; uidet nubes, & ſidera Daphnis.
Ergo alacreis ſyluas, & cætera rura uoluptas,
Panaq; , paſtoresq; tenet, Dryadasq; puellas.
Nec lupus inſidias pecori, nec retia ceruis
Vlla dolū meditātur: amat bonus ocia Daphnis.
Ipſi lætitia uoces ad ſidera iactant
Intonſi montes: ipſæ iam carmina rupes,
Ipſa ſonant arbuſta, deus deus ille Menalca.
Sis bonus ô felixq; tuis: en quattuor aras,
Ecce duas tibi Daphni, duoq; altaria Phœbo.
Pocula bina nouo ſpumantia lacte quotannis,
Craterasq; duos ſtatuam tibi pinguis oliui:
Et multo in primis hilarans conuiuia Baccho.
Ante focum, ſi frigus erit: ſi meſsis, in umbra,
Vina nouum fundam calathis aruiſia nectar.
Cantabunt mihi Damœtas, & Lyctius Aegon:
Saltantes Satyros imitabitur Alpheſibœus.
Hæc tibi ſemper erunt, & cum ſolennia uota
Reddemus nymphis, & cum luſtrabimus agros.
Dum iuga montis aper, fluuios dū piſcis amabit:
Dumq; thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ:
Semper honos, nomenq; tuū, laudesq; manebunt.
Vt Baccho, Cererique, tibi ſic uota quotannis
Agricolæ facient: damnabis tu quoque uotis.

Mo.

Mo. *Quæ tibi, quæ tali reddam pro carmine dona?*
Nam neque me tantum uenientis ſibilus auſtri,
Nec percuſſa iuuant fluctu tam littora: nec quæ
Saxoſas inter decurrunt flumina ualles.
Me. *Hac te nos fragili donabimus antè cicuta.*
Hæc nos formoſum Corydon ardebat Alexin:
Hæc eadem docuit, Cuium pecus, an Melibœi?
Mo. *At tu ſume pedum, quod me cum ſæpe rogaret,*
Non tulit Antigenes, & erat tum dignus amari,
Formoſum paribus nodis, atque ære, Menalca.

IN AEGLOGAM V. ALLEGORIA.

VT ſuperiore Aegloga de ortu Seruatoris cecinit ex uerſibus Sibyllinis, quos Salonino applicauit male cohærentes: ita hic de nece atq; aſcenſu eiuſdem Domini & Dei, ex alijs Sibyllæ carminibus, quæ C. Iulio Cæſari attribuit, tametſi ſub Daphnidis nomine. Sunt qui aiant, defleri à poëta fratris ſui mortem. ſed uaticinia ſunt Sibyllæ ab illis uerſibus,

Extinctum nymphæ: Et pòſt,
Candidus inſuetum miratur limen Olympi.

Admiſcet poëta de ſuo nonnulla, ex ignorantia ueri ſenſus: ut quadraret uaticinium, quò applicabatur.

MONTIBVS IN NOSTRIS SOL. *Quoniam Mopſus dixerat, potius eſſe ut ſub antro cantarent, iocatur Menalcas ſenior cum iuniore, dicens non auſurum ſe id facere. Mopſum enim inuictũ eſſe in illis montibus cantando: nec quenquã inter paſtores illius regionis inueniri, qui cum eo certet in montibus, præter Amyntã. is erat adoleſcens æqualis Mopſo, & æmulus.*

QVID SI IDEM. *Commotus eſt Mopſus ad mentionem æmuli, tam importunam: ſed reſpondet comiter, ut ſeni. non magna eſt laus certare, ſed uincere. quemuis poſſe cum Hercule congredi, ſed non ſuperare.*

INCIPE MOPSE PRIOR. *Serio iam loquitur ſenior, & oſtendit materias cãtatu dignas, ſiue de amorum impatientia, ſiue de artis præſtantia, ſeu de pietate patriæ.*

TV DEINDE IVBETO. *Cum ſtomacho. hæc ego poſteaquam cecinero, uidebis eſſe talia, ut pudeat te de Amynta facere mẽtionem. Habet indignationem uox illa Deinde, ſicut Græcè* εἶτα.

LENTA SALIX QVANTVM.

Sen-

Senſit offenſum eſſe Mopſum. idcirco oſtendit, ioco ſe illud dixiſſe, & præfert eum Amyntæ.

IVDICIO NOSTRO. Quod rem non uniuerſaliter pronunciat, ſed ita ſibi uideri: argumentum eſt manifeſtius, non ſubeſſe adulationem, ſed bona fide illū loqui. Mopſum autem par eſt acquieſcere illius iudicio, de quo ſe læſum eſſe arbitrabatur.

EXTINCTVM NYMPHAE. Daphnidis nomen inducit, ſiue quòd Daphnis fuit quidam Mercurio genitus adoleſcens formoſiſſimus: ſiue quòd uir Siculus, agris & pecore locuples, ad quem paſtoricij carminis inuentionem nonnulli referunt. Ait ergo, uniuerſam rerum naturam condoluiſſe CHRISTO morienti: primum nymphas ipſas, id eſt cœleſtes illas mētes.

VOS CORYLI TESTES. Cœlum & res inferiores, motu ac perturbatione ſua teſtatæ ſunt, quemadmodū ſuperiora eſſent affecta.

QVVM COMPLEXA SVI. Poſt deos ſtatim ſubijcit Romam, matrem dijs proximam.

ATQVE DEOS ATQVE ASTRA. Hoc more Gentilitio, nobis abominando. illi e-

nim Iouem ſuum, quum non concederet res ex uoto, & ferum & crudelem nuncupabant. noſter uero, hoc eſt uerus, attingit à fine uſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter.

NON VLLI PASTOS. Conſternatio paſtorum, hoc eſt Apoſtolorum CHRISTI, & ceſſatio doctrinæ Euangelicæ in CHRISTI morte: ut nec fuerint, qui docerent: nec ipſi auditores uoluerint audire, alienatis omnium mentibus à ſalute.

DAPHNI TVVM POENOS. Vel leones, hoc eſt beſtiæ immaniſsimæ, & à ſenſu humanitatis abhorrentes, indoluerunt neci CHRISTI. multi uidelicet Iudæorum & gentilium; ut Centurio, & Pilatus, & qui reuertebantur Hieroſolymas, percutientes ſua pectora.

MONTESQVE FERI. Nam leonum mugitibus montes reſonabant, & ſyluæ, ut procul exaudiri poſſent ab hominibus. Coryli & flumina de luctu nympharum teſtata ſunt: quoniam aliter ſcire nequiuiſſemus, non enim inter illas uerſamur. montes & ſyluæ de leonibus, nam illi uſum & ſocietatem noſtram fugiunt.

For-

Fortaſsis & alluſio eſt ad ruptionem petrarũ, & apertionem monumentorum, & terræ motum.

DAPHNIS ET ARMENIAS. CHRISTVS nouæ & ſempiternæ religionis fuit author, indomita & ferociſsima tigrium colla cicurauit, & aſſuefecit iugum ferre.

THYASOS INDVCERE BACCHO. Ad hiſtoriam hoc pertinere dicit Seruius, quòd Cæſar primus ſacra Liberi patris Romæ inſtituit. Non memini legere me hoc apud aliũ quenquam, nec eſt ueriſimile. nam ante Cæſarem ſacra erant Bacchi Romæ: ſed nos propoſitam interpretandi rationem ſequemur. De Bacchi ſacris potiſsimum meminit, quòd has antiqui ad animorum purgationem pertinere crediderunt: & ideo Liberum appellatum, quòd curis & moleſtijs liberaret animos.

VITIS VT ARBORIB. CHRISTVS caput eſt mundi, & decus uniuerſarũ mentium.

POSTQVAM TE FATA TVL. Non hoc eſt ita intelligendum, ut poſt CHRISTI mortem ſint deſerta omnia: nam ſtatim ſubiungitur, Spargite humum folijs. ſed quòd in ipſo

CHRI-

CHRISTI ſupplicio ceſſarit cœleſtis doctrina, & informatio ad pietatem, quaſiq; Apoſtolórum mentes exaruerint, & ſuccreuerit in illis pro fiducia metus, & deſertio, & fuga à uita & ſalute ſua. de quibus eſt, quod ſequitur.

GRANDIA SAEPE QVIBVS. Apoſtoli, quibus primis doctrina atque inſtitutione CHRISTI excultis, mandata & concredita fuerant ſemina æternæ felicitatis, quum ipſis percipiendæ, tum tranſmittendæ in alios ac diuulgandæ, flores emiſerunt primùm, & à ſemine degenerantes, & à fructibus mox inſecutis.

SPARGITE HVMVM FOLIIS. Poſt CHRISTI autẽ reſurrectionem ſequitur rerum uniuerſarum innouatio ac reparatio, & noua lætitia paſtoribus oſtenſa: nempe Apoſtolis, quos Dominus gregi ſuo paſtores dedit.

ET TVMVLVM FACITE. Memoriam ſempiternam mortis CHRISTI, quam eccleſia ſemper habet præ oculis. quid enim aliud eſt tumulus, quàm monimentum mortis?

ET TVMVLO SVPERADDITE CARMEN, &c. Hæc erit mortis

CHRI-

CHRISTI ſuperſcriptio, hoc elogium.

DAPHNIS EGO IN SILVIS. Ne adſcribatis ut reliquis mortuis: hic ſitus eſt ille. Iſte enim uiuit, non ſolum in terris, ſed etiam inter ſidera notus, & charus hominibus atque angelis.

HINC VSQVE AD SIDERA. Filius Dei de cœlo deſcendit, ut homo fieret: rurſus factus homo, è terra aſcēdit in cœlū. CHRISTVS ergo homo, à terris cœpit eſſe notus, et peruenit uſque ad cœlum.

FORMOSI PECORIS CVSTOS. Ipſe formoſiſſimus, puriſſimus, optimus, non niſi formoſos, puros, bonos ad paſcua & regnum ſuum admittit. ipſe tales eos facit, qui ſe illi reformandos prorſum ac refingendos concredunt. De hoc eſt uerſus in Pſalmo XV. quo Dominus ipſe loquitur: Sors hæreditatis meæ cecidit mihi in præclara, etenim hæreditas mea præclara eſt mihi. Sortitus eſt CHRISTVS angelos, & ſanctos homines. iſti ſunt pecus paſtoris, ſpecioſiſſima forma præ filijs hominum, in cuius labijs gratia eſt diffuſa.

TALE

TALE TVVM CARMEN. *Si carmen de nece Cæſariana, acerba alioqui amicis Octauiani, & quæ multis nocuit, nemini profuit, tam gratũ fuit paſtori: quid erit nobis commemoratio ſupplicij* CHRISTI? *à quo in genus humanum redundauit ſalus ſempiterna.*

NEC CALAMIS SOLVM AEQVIPARAS. *Quia* Mopſus *indignabundus æmuli mentione dixerat,* Tu deinde iubeto certet Amyntas: *nunc* Menalcas *ſpreto æmulo, parem illum magiſtro pronunciat. & hæc laus gratior eſt* Mopſo. *Prior enim illa,* Lenta ſalix quantum, *&c. ad leniendũ iritatum animum uideri poterat prolata, & appoſita: nunc ſumpto carminis experimento, uerior eſt, & certioris iudicij, ex re nata, non ex tempore.*

FORTVNATE PVER. *Exclamatio, non ex approbatione ſolum cantus, ſed admiratione quoque.*

NOS TAMEN HAEC QVOCVNQVE MODO. *Adeò* Mopſi *carmen probat, ut ſe paria facturum neget, ſed quocunque modo uicem ſuam cantandi expleturum.*

DA-

DAPHNIMQVE TVVM. *Quia abs te prius commemoratum, & laudatum: uel quia tu illius hæredi Octauiano es familiarior.*

AMAVIT NOS QVOQVE DAPHNIS. *Non poteſt hoc de Vergilio intelligi, quem credo Cæſari nunquam eſſe cognitum, ac ne uiſum quidē: erat enim Vergilius puer adhuc, quū Cæſar eſt occiſus. nec Cicero quicquam uidit uel audiuit Vergilij, qui uix duobus annis ſuperſtes fuit Cæſari. Cōmentitium porro eſt illud, quod ſcribit neſcio quis in Vergilij uita, ut alia illic permulta, hauſta de uulgi ſermonibus & fabellis: exclamaſſe Ciceronem, Magnæ ſpes altera Romæ. Itaque ſub perſona dicuntur Menalcæ, ſenioris Vergilio: dubium tamen, uter eſt Vergilius. Merito autem laudes illius celebrat, à quo fuerit dilectus. Quid non debet, qui diligitur? qui non fortunas amantis reſpicit, ſed amantem ipſum?*

AN QVICQVAM NOBIS. *Reſponſio mollis, iuxta Sapientis ſententiam, frangit iram. Iam placatior Mopſus, & blandior, reſpondet ad id, quod dixerat quocunque modo. Imò*

non

Iampridem Stimicon laudauit carmina nobis.
Me. Candidus inſuetum miratur limen Olympi:
Sub pedibusq́; uidet nubes, & ſidera Daphnis.
Ergo alacreis ſyluas, & cætera rura uoluptas,
Panaq́;, paſtoresq́; tenet, Dryadasq́; puellas.
Nec lupus inſidias pecori, nec retia ceruis
Vlla dolū meditātur: amat bonus ocia Daphnis.
Ipſi lætitia uoces ad ſidera iactant
Intonſi montes: ipſæ iam carmina rupes,
Ipſa ſonant arbuſta, deus deus ille Menalca.
Sis bonus ô felixq́; tuis: en quattuor aras,
Ecce duas tibi Daphni, duoq́; altaria Phœbo.
Pocula bina nouo ſpumantia lacte quotannis,
Craterasq́; duos ſtatuam tibi pinguis oliui:
Et multo in primis hilarans conuiuia Baccho.
Ante focum, ſi frigus erit: ſi meſsis, in umbra,
Vina nouum fundam calathis aruiſia nectar.
Cantabunt mihi Damœtas, & Lyctius Aegon:
Saltantes Satyros imitabitur Alpheſibœus.
Hæc tibi ſemper erunt, & cum ſolennia uota
Reddemus nymphis, & cum luſtrabimus agros.
Dum iuga montis aper, fluuios dū piſcis amabit:
Dumq́; thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ:
Semper honos, nomenq́; tuū, laudesq́; manebunt.
Vt Baccho, Cereriq́;, tibi ſic uota quotannis
Agricolæ facient: damnabis tu quoque uotis.

Mo.

Mo. Quæ tibi, quæ tali reddam pro carmine dona?
Nam neque me tantum uenientis ſibilus auſtri,
Nec percuſſa iuuant fluctu tam littora: nec quæ
Saxoſas inter decurrunt flumina ualles.
Me. Hac te nos fragili donabimus antè cicuta.
Hæc nos formoſum Corydon ardebat Alexin:
Hæc eadem docuit, Cuium pecus, an Melibœi?
Mo. At tu ſume pedum, quod me cum ſæpe rogaret,
Non tulit Antigenes, & erat tum dignus amari,
Formoſum paribus nodis, atque ære, Menalca.

IN AEGLOGAM V. ALLEGORIA.

VT ſuperiore Aegloga de ortu Seruatoris cecinit ex uerſibus Sibyllinis, quos Salonino applicauit male cohærentes: ita hic de nece atq; aſcenſu eiuſdem Domini & Dei, ex àlijs Sibyllæ carminibus, quæ C. Iulio Cæſari attribuit, tametſi ſub Daphnidis nomine. Sunt qui aiant, defleri à poëta fratris ſui mortem. ſed uaticinia ſunt Sibyllæ ab illis uerſibus,

Extinctum nymphæ: Et pòſt,
Candidus inſuetum miratur limen Olympi.

Admiſcet poëta de ſuo nonnulla, ex ignorantia ueri ſenſus: ut quadraret uaticinium, quò applicabatur.

Senſit offenſum eſſe Mopſum. idcirco oſtendit, ioco ſe illud dixiſſe, & præfert eum Amyntæ.

IVDICIO NOSTRO. *Quod rem non uniuerſaliter pronunciat, ſed ita ſibi uideri: argumentum eſt manifeſtius, non ſubeſſe adulationem, ſed bona fide illũ loqui. Mopſum autem par eſt acquieſcere illius iudicio, de quo ſe læſum eſſe arbitrabatur.*

EXTINCTVM NYMPHAE. *Daphnidis nomen inducit, ſiue quòd Daphnis fuit quidam Mercurio genitus adoleſcens formoſiſſimus: ſiue quòd uir Siculus, agris & pecore locuples, ad quem paſtoricij carminis inuentionem nonnulli referunt. Ait ergo, uniuerſam rerum naturam condoluiſſe* CHRISTO *morienti: primum nymphas ipſas, id eſt cœleſtes illas mẽtes.*

VOS CORYLI TESTES. *Cœlum & res inferiores, motu ac perturbatione ſua teſtatæ ſunt, quemadmodũ ſuperiora eſſent affecta.*

QVVM COMPLEXA SVI. *Poſt deos ſtatim ſubijcit Romam, matrem dijs proximam.*

ATQVE DEOS ATQVE ASTRA. *Hoc more Gentilitio, nobis abominando. illi e-*

nim Iouem ſuum, quum non concederet res ex uoto, & ferum & crudelem nuncupabant. noſter uero, hoc eſt uerus, attingit à fine uſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter.

NON VLLI PASTOS. *Conſternatio paſtorum, hoc eſt Apoſtolorum* CHRISTI, *& ceſſatio doctrinæ Euangelicæ in* CHRISTI *morte: ut nec fuerint, qui docerent: nec ipſi auditores uoluerint audire, alienatis omnium mentibus à ſalute.*

DAPHNI TVVM POENOS. *Vel leones, hoc eſt beſtiæ immaniſſimæ, & à ſenſu humanitatis abhorrentes, indoluerunt neci* CHRISTI. *multi uidelicet Iudæorum & gentilium; ut Centurio, & Pilatus, & qui reuertebantur Hieroſolymas, percutientes ſua pectora.*

MONTESQVE FERI. *Nam leonum mugitibus montes reſonabant, & ſyluæ, ut procul exaudiri poſſent ab hominibus. Coryli & flumina de luctu nympharum teſtata ſunt: quoniam aliter ſcire nequiuiſſemus, non enim inter illas uerſamur. montes & ſyluæ de leonibus, nam illi uſum & ſocietatem noſtram fugiunt.*

For-

Fortaßis & alluſio eſt ad ruptionem petrarũ, & apertionem monumentorum, & terræ motum.

DAPHNIS ET ARMENIAS. CHRISTVS nouæ & ſempiternæ religionis fuit author, indomita & ferociſsima tigrium colla cicurauit, & aſſuefecit iugum ferre.

THYASOS INDVCERE BACCHO. Ad hiſtoriam hoc pertinere dicit Seruius, quòd Cæſar primus ſacra Liberi patris Romæ inſtituit. Non memini legere me hoc apud aliũ quenquam, nec eſt ueriſimile. nam ante Cæſarem ſacra erant Bacchi Romæ: ſed nos propoſitam interpretandi rationem ſequemur. De Bacchi ſacris potiſsimum meminit, quòd has antiqui ad animorum purgationem pertinere crediderunt: & ideo Liberum appellatum, quòd curis & moleſtijs liberaret animos.

VITIS VT ARBORIB. CHRISTVS caput eſt mundi, & decus uniuerſarũ mentium.

POSTQVAM TE FATA TVL. Non hoc eſt ita intelligendum, ut poſt CHRISTI mortem ſint deſerta omnia: nam ſtatim ſubiungitur, Spargite humum folijs. ſed quòd in ipſo

CHRI-

CHRISTI *ſupplicio ceſſarit cœleſtis doctrina, & informatio ad pietatem, quaſiq; Apoſtolórum mentes exaruerint, & ſuccreuerit in illis pro fiducia metus, & deſertio, & fuga à uita & ſalute ſua. de quibus eſt, quod ſequitur.*

GRANDIA SAEPE QVIBVS. *Apoſtoli, quibus primis doctrina atque inſtitutione* CHRISTI *excultis, mandata & concredita fuerant ſemina æternæ felicitatis, quum ipſis percipiendæ, tum tranſmittendæ in alios ac diuulgandæ, flores emiſerunt primùm, & à ſemine degenerantes, & à fructibus mox inſecutis.*

SPARGITE HVMVM FOLIIS. *Poſt* CHRISTI *autē reſurrectionem ſequitur rerum uniuerſarum innouatio ac reparatio, & noua lætitia paſtoribus oſtenſa: nempe Apoſtolis, quos Dominus gregi ſuo paſtores dedit.*

ET TVMVLVM FACITE. *Memoriam ſempiternam mortis* CHRISTI, *quam eccleſia ſemper habet præ oculis. quid enim aliud eſt tumulus, quàm monimentum mortis?*

ET TVMVLO SVPERADDITE CARMEN, &c. *Hæc erit mortis*

CHRI-

CHRISTI ſuperſcriptio, hoc elogium.

DAPHNIS EGO IN SILVIS. Ne adſcribatis ut reliquis mortuis: hic ſitus eſt ille. Iſte enim uiuit, non ſolum in terris, ſed etiam inter ſidera notus, & charus hominibus atque angelis.

HINC VSQVE AD SIDERA. Filius Dei de cœlo deſcendit, ut homo fieret: rurſus factus homo, è terra aſcēdit in cœlū. CHRISTVS ergo homo, à terris cœpit eſſe notus, et peruenit uſque ad cœlum.

FORMOSI PECORIS CVSTOS. Ipſe formoſiſsimus, puriſsimus, optimus, non niſi formoſos, puros, bonos ad paſcua & regnum ſuum admittit. ipſe tales eos facit, qui ſe illi reformandos prorſum ac refingendos concredunt. De hoc eſt uerſus in Pſalmo XV. quo Dominus ipſe loquitur: Sors hæreditatis meæ cecidit mihi in præclara, etenim hæreditas mea præclara eſt mihi. Sortitus eſt CHRISTVS angelos, & ſanctos homines. iſti ſunt pecus paſtoris, ſpecioſiſsima forma præ filijs hominum, in cuius labijs gratia eſt diffuſa.

TALE

TALE TVVM CARMEN. *Si carmen de nece Cæſariana, acerba alioqui amicis Octauiani, & quæ multis nocuit, nemini profuit, tam gratū fuit paſtori: quid erit nobis commemoratio ſupplicij* CHRISTI? *à quo in genus humanum redundauit ſalus ſempiterna.*

NEC CALAMIS SOLVM AEQVIPARAS. *Quia* Mop*ſus indignabundus æmuli mentione dixerat,* Tu deinde iubeto certet Amyntas: *nunc* Menalcas *ſpreto æmulo, parem illum magiſtro pronunciat. & hæc laus gratior eſt* Mopſo. Prior *enim illa,* Lenta *ſalix quantum, &c. ad leniendū iritatum animum uideri poterat prolata, & appoſita: nunc ſumpto carminis experimento, uerior eſt, & certioris iudicij, ex re nata, non ex tempore.*

FORTVNATE PVER. Exclama*tio, non ex approbatione ſolum cantus, ſed admiratione quoque.*

NOS TAMEN HAEC QVOCVNQVE MODO. Adeò Mop*ſi carmen probat, ut ſe paria facturum neget, ſed quocunque modo uicem ſuam cantandi expleturum.*

DA-

DAPHNIMQVE TVVM. *Quia abs te prius commemoratum, & laudatum: uel quia tu illius hæredi Octauiano es familiarior.*

AMAVIT NOS QVOQVE DAPHNIS. *Non poteſt hoc de Vergilio intelligi, quem credo Cæſari nunquam eſſe cognitum, ac ne uiſum quidē: erat enim Vergilius puer adhuc, quū Cæſar eſt occiſus. nec Cicero quicquam uidit uel audiuit Vergilij, qui uix duobus annis ſuperſtes fuit Cæſari. Cōmentitium porro eſt illud, quod ſcribit neſcio quis in Vergilij uita, ut alia illic permulta, hauſta de uulgi ſermonibus & fabellis: exclamaſſe Ciceronem, Magnæ ſpes altera Romæ. Itaque ſub perſona dicuntur Menalcæ, ſenioris Vergilio: dubium tamen, uter eſt Vergilius. Merito autem laudes illius celebrat, à quo fuerit dilectus. Quid non debet, qui diligitur? qui non fortunas amantis reſpicit, ſed amantem ipſum?*

AN QVICQVAM NOBIS. *Reſponſio mollis, iuxta Sapientis ſententiam, frangit iram. Iam placatior Mopſus, & blandior, reſpondet ad id, quod dixerat quocunque modo. Imò*

non

non dubito, inquit, quin cantio tua futura ſit opti ma, & quòd de tam fœcunda materia, & quòd iampridem laudata mihi ab Stimicone, quem ego exiſtimo poſſe ea de re cenſere. itaque magni mu neris loco erit mihi, eam audire.

CANDIDVS INSVETVM. *Prius decantauit Sibylla mortem, hic aſcenſum ad cœlos, & æternitatem regni.* Humanitas CHRISTI *in cœlum ſublata, gaudet ſpectare ſubiecta ſibi eſſe omnia: quod ex ſacris oraculis diſcimus.*

NVBES ET SIDERA. *Cœleſtia omnia, & terreſtria.*

ERGO ALACRIS SYLVAS. *Ex aſcenſu* CHRISTI *in cœlum maxima dimanauit lætitia, in* Apoſtolos *primum miſſo ſacroſancto ſpiritu, inde in homines omnes: Aſcendens, inquit, in altum; captiuam duxit noſtram captiuitatem, dedit dona hominibus.*

NEC LVPVS INSIDIAS PECORI, NEC RETIA. *Pax* CHRISTI, *quæ exuperat omnem ſenſum ſuperiorum cum inferioribus, ferocium cum manſuetis, aſtutorum cum ſimplicibus, exæquante omnia chari-*

charitate, & reddente tuta omnia & ſecura.

AMAT BONVS OCIA DAPHNIS. *Charitas enim peculiare præceptum eſt* CHRISTI, *& pax, & hæreditas.*

IPSI LAETITIA. *Spiritus ſanctus diffuſus eſt in cordibus noſtris, per* IESVM CHRISTVM, *inquit Paulus. hac lætitia repleti, agnoſcimus qui ſit* CHRISTVS IESVS, *& profitemur* Deum eſſe. Nemo enim *dicit* Domine IESV, *niſi in ſpiritu ſancto. & in* Euangelio: Beatus es Simon Bariona, *quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed pater meus, qui eſt in cœlis.* Montes *uero, id eſt proceres Eccleſiæ, & doctiſsimi quique: rupes, id eſt mediocres: & arbuſta, hoc eſt plebes infima: omnes* CHRISTI *diuinitatem apertè profitentur & adorant.*

MENALCA. *Ad afflictum, & lugentem mortem* CHRISTI *dicitur: quid tu fles? quin lætiſsimo es animo?* Deus enim *eſt ille. Quid quæris uiuentem inter mortuos?* Deus *eſt, uiuens in æternum.* Vnde *& lætitia redit cordibus, & ſpes optima beatitudinis. quod &*

proximo precatur uerſu, ut omen confirmet, uelitq́; ratum eſſe, quod nos de illo nobis pollicemur ex ipſius præceptis ac iuſſu.

SIS BONVS O FELIXQVE TVIS. *Bene tuis, qui tibi fidunt, qui ſe tibi quoad poſſunt adiungunt, & in tuum patrocinium confugiunt tanquam in aſylum: & fac planè tuos illos omnes, qui te implorant.*

EN QVATVOR ARAS. *Hoc fortaſſe Vergilius de ſuo addit, more gentilicio. Et multus eſt in mentione Apollinis, uel propter carmen paſtoricium, uel quia poëtarum omnium eſt deus, uel propter Cæſarem Auguſtũ. Quod ſi hoc quoque eſt ex Sibylla, ſignificatur adoratio humanitatis* CHRISTI *in Daphnide, & diuinitatis in Apolline. Idcircò de Daphnide aras dixerit, de Apolline altaria. hæc enim dicuntur eſſe deorum ſupremorum, ſicut aræ illorum qui ex mortalibus ſunt facti dij. Quin &* CHRISTVS *ipſe Phœbus eſt, hoc eſt ſol iuſtitiæ, ac ueritatis.*

ET MVLTO IN PRIMIS. *Sacra* CHRISTI, *nõ ut mortui cum mœrore celebrantur*

brantur cum ſilẽtio et luctu: ſed cũ lætitia & hilaritate, ut uiuentis, & regnantis, & interpretis ſempiterni pacis noſtræ, et gratiæ apud patrem.

HAEC TIBI SEMPER ERVNT. Sacrificium CHRISTI, & cultus eius in Eccleſia, non accipiet finem, niſi cum humano genere, & uicibus naturæ rerũ. Hic eſt, inquit, calix noui & æterni teſtamenti. Paulus: Quoties panem illum edetis, & de calice bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec ueniat.

VT BACCHO CERERI'QVE. Vt dijs maximè neceſſarijs in uita, & ſine quibus homines propagare non poſſunt æuum, ita & tibi fient uota. Nec tu minus quàm illi potes. nam quemadmodum illi annuunt optatis, ita & tu facies.

HAEC NOS FORMOSVM. Hinc colligi aliquibus poſſet, Menalcam eſſe Vergilium: ſed non uidetur. nam non ſolet Vergilius eam perſonam, quam ſumit, anteferre alteri.

Tu maior, tibi me eſt æquum parêre Menalca:
Et laus illa,
Nec calamis tantũ æquiparas, ſed uoce magiſtrũ:

In Vergilium potius competit. Fortaſſe duo ſunt paſtores alij, prætermiſſa Vergilij perſona.

AEGLOGA VI. SILENVS.

Prima Syracuſio dignata eſt ludere uerſu
Noſtra, nec erubuit ſyluas habitare Thalia.
Cum canerem reges, & prælia, Cynthius aurem
Vellit, & admonuit. paſtorem Tityre, pingues
Paſcere oportet oues: deductum dicere carmen.
Nunc ego (nanq; ſuper tibi erunt, qui dicere laudes
Vare tuas cupiant, & triſtia condere bella)
Agreſtem tenui meditabor arundine muſam.
Non iniuſſa cano: ſi quis tamen hæc quoq;, ſi quis
Captus amore leget, te noſtræ Vare myricæ,
Te nemus omne canet: nec Phœbo gratior ulla eſt,
Quàm ſibi quæ Vari præſcripſit pagina nomen.
Pergite Pierides. Chromis & Mnaſylus in antro
Silenum pueri ſomno uidere iacentem,
Inflatum heſterno uenas, ut ſemper, Iaccho.
Serta procul tantum capiti delapſa iacebant:
Et grauis attrita pendebat cantharus anſa.
Aggreßi (nam ſæpe ſenex ſpe carminis ambos
Luſerat) inijciunt ipſis ex uincula ſertis.
Addit ſe ſociam, timidisq; ſuperuenit Aegle,
Aegle Naiadum pulcherrima, iamq; uidenti
Sanguineis frontem moris, & tempora pingit.

Ille

Ille dolum ridens, quo uincula nectitis? inquit.
Soluite me pueri: ſatis eſt potuiſſe uideri.
Carmina, quæ uultis, cognoſcite, carmina uobis,
Huic aliud mercedis erit. ſimul incipit ipſe.
Tum uero in numerum, Faunosq́; , ferasq́; uideres.
Ludere: tum rigidas motare cacumina quercus.
Nec tantum Phœbo gaudet Parnaſia rupes:
Nec tantũ Rhodope miratur, & Iſmarus Orphea.
Namq; canebat, uti magnum per inane coacta
Semina, terrarumq́; , animæq́; , marisq́; fuiſſent,
Et liquidi ſimul ignis: ut his exordia primis
Omnia, & ipſe tener mundi concreuerit orbis.
Tum durare ſolum, & diſcludere Nerea ponto
Cœperit: & rerum paulatim ſumere formas.
Iamq́; nouum terræ ſtupeant luceſcere ſolem:
Altius atq; cadant ſummotis nubibus imbres.
Incipiant ſyluæ cum primum ſurgere, cumq́;
Rara per ignotos errent animalia montes.
Hinc lapides Pyrrhæ iactos, Saturnia regna,
Caucaſeasq́; refert uolucres: furtumq́; Promethei.
His adiungit Hylam, nautæ quo fonte relictum
Clamaſſent: ut littus Hyla Hyla omne ſonaret.
Et fortunatam, ſi nunquam armenta fuiſſent,
Paſiphaën niuei ſolatur amore iuuenci.
Ah uirgo infelix, quæ te dementia cœpit?
Prœtides implerunt falſis mugitibus agros:

At non tam turpes pecudum tamen ulla ſecuta eſt
Concubitus: quamuis collo timuiſſet aratrum,
Et ſæpe in læui quæſiſſet cornua fronte.
Ah uirgo infelix, tu nunc in montibus erras:
Ille latus niueum molli fultus hyacintho,
Ilice ſub nigra pallentes ruminat herbas:
Aut aliquã in magno ſeqtur grege. claudite nymphæ
Dictææ, nymphæ nemorum iam claudite ſaltus.
Si qua forte ferant oculis ſeſe obuia noſtris
Errabunda bouis ueſtigia. forſitan illum
Aut herba captum uiridi, aut armenta ſecutum
Perducant aliquæ ſtabula ad Cortynia uaccæ.
Tum canit heſperidum miratam mala puellam.
Tum Phaëthontiadas muſto circundat amaræ
Corticis, atque ſolo proceras erigit alnos.
Tum canit errantem Permeſſi ad flumina Gallum,
Aonas in montes ut duxerit una ſororum,
Vtq; uiro Phœbi chorus aſſurrexerit omnis,
Vt Linus hæc illi diuino carmine paſtor,
Floribus, atque apio crines ornatus amaro,
Dixerit, hos tibi dant calamos (en accipe) Muſæ,
Aſcræo quos ante ſeni, quibus ille ſolebat
Cantando rigidas deducere montibus ornos.
His tibi Grynæi nemoris dicatur origo:
Ne quis ſit lucus, quo ſe plus iactet Apollo.
Quid loqlar, aut Scyllã Niſi quam fama ſecuta eſt,

Can-

Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris,
Dulichias uexaſſe rates, & gurgite in alto
Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis?
Aut ut mutatos Terei narrauerit artus,
Quas illi Philomela dapes, quæ dona pararit:
Quo curſu deſerta petiuerit, & quibus antè
Infelix ſua tecta ſuperuolitauerit alis?
Omnia, quæ Phœbo quondam meditante beatus
Audijt Eurotas, iußitq; ediſcere lauros,
Ille canit, pulſæ referunt ad ſidera ualles.
Cogere donec oues ſtabulis, numerumq; referre
Iußit, & inuito proceßit ueſper Olympo.

IN AEGLOGAM VI. ALLEGORIA.

AEgloga hæc de reconditis rebus, nempe de primordijs rerum, & theologia gentilitia. Virtus Muſarum denotatur, quæ norunt omnia: celebrant deos, & heroës, & magnos uiros, ut Gallum & Varum: tum in intima naturæ penetrant. idcirco dictæ ſunt ἀπὸ τοῦ μωσᾶσθαι, quod eſt perquirere & cognoſcere. omnium enim rerum habent ſcientiã. Nam ridicula eſt indoctorũ ſententia, qui Muſas ad carmina & cantiunculas ſolum pertinere exiſtimant. quippe peritia rerum diuinarum atq; humanarũ

eſt Muſa, quod & Vergilius declarat 2. Georg.

Me uero primum dulces ante omnia Muſæ,
Quarum ſacra gero, ingenti perculſus amore,
Accipiant, cœliq; uias & ſidera monſtrent.

Porrò Silenos duos fuiſſe accepimus, alterum uetuſtiſsimum, Bacchi pædagogum & inſtitutorem: alterum multò poſteriorem illo ſapientem, Cyri temporibus. cuius illa fuit ad Crœſum Lydorum regem ſententia: Optimum non naſci, proximum cito mori. Bacchus deus eſt poëtarum, ut Apollo: & Parnaſſus, mons Muſarum, duos habebat uertices, alterum Phœbo ſacrum, alterum Baccho. ad hæc tam folijs lauri, quæ arbor erat Phœbi, quàm hederæ, quæ Bacchi, uates coronabantur. Itaque per Silenum, Bacchi magiſtrum, Muſam ipſam intelligi par eſt, à qua doctus ſit deus poëtarũ Bacchus. Idcirco et Aeglogã hanc excedere aiunt materiã paſtoralem.

PRIMA SYRACVSIO DEDVCTA. Hos uerſus ego quidem ſic intelligo: noſtra Thalia, hoc eſt Muſa, quæ agris præeſt, primum dignata eſt ludere uerſu Theocriticio, & ad res agreſtes canendas ſe conferre. Noſtram uocat, uel

uel propter hoc carmẽ, uel quia ipſe paſtor tum origine, tum operis ſui argumento.

VARE TVAS CVPIAT. Quintilius Varus, dux exercitus, qui magnos ſæpe Germanorum exercitus fudit, ad poſtremum ab Arminio Germano ingenti clade eſt affectus, in qua ipſe mortem ſibi conſciuit, non ſuſtinens poſt tantã ignominiam uiuere. quod tamen quũ accidit, iam Vergilius erat mortuus.

CAPTVS AMORE LEGET. Quàm modeſte Vergilius de ſe ipſo: non quod hæc lectorẽ, inquit, mereantur: niſi huc ueniat, beneuolentia mei adductus.

TE NOSTRAE VARE MYRICAE. Celebraberis, dum carmẽ hoc noſtrum bucolicum à quopiam legetur.

NEC PHOEBO GRATIOR VLLA EST. Nulli carmini tam fauorem ſuum & gratiã et uenuſtatem Phœbus inſpirat, quàm ei quod de Varo cantatur.

CHROMIS ET MNASYLVS, &c. Adoleſcentes duo, qui dormientes ſopitasq; æuo ſuo excitant Muſas.

INFLATVM HESTERNO. Sic decebat comitem & pædagogum Bacchi, tum magnum poëtam. de quo eſt in ſatyra Horatij:

Laudibus arguitur uini uinoſus Homerus:

Tum Ennius, & alij. & prouerbium, Aquam bibens, bonum carmen non facies.

HESTERNO. Heſterno fœtêre mero (inquit Martialis) qui putat Acerram,

Fallitur, in lucem ſemper Acerra bibit.

SERTA PROCVL TANTVM. Seculum negligens poëtici decoris, & humanitatis: nec quiſquam coronari cupiebat. Senſus huius uerſus eſt, nihil fuiſſe iuxta illum, niſi ſerta, quæ capiti delapſa procul iacebant. Iſtud uerò ad illud pertinet, quod poſtea dicit: Inijciunt ipſis ex uincula ſertis. quoniam aliud ad manum non habebant, quo ligarent ſenem.

NAM SAEPE SENEX SPE. Non eſt ceſſandum in paranda peritia: ſi primus conatus non ſuccedat, alij tentandi. Labor omnia uincit Improbus.

INIICIVNT IPSIS EX VINCVLA SERTIS. Honeſtas ipſa eruditionis

tionis generoſa cepit ingenia, ut uellent detinere apud ſe Muſas, atque eas expergefacerent: alij gloriæ cupiditate, alij præſtantiores cupiditate ſciendi. Serta enim ad honorem doctrinæ pertinent, ſiue ea ſit pulchritudo cognitionis, ſiue excellendi deſiderium.

ADDIT SE SOCIAM. Virilibus illis animis admiſcent ſe molles ac fœminei, qui in quærendis diſciplinis quæſtum, aut aliquid ſimile ſpectent.

TIMIDISQVE SVPERVENIT AEGLE. Anxijs & ſollicitis, ne ſe Silenus exolueret, & abiret.

SANGVINEIS FRONTEM MORIS. Pueri ligant & detinent Silenum, ſed puella illudit, & deridendum præbet. Nobilia ingenia, cura & labore excolunt ac detinent apud ſe Muſas: uiles homines, & animis abiectis, deformant ac dehoneſtant, atque ita tractant, ut ad uulgum irridendas exponant.

IAMQVE VIDENTI. Pueri excitant, ut canat: puella iam excitato illudit. Eruditionem, quam excellentes animi excudũt, degene-

proximo precatur uerſu, ut omen confirmet, uelitq́; ratum eſſe, quod nos de illo nobis pollicemur ex ipſius præceptis ac iuſſu.

SIS BONVS O FELIX'QVE TVIS. Bene tuis, qui tibi fidunt, qui ſe tibi quoad poſſunt adiungunt, & in tuum patrocinium confugiunt tanquam in aſylum: & fac planè tuos illos omnes, qui te implorant.

EN QVATVOR ARAS. Hoc fortaſſe Vergilius de ſuo addit, more gentilicio. Et multus eſt in mentione Apollinis, uel propter carmen paſtoricium, uel quia poëtarum omnium eſt deus, uel propter Cæſarem Auguſtū. Quod ſi hoc quoque eſt ex Sibylla, ſignificatur adoratio humanitatis CHRISTI in Daphnide, & diuinitatis in Apolline. Idcirco de Daphnide aras dixerit, de Apolline altaria. hæc enim dicuntur eſſe deorum ſupremorum, ſicut aræ illorum qui ex mortalibus ſunt facti dij. Quin & CHRISTVS ipſe Phœbus eſt, hoc eſt ſol iuſtitiæ, ac ueritatis.

ET MVLTO IN PRIMIS. Sacra CHRISTI, nō ut mortui cum mœrore celebrantur

brantur cum ſilẽtio et luctu: ſed cũ lætitia & hilaritate, ut uiuentis, & regnantis, & interpretis ſempiterni pacis noſtræ, et gratiæ apud patrem.

HAEC TIBI SEMPER ERVNT. Sacrificium CHRISTI, & cultus eius in Eccleſia, non accipiet finem, niſi cum humano genere, & uicibus naturæ rerũ. Hic eſt, inquit, calix noui & æterni teſtamenti. Paulus: Quoties panem illum edetis, & de calice bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec ueniat.

VT BACCHO CERERI'QVE. Vt dijs maximè neceſſarijs in uita, & ſine quibus homines propagare non poſſunt æuum, ita & tibi fient uota. Nec tu minus quàm illi potes. nam quemadmodum illi annuunt optatis, ita & tu facies.

HAEC NOS FORMOSVM. Hinc colligi aliquibus poſſet, Menalcam eſſe Vergilium: ſed non uidetur. nam non ſolet Vergilius eam perſonam, quam ſumit, anteferre alteri.

Tu maior, tibi me eſt æquum parêre Menalca:
 Et laus illa,
Nec calamis tantũ æquiparas, ſed uoce magiſtrũ:

Ille dolum ridens, quo uincula nectitis? inquit.
Soluite me pueri: ſatis eſt potuiſſe uideri.
Carmina, quæ uultis, cognoſcite, carmina uobis,
Huic aliud mercedis erit. ſimul incipit ipſe.
Tum uero in numerum, Faunosq́; , ferasq́; uideres
Ludere: tum rigidas motare cacumina quercus.
Nec tantum Phœbo gaudet Parnaſia rupes:
Nec tantũ Rhodope miratur, & Iſmarus Orphea.
Namq; canebat, uti magnum per inane coacta
Semina, terrarumq́; , animæq́; , marisq́; fuiſſent,
Et liquidi ſimul ignis: ut his exordia primis
Omnia, & ipſe tener mundi concreuerit orbis.
Tum durare ſolum, & diſcludere Nerea ponto
Cœperit: & rerum paulatim ſumere formas.
Iamq́; nouum terræ ſtupeant luceſcere ſolem:
Altius atq; cadant ſummotis nubibus imbres.
Incipiant ſyluæ cum primum ſurgere, cumq́;
Rara per ignotos errent animalia montes.
Hinc lapides Pyrrhæ iactos, Saturnia regna,
Caucaſeasq́; refert uolucres: furtumq́; Promethei.
His adiungit Hylam, nautæ quo fonte relictum
Clamaſſent: ut littus Hyla Hyla omne ſonaret.
Et fortunatam, ſi nunquam armenta fuiſſent,
Paſiphaën niuei ſolatur amore iuuenci.
Ah uirgo infelix, quæ te dementia cœpit?
Prœtides implerunt falſis mugitibus agros:

At non tam turpes pecudum tamen ulla ſecuta eſt
Concubitus: quamuis collo timuiſſet aratrum,
Et ſæpe in læui quæſiſſet cornua fronte.
Ah uirgo infelix, tu nunc in montibus erras:
Ille latus niueum molli fultus hyacintho,
Ilice ſub nigra pallentes ruminat herbas:
Aut aliquã in magno ſeqtur grege. claudite nymphæ
Dictææ, nymphæ nemorum iam claudite ſaltus.
Si qua forte ferant oculis ſeſe obuia noſtris
Errabunda bouis ueſtigia. forſitan illum
Aut herba captum uiridi, aut armenta ſecutum
Perducant aliquæ ſtabula ad Cortynia uaccæ.
Tum canit heſperidum miratam mala puellam:
Tum Phaëthontiadas muſto circundat amaræ
Corticis, atque ſolo proceras erigit alnos.
Tum canit errantem Permeſſi ad flumina Gallum,
Aonas in montes ut duxerit una ſororum,
Vtq; uiro Phœbi chorus aſſurrexerit omnis,
Vt Linus hæc illi diuino carmine paſtor,
Floribus, atque apio crines ornatus amaro,
Dixerit, hos tibi dant calamos (en accipe) Muſæ,
Aſcræo quos ante ſeni, quibus ille ſolebat
Cantando rigidas deducere montibus ornos.
His tibi Grynæi nemoris dicatur origo:
Ne quis ſit lucus, quo ſe plus iactet Apollo.
Quid loqr, aut Scyllã Niſi quam fama ſecuta eſt,
Can-

Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris,
Dulichias uexaſſe rates, & gurgite in alto
Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis?
Aut ut mutatos Terei narrauerit artus,
Quas illi Philomela dapes, quæ dona pararit:
Quo curſu deſerta petiuerit, & quibus antè
Infelix ſua tecta ſuperuolitauerit alis?
Omnia, quæ Phœbo quondam meditante beatus
Audijt Eurotas, iuſsitq; ediſcere lauros,
Ille canit, pulſæ referunt ad ſidera ualles.
Cogere donec oues ſtabulis, numerumq; referre
Iuſsit, & inuito proceſsit ueſper Olympo.

IN AEGLOGAM VI. ALLEGORIA.

AEgloga hæc de reconditis rebus, nempe de primordijs rerum, & theologia gentilitia. Virtus Muſarum denotatur, quæ norunt omnia: celebrant deos, & heroës, & magnos uiros, ut Gallum & Varum: tum in intima naturæ penetrant. idcirco dictæ ſunt ἀπὸ τοῦ μωσᾶσθαι, quod eſt perquirere & cognoſcere. omnium enim rerum habent ſcientiā. Nam ridicula eſt indoctorū ſententia, qui Muſas ad carmina & cantiunculas ſolum pertinere exiſtimant. quippe peritia rerum diuinarum atq; humanarū

eſt Muſa, quod & Vergilius declarat 2. Georg.

Me uero primum dulces ante omnia Muſæ,
Quarum ſacra gero, ingenti percullus amore,
Accipiant, cœliq; uias & ſidera monſtrent.

Porrò Silenos duos fuiſſe accepimus, alterum uetuſtiſsimum, Bacchi pædagogum & inſtitutorem: alterum multò poſteriorem illo ſapientem, Cyri temporibus. cuius illa fuit ad Crœſum Lydorum regem ſententia: Optimum non naſci, proximum cito mori. Bacchus deus eſt poëtarum, ut Apollo: & Parnaſſus, mons Muſarum, duos habebat uertices, alterum Phœbo ſacrum, alterum Baccho. ad hæc tam folijs lauri, quæ arbor erat Phœbi, quàm hederæ, quæ Bacchi, uates coronabantur. Itaque per Silenum, Bacchi magiſtrum, Muſam ipſam intelligi par eſt, à qua doctus ſit deus poëtarũ Bacchus. Idcirco et Aeglogã hanc excedere aiunt materiã paſtoralem.

PRIMA SYRACVSIO DEDVCTA. Hos uerſus ego quidem ſic intelligo: noſtra Thalia, hoc eſt Muſa, quæ agris præeſt, primum dignata eſt ludere uerſu Theocriticio, & ad res agreſtes canendas ſe conferre. Noſtram uocat, uel

uel propter hoc carmẽ, uel quia ipſe paſtor tum origine, tum operis ſui argumento.

VARE TVAS CVPIAT. *Quintilius Varus, dux exercitus, qui magnos ſæpe Germanorum exercitus fudit, ad poſtremum ab Arminio Germano ingenti clade eſt affectus, in qua ipſe mortem ſibi conſciuit, non ſuſtinens poſt tantã ignominiam uiuere. quod tamen quũ accidit, iam Vergilius erat mortuus.*

CAPTVS AMORE LEGET. *Quàm modeſte Vergilius de ſe ipſo: non quod hæc lectorẽ, inquit, mereantur: niſi huc ueniat, beneuolentia mei adductus.*

TE NOSTRAE VARE MYRICAE. *Celebraberis, dum carmẽ hoc noſtrum bucolicum à quopiam legetur.*

NEC PHOEBO GRATIOR VLLA EST. *Nulli carmini tam fauorem ſuum & gratiã et uenuſtatem Phœbus inſpirat, quàm ei quod de Varo cantatur.*

CHROMIS ET MNASYLVS, &c. *Adoleſcentes duo, qui dormientes ſopitasq; æuo ſuo excitant Muſas.*

INFLATVM HESTERNO. Sic *decebat comitem & pædagogum* Bacchi, *tum magnum poëtam . de quo eſt in ſatyra* Horatij:

Laudibus arguitur uini uinoſus Homerus:

Tum Ennius, *& alij. & prouerbium,* Aquam *bibens, bonum carmen non facies.*

HESTERNO. Heſterno *fœtêre mero (inquit* Martialis) *qui putat* Acerram,

Fallitur, in lucem ſemper Acerra *bibit.*

SERTA PROCVL TANTVM. *Seculum negligens poëtici decoris, & humanitatis: nec quiſquam coronari cupiebat.* Senſus *huius uerſus eſt, nihil fuiſſe iuxta illum, niſi ſerta, quæ capiti delapſa procul iacebant.* Iſtud *uerò ad illud pertinet, quod poſtea dicit:* Inijciunt *ipſis ex uincula ſertis. quoniam aliud ad manum non habebant, quo ligarent ſenem.*

NAM SAEPE SENEX SPE. N*on eſt ceſſandum in paranda peritia: ſi primus conatus non ſuccedat, alij tentandi.* Labor *omnia uincit* Improbus.

INIICIVNT IPSIS EX VINCVLA SERTIS. Honeſtas *ipſa eruditionis*

tionis generoſa cepit ingenia, ut uellent detinere apud ſe Muſas, atque eas expergefacerent: alij gloriæ cupiditate, alij præſtantiores cupiditate ſciendi. Serta enim ad honorem doctrinæ pertinent, ſiue ea ſit pulchritudo cognitionis, ſiue excellendi deſiderium.

ADDIT SE SOCIAM. *Virilibus illis animis admiſcent ſe molles ac fœminei, qui in quærendis diſciplinis quæſtum, aut aliquid ſimile ſpectent.*

TIMIDISQVE SVPERVENIT AEGLE. *Anxijs & ſollicitis, ne ſe Silenus exolueret, & abiret.*

SANGVINEIS FRONTEM MORIS. *Pueri ligant & detinent Silenum, ſed puella illudit, & deridendum præbet. Nobilia ingenia, cura & labore excolunt ac detinent apud ſe Muſas: uiles homines, & animis abiectis, deformant ac dehoneſtant, atque ita tractant, ut ad uulgum irridendas exponant.*

IAMQVE VIDENTI. *Pueri excitant, ut canat: puella iam excitato illudit.* ERU*ditionem, quam excellentes animi excudũt, degene-*

generes ad uoluptates & pecuniam conuertunt.

ILLE DOLVM RIDENS. Cauſantur multi fugacem eſſe doctrinam, nec poſſe retineri facilè. culpa eſt in nobis, qui exerceri nolumus: non in rebus, quæ paratæ ſunt ſemper nobis, ac expoſitæ.

SATIS EST POTVISSE VIDERI. Satis eſt Muſas eſſe à uobis ſemel inuentas. non fugient poſthac, ſed faciles ſe uobis ac libentes dabunt.

CARMINA QVAE VVLTIS. Vos uiri accipietis eruditionem, quam eligetis: hoc erit precium laboris ueſtri. animo autem fœmineo, pecunia erit curæ ſuæ precium.

TVM VERO IN NVMERVM. Omnes exhilarat facunda eruditio, quod de Orphei lyra eſt traditum. & huic inuentionem ciuitatum aßignat M. Cicero.

FAVNOSQVE FERASQVE VIDERES. Cicurantur enim, & manſueſcũt ferocia ingenia ab eruditione.

TVM RIGIDAS MOT. CACVMINA QVER. Alluſio ad ea, quæ de Orpheo dicuntur.

cuntur. Cic. pro Arch. *Syluæ & ſolitudines uoci reſpondent, beſtiæ ſæpe immanes cantu flectuntur, atque ſubſiſtunt.*

NEC TANTVM PHOEBO. *Phœbus quidem & Orpheus ſuauius cantant, ſed plus ineſt eruditionis & cognitionis rerum in cantu Sileni, ideo maior ex eo delectatio.*

NAMQVE CANEBAT VTI. *Rerum initia, & origines ultimas ex reconditiſſimis philoſophiæ. Nulla eſt hic opus allegoria, ipſa per ſe ſunt ſatis magna, & cantari digna.*

DISCLVDERE NEREA PONTO. *Mari ſeparare Nereum à terra.*

HINC LAPIDES PYRRHI IACTOS. *Poſt mundum conditum, perſequitur curſum uitæ deorum, heroum, hominum. non diſſonant hæc à principio, ſed ſequuntur & cohærent.*

ET FORTVNATAM SI NVNQVAM ARMENTA FVISSENT. *Senſus obſcurus. fortaſſis hic eſt. Inducit Paſiphaën, ſolantem ſe ab amore iuuenci. ita ut quæ ſequuntur uerba, ſint ipſius Paſiphaës, Ah uirgo infelix: quibus ſeipſam de abſentia tauri con-*

ſola-

ſolatur, & furorem reprehendit. in ſecunda autem perſona, ex affectu, ut.

Ah Corydon Corydon, quæ te dementia cœpit?

Mox *ſequitur prima perſona,*

Si qua forte ferant oculis ſeſe obuia noſtris.

Id eſt, ſi huc tentet uenire, ſi ad me iter conuertat. Claudite (inquit) ſaltus, ne ueniat. Forſan enim ueniet: & uel quærens herbam uiridem, uel ſequens uaccam aliquam. ideo arcete illum intra nemora, ut furor hic tam fœdi amoris, abſentia ſaltem ſedetur, neu irritetur aſpectu.

TVM CANIT ERRANTEM. *Nihil eſt in hoc opere toto dictum uenuſtius, aut grandiore Muſarum afflatu decantatum. Magna laus Cornelij Galli, qui item poëta fuit: de quo in Alexi, & poſtea in Gallo.*

ERRANTEM. *Verſantẽ in ſtudijs ſapientiæ, uagantem ingenio per loca Muſis ſacrata.*

AONAS IN MONTES VT DVXERAT. *Studium diſciplinæ unius, paulatim ducit ad aliarum cognitionem.*

VTQVE VIRO PHOEBI. *Ingenium admiratæ ſunt Muſæ ipſæ, ſtatim uiſum cognitum-*

gnitumq́; cœperunt amare, ſeq́; illi faciles, benignas, amiciſſimas præbuerunt.

VT LINVS HAEC ILLI DIVINO CARMINE PASTOR. Diuinum carmen, quaſi excellens: uel quia heros ipſe Calliopes filius: uel diuinans, ut ait Seruius.

HIS TIBI GRYNAEI NEMORIS DICATVR ORIGO. Grynæũ nemus eſt in Ionia, Phœbo ſacrum. De hoc nemore, & geſtis in eo, nempe de diuinatione Mopſi & Calchãtis, tum de deo ipſo Apolline, ſcripſit poëma Euphorion Chalcidiẽſis. hoc è Græco magna felicitatè Latinum fecit Gallus, magis argumentum & figuram tractationis ſecutus, quàm uerba: ut tam ſuum fecerit, quàm Vergilius Aeneida uel Bucolica, in quibus Theocritum & Homerum æmulatus eſt. Teneamus hoc quod nobis proderit Aegloga decima. Ideo dicit, hiſce fiſtulis acceptis dicatur tibi origo laudum Grynæi nemoris, ut tu ſis author potius & inuentor illarum, quàm Euphorion: quo fiat, te cantante ac celebrante nemus illud, ut quum multa habeat Phœbus templa alia

&

& nemora, nullo tamen glorietur magis, & ſibi placeat, quàm illo, ſic abs te commendato.

OMNIA QVAE PHOEB. QVOND. *Dubium eſt, an hæc eadem, quæ cecinit, ſint ex illis cantilenis Phœbi: ut concluſio ſit denique, illum hæc & reliqua omnia cecinisſe, quæ Phœbus modulari ſit ſolitus. an ſeparatim præter iam dicta cantauerit Silenus omnia, quæ Phœbus cecinerit, quum paſtor Admeti greges paſceret. Magis hoc placet.*

BEATVS EVROTAS. *Quia tali uoce fruebatur.*

AEGLOGA VII. MELIBOEVS.

Corydon. Thyrſis.

Forte ſub arguta conſederat ilice Daphnis,
Cõpulerãtq; greges Corydõ et Thyrſis i unũ.
Thyrſis oues, Corydon diſtentas lacte capellas.
Ambo florentes ætibus, Arcades ambo,
Et cantare pares, & reſpondere parati.
Huc mihi, dũ teneras defendo à frigore myrtos:
Vir gregis ipſe caper deerrauerat: atq; ego Daphnĩ
Aſpicio, ille ubi me cõtra uidet, ocyus inqt: (
Huc ades ô Melibœe (caper tibi ſaluus, & hœdi)
Et ſi quid ceſſare potes, requieſce ſub umbra.

Huc

Huc ipſi potum uenient per prata iuuenci.
Hic uiridi tenera prætexit arundine ripas
Mincius, eq; ſacra reſonāt examia quercu. (bebā,
Quid facerē? neq; ego Alcippen, nec Phyllida ha
Depulſos à lacte domi quæ clauderet agnos.
Et certamen erat, Corydon, cū Thyrſide magnū,
Poſthabui tamen illorum mea ſeria ludo.
Alternis igitur contendere uerſibus ambo
Cœpere: alternos Muſæ meminiſſe uolebant.
Hos Corydon, illos referebat in ordine Thyrſis.
Co. *Nymphæ, noſter amor, Libethrides, aut mihi car*
Quale meo Codro, cōcedite (proxima Phœbi (mē,
Verſibus ille facit) aut ſi non poſſumus omnes,
Hic arguta ſacra pendebit fiſtula pinu.
Th. *Paſtores hedera creſcentem ornate poëtam*
Arcades, inuidia rumpantur ut ilia Codro,
Aut ſi ultra placitum laudarit, baccare frontem
Cingite, ne uati noceat mala lingua futuro.
Co. *Setoſi caput hoc apri tibi Delia paruus,*
Et ramoſa Mycon uiuacis cornua cerui.
Si proprium hoc fuerit, leui de marmore tota
Puniceo ſtabis ſuras euincta cothurno.
Th. *Sinum lactis, & hæc te liba Priape quotannis*
Expectare ſat eſt: cuſtos es pauperis horti.
Nunc te marmoreum pro tempore fecimus: at tu
Si fœtura gregem ſuppleuerit, aureus eſto.

Co. Nerine Galatea thymo mihi dulcior hyblæ,
Candidior cycnis, hedera formoſior alba,
Cum primum paſti repetent præſepia tauri,
Si qua tui Corydonis habet te cura, uenito.
Th. Immo ego Sardois uidear tibi amarior herbis,
Horridior ruſco, proiecta uilior alga,
Si mihi non hæc lux toto iam longior anno eſt.
Ite domum paſti, ſi quis pudor, ite iuuenci.
Co. Muſcoſi fontes, & ſomno mollior herba,
Et quæ uos rara uiridis tegit arbutus umbra,
Solſtitium pecori defendite: iam uenit æſtas
Torrida: iam læto turgent in palmite gemmæ.
Th. Hic focus, & tedæ pingues: hic plurimus ignis
Semper, & aßidua poſtes fuligine nigri.
Hic tantum boreæ curamus frigora, quantum
Aut numerum lupus, aut torrētia flumina ripas.
Co. Stant & iuniperi, & caſtaneæ hirſutæ:
Strata iacent paßim ſua quæq; ſub arbore poma.
Omnia nunc rident. at ſi formoſus Alexis
Montibus his abeat, uideas & flumina ſicca.
Th. Aret ager, uitio moriens ſitit aëris herba:
Liber pampineas inuidit collibus umbras.
Phyllidis aduentu noſtræ nemus omne uirebit:
Iuppiter & læto deſcendet plurimus imbri.
Co. Populus Alcidæ gratißima, uitis Iaccho:
Formoſæ myrtus Veneri: ſua laurea Phœbo.

Phyllis

Phyllis amat corylos: illas dum Phyllis amabit,
Nec myrtus uincet corylos, nec laurea Phœbi.
Th. Fraxinus in ſyluis pulcherrima, pinus in hortis.
Populus in fluuijs, abies in montibus altis.
Sæpius at ſi me Lycida formoſe reuiſas,
Fraxinus in ſyluis cedet tibi, pinus in hortis.
Me. Hæc memini, et uictũ fruſtra cõtẽdere Thyrſim:
Ex illo Corydon Corydon eſt tempore nobis.

IN AEGLOGAM VII. ALLEGORIA.

QVum eſſet Romæ, poëtarum duorum certamini fingit ſe interfuiſſe Vergilius: ex quibus credibile eſt, alterum fuiſſe ſibi charum, Gallum puta, uel Varum, aut Aſinium: quem laudatione ſua euehit, ut alterum deprimat, fortaſſe ex æmulis.

HIC MIHI DVM TENERAS. *Dum deditus ſum ſtudijs Muſarum manſuetiorum, amiſi præcipuam partem patrimonij. ea cauſa Romam ueneram.*

ATQVE EGO DAPHNIM ASPICIO. *Aliquem ex eruditis amicis Cæſaris uult intelligi, qui illum bono eſſe iuſsit animo de amiſsis agris. itaque ad ſecurè ocioſeq; cantantium certamen audiendum atque arbitrandum inuitat.*

CAPER TIBI SALVVS. Non ſolum quod perdidiſti, ſed id quod adhuc poßides, omnia tibi ſalua, & plura his.

ET SI QVID CESSARE POTES. Si domo potes aliquandiu abeſſe, nec habes illic negocium, quod eò te neceſſariò reuocet, quieſce pauliſper ſub umbra: Romæ inter nos, in ocio & tranquillitate animi, procul à litibus & iurgijs.

HVC IPSI POTVM. Omnia negocia ultro huc confluent, ut decidantur. hic aderit princeps ipſe, & ductores omnes copiarum: ipſe quoque Arius Centurio, expulſor tuus: omnia hic reperies, & conficies ex ſententia.

MINCIVS. Ad tegendam allegoriam, nominatus eſt Mantuæ fluuius.

QVID FACEREM. Ambiguitas & perplexitas: non equidem domi habebam, qui rem meam familiarem cuſtodiret.

ET CERTAMEN ERAT. Et alioqui certamen erat uatibus ſpectatu dignũ, & præ quo merito eſſet cura domus negligenda: ita ut illa potius exiſtimarem ſeria, pecus autem meum nu-

gas

gas. nec ſine cauſa: plus enim poterat prodeſſe Vergilio attentio ad illa, quæ inter potentes illos Romanos inciderant de ingenio & eruditione certamina, quàm omnis circa ruſticum cenſum diligentia.

NYMPHAE. Poëticus ſpiritus cœleſtis eſt, ideò ſemper diuos aut Muſas inuocant.

NOSTER AMOR. Vt, Ingenti perculſus amore. unde naſcitur diuinus furor, qui euehit animum ſupra naturæ ſuæ uires. de quo Plato in Ione, qui eſt de poëtico furore dialogus.

AVT MIHI CARMEN QVALE MEO CODRO. Componit ſe ad imitationem maximi alicuius & probatiſſimi uatis.

PROXIMA PHOEBI VERSIBVS ILLE FACIT. Deus eſt Muſarum Phœbus. Moderatius paſtor, quàm illi per hyperbolen. de Homero Silius:

Et cantu Muſas, & Phæbum æquauit honore.

Et de Vergilio Propertius:

Tale facis carmen docta teſtudine, quale
Cynthius impoſitis temperat articulis.

AVT SI NON POSSVMVS.

Si non eſt cœlitus datum. Etenim ut uulgatum eſt, naſcuntur poëtæ, non fiunt. Certa quadam ingenij qualitate opus eſt ad hanc facultatem: ita ut maximi ſint ſæpenumero poëtæ, alijs in rebus omnibus ineptiſſimi. Ergo ſtudium & diligentia non proſunt, niſi ad hoc ſis à natura fictus & appoſitus.

PASTORES HEDERA. Corydon opem diuinam implorat, Thyrſis à maledicentia exorditur, & inuidum ſuum inceſſit.

SETOSI CAPVT HOC APRI. Quanto Corydon rectius, ſimplicius, & ex agreſti pietate, rurſum pergit deos colere? longe iſte melius ac commodius, quàm alter.

SVRAS EVINCTA COTHVRNO. Quia uenatrix, & quæ in ſyluis inter ſpinoſa & lutoſa loca uerſaretur.

NERINE GALATEA MIHI. Poſt deos, ad ſuos amores de Auguſto, quem optat Romam primo quoq; tempore redire, quum primum finem bello impoſuerit, & exercitum deduxerit in agros.

SI QVA TVI CORYDONIS HABET.

Si nos præcipuos amicorum tuorum amas.

IMMO EGO SARDOIS. *Ait ſe non ſolum optare reditum Auguſti, ut Corydonem, ſed abſentiam non poſſe diutius perferre.*

HAEC LVX TOTO. *Hic dies abſentiæ tuæ optat noctem quietis à bello & negocijs, ut frui liceat Cæſaris alloquijs & fauore.*

ITE DOMVM PASTI. *Ruſticis non per horas diſtinguũtur tempora, ſed per ſigna illis familiaria, per æſtates, per meſſes: meridies per quietem pecoris, ueſperus per reditum pecoris domum. uellet igitur pecus ipſum domum ſe referre, ut ſciret noctẽ appetere: ruſtico planè more, quaſi rerũ ſigna ſint etiã cauſæ.*

SI QVIS PVDOR. *Conſuetudo ruſtica. alloquuntur enim illi equos, boues, canes familiares, ſimiliter ut ſi eſſent homines: & admonent, & laudant, & reprehendunt, & mittunt, & reuocant.*

MVSCOSI FONTES. *Ab amoribus ad pecus ſuum, quod defendi optat ab amicis Octauiani, in feruore diſtributionis agrorum, & irarum militarium.*

HIC FOCVS ET TEDAE PINGVES. *Ille defendi ſe poſtulat ab æſtu, hic ſe à frigore ait eſſe tutum: ſibi eſſe opes & amicitiam potentum, nec metuere calamitatem ullam, aut aduerſos caſus: imò negligere, ac pro nihilo habere.*

STANT ET IVNIPERI. *Præſentia Aſinij Pollionis omnia ſunt tuta, quieta, florentia, iucunda, in Inſubria, & Padana regione, cui ille præfuit. at ſi is diſcedat, areſcent uel ipſi fluuij.* STANT, *inquit,* IVNIPERI. *Arboribus pax: nec inuenitur, qui uel fructus ſponte ſua de arboribus delapſos audeat ſurripere. ſi abeat Pollio, confeſtim ſequetur ruina & triſtitia.*

ARET AGER. *Ille de præſentia ad abſentiam, à lætis ad mœſta: hic uiceuerſa, de aduentu Auguſti Cæſaris. quaſi nō præſentia Pollionis exhilareſcāt campi, et ſint pacata omnia, ſed Octauiani, quem per Phyllida uult intelligi.*

POPVLVS ALCIDAE. *Alij dij alijs rebus delectantur, aut fauent: unde ijs ipſis rebus honos ac precium. ſed interea dum Octa-*

uiano

uiano placuerit poëſis, plus in ea erit decoris, quàm in reliquis artibus. Aut ſic de Pollione: uarij uarijs carminum generibus capiuntur, ſed dum Pollio amabit ruſticum, nullum ei anteponetur, quamtumuis à magnis diuis probatum.

FRAXINVS IN SYLVIS. Contemptum arborum præ ſe fert, quoniam aduerſarius arbores laudarat. & malle ſignificat honorem potentum, à quibus colatur ac uiſitetur.

HAEC MEMINI ET VICTVM. Corydon deos ueneratur, Thyrſis inimicum inceßit. exorditur Corydon à pietate, Thyrſis à rabie. inuocat deam caſtam Corydon, Thyrſis deum obſcœnum. Corydon canit res lætas, alter triſtes. ille optat, hic ſe deuouet. meritò igitur uictoria eſt penes Corydonem.

AEGLOGA VIII. PHARMACEVTRIA.

Damon. Alpheſibœus.

PAſtorum Muſam Damonis & Alpheſibœi:
Immemor herbarũ, quos eſt mirata iuuenca
Certanteis, quorum ſtupefactæ carmine lynces:
Et mutata ſuos requierunt flumina curſus:
Damonis Muſam dicemus, & Alpheſibœi.

Tu mihi ſeu magni ſuperas iam ſaxa Timaui,
Siue oram Illyrici legis æquoris, en erit unquam
Ille dies, mihi cum liceat tua dicere facta?
En erit, ut liceat totum mihi ferre per orbem.
Sola Sophocleo tua carmina digna cothurno.
A te principium, tibi deſinet: accipe iuſſis
Carmina cœpta tuis, atq; hãc ſine tempora circũ
Inter uictrices ederam tibi ſerpere lauros.
Frigida uix cœlo noctis deceſſerat umbra,
Cum ros in tenera pecori gratiſſimus herba eſt,
Incumbens tereti Damon, ſic cœpit, oliuæ:
Da. Naſcere, præq́; diem ueniens age Lucifer almũ:
Coniugis indigno Niſæ deceptus amore
Dum queror, & diuos (quanq̃ nil teſtibus illis
Profeci) extrema moriens tamen alloquor hora.
Incipe Mænalios mecum mea tibia uerſus.
Mænalus argutumq́; nemus, pinosq́; loquentes
Semper habet: ſemper paſtorũ ille audit amores,
Panaq́;, qui primus calamos non paſſus inertes.
Incipe Mænalios mecum mea tibia uerſus.
Mopſo Niſa datur: quid non ſperemus amantes?
Iungentur iam gryphes equis, æuoq́; ſequenti
Cum canibus timidi uenient ad pocula damæ.
Mopſe nouas incide faces: tibi ducitur uxor.
Sparge marite nuces, tibi deſerit Heſperus Oetã.
Incipe Mænalios mecum mea tibia uerſus.

O di-

O digno coniuncta uiro, dum deſpicis omnes:
Dumq́; tibi eſt odio mea fiſtula, dumq́; capellæ,
Hirſutumq́; ſupercilium, promiſſaq́; barba:
Nec curare deum credis mortalia quenquam.
Incipe Mænalios mecum mea tibia uerſus.
Sepibus in noſtris paruam te roſcida mala.
(Dux ego ueſter eram) uidi cum matre legentē.
Alter ab undecimo tum me iam cœperat annus:
Iam fragiles poteram à terra contingere ramos.
Vt uidi, ut perij, ut me malus abſtulit error.
Incipe Mænalios mecum mea tibia uerſus.
Nunc ſcio, quid ſit amor, duris in cotibus illum
Iſmarus, aut Rhodope, aut extremi Garamātes,
Nec noſtri generis puerum, nec ſanguinis edunt.
Incipe Mænalios mecum mea tibia uerſus.
Sæuus amor docuit natorum ſanguine matrem
Commaculare manus: crudelis tu quoq; mater,
Crudelis mater magis, an puer improbus ille?
Improbus ille puer, crudelis tu quoq; mater.
Incipe Mænalios mecum mea tibia uerſus.
Nunc & oues ultro fugiat lupus, aurea duræ
Mala ferant quercus, narciſſo floreat alnus,
Pinguia corticibus ſudent electra myricæ.
Certent & cycnis ululæ, ſit Tityrus Orpheus:
Orpheus in ſyluis, inter Delphinas Arion.
Incipe Mænalios mecum mea tibia uerſus.

Omnia

Omnia uel medium fiant mare: uiuite ſyluæ.
Præceps aërij ſpecula de montis in undas
Deferar: extremū hoc munus morientis habeto.
Deſine Mænalios iam deſine tibia uerſus.
Hæc Damon. uos, quæ reſponderit Alpheſibœus,
Dicite Pierides: non omnia poſſumus omnes.
Al. Effer aquam, & molli cinge hæc altaria uitta,
Verbenasq; adole pingues, & maſcula thura.
Coniugis ut magicis ſanos auertere ſacris
Experiar ſenſus, nihil hic niſi carmina deſunt:
Ducite ab urbe domū mea carmina, ducite Daph
Carmina uel cœlo poſſunt deducere lunā, (nim.
Carminibus Circe ſocios mutauit Vlyßi.
Frigidus in pratis cātādo rūpitur anguis. (nim.
Ducite ab urbe domū mea carmina, ducite Daph
Terna tibi hæc primum triplici diuerſa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiē duco: numero deus impare gaudet. (nim.
Ducite ab urbe domū mea carmina, ducite Daph
Necte trib. nodis trinos Amarylli colores, (cto.
Necte Amarylli modò: et Veneris, dic, uincula ne
Ducite ab urbe domū mea carmina, ducite Daph
Limus ut hic dureſcit, et hæc ut cera liq̄ſcit, (nim.
Vno eodemq; igni: ſic noſtro Daphnis amore.
Sparge molā: et fragileis incēde bitumine lauros.
Daphnis me malus urit: ego hāc in Daphnide lau
rum. Ducite

Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite Daph-
Talis amor Daphnim: qualis cũ feſſa iuuencũ (nim.
Per nemora, atq; altos quærendo bucula lucos
Propter aquæ riuum uiridi procumbit in ulua
Perdita, nec ſeræ meminit decedere nocti:
Talis amor teneat, nec ſit mihi cura mederi.
Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite Daph-
Has olim exuuias mihi perfidus ille reliquit, (nim.
Pignora chara ſui, quæ nunc ego limine in ipſo
Terra tibi mãdo: debent hæc pignora Daphnim.
Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite Daph-
Has herbas, atq; hæc Põto mihi lecta uenena, (nim.
Ipſe dedit Mœris, naſcuntur plurima Ponto.
His ego ſæpe lupum fieri, & ſe condere ſyluis
Mœrim, ſæpe animas imis excire ſepulcris,
Atq; ſatas aliò uidi traducere meſſes.
Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite Daph-
Fer cineres Amarylli foras, riuoq; fluenti, (nim.
Transq; caput iace, ne reſpexeris: his ego Daphnim
Aggrediar: nihil ille deos, nil carmina curat.
Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite Daph-
Aſpice, corripuit tremulis altaria flammis (nim.
Sponte ſua, dum ferre moror, cinis ipſe. bonum ſit:
Neſcio quid certe eſt: & Hylax in limine latrat.
Credimus. an qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt?
Parcite, ab urbe uenit, iã parcite carmina, Daphnis.

AEGLO-

IN AEGLOGAM VIII. ALLEGORIA.

PAſtores duo cantant. alter indignatur, quòd laus & honor & præmia Muſarum ad indignos atq; immerentes deferantur, dignis poſthabitis. alter quoniã quidem fauorem & decus ſimpliciter ac bonis artibus conſequi ſe non poſſe animaduertit, technis, calliditate atque aſtu quærit. In utroque ſuam cauſam agit Vergilius. nam & malos poëtas inſectatur, et craſſum ſæpenumero nobilitatis iudicium reprehendit.

IMMEMOR HERBARVM. Tale carmen ut Orphico par, muta & bruta moueat. querulum tamen eſt, nec uota ſua conſequitur.

CERTANTES. Non ad contrariam contentionem & inimicam, ſicut in proxima Aegloga: ſed ad manifeſtationem ſuæ querimoniæ.

TV MIHI SEV MAGNI. Ad Pollionem, qui res geßit in Illyrico, quò iter eſt per Venetam regionem à Gallia Padana, unde eſt ad illud bellum miſſus. Verſus ſunt lepidißimi, & ſupra nitorem ruſticum.

SOLA SOPHOCLEO. Non ſolum res tuas in bello geſtas celebrare, ſed ingenium

nium & Muſas. nam ſcripſit Pollio tragœdias.

A TE PRINCIPIVM, TIBI. Principium mei carminis, huius uidelicet paſtoricij, abs te iuſſum, deſinet, quum libuerit tibi. Vel ſic: principium carminum meorum, abs te iuſſum, finis de te.

ATQVE HANC SINE. Hanc gloriam Muſarum pátere inter triumphos tuos connumerari, & laudari te tanquam ducem inuictum, & tanquam poëtam excellentem.

NASCERE PRAE'QVE DIEM. Inuocat lucem aduerſus tantas tenebras iudiciorum. & quòd auroram eſſe dicit, ſignificat initium eſſe mutandi iudiciorum.

ET DIVOS. Proceres, purpuratos, craſſæ Mineruæ.

EXTREMA MORIENS. Deſperatio ex indignitate, unde & impatientia.

INCIPE MAENALIOS. Mænalus mons eſt Arcadiæ, ubi poëtæ plurimi & optimi: & Pan præſes paſtorum, ac paſtoricij carminis inſtitutor.

QVID NON SPEREMVS AMANTES?

TES? Quis non quiduis ſe conſecuturum ſperet? quando enim Mopſo paſtori ex nota infima datur nympha elegantiſsima: id eſt decus eruditionis, & fauor, ingenio craſſo atque imperito: quid erit quod non quiuis conſequatur ſiue uiribus, ſiue meritis, contendat modò?

O DIGNO CONIVNCTA VIRO DVM DESPICIS OMNES. O famã, & laudem, et auram popularẽ temerariam: meritò cadis in indigniſsimos, quoniam deſpicis dignos. & faſtidioſiſſima es aduerſus omnes: nihil enim publica laude moroſius, nihil abſurdius aut ineptius.

DVM TIBI EST ODIO. Tranſit populus ad peſsimos, hoc eſt ſui ſimillimos, dum bonos odit diſsimiles: ut pop. Romanus à Catone ad Vatinium, in prætura mandanda.

DVM'QVE CAPELLAE. Dum ſunt odio tibi ſimplicia, uera, ſolida, profutura: falſa autem, & ſpecioſa ſolum conſectaris.

NEC CVRARE DEVM CREDIS. Ita iudicas, ita agis, ut nullum numen cœleſte uidearis revereri: adeò ut multi ex tuis operibus colli-

colligant, nullam eſſe prouidentiam deorum; quòd tu ad malos trãsfers bonorum præmia, & innocentiam calumnijs, pœnis, ſupplicijs afficis. Atqui oſtendit ſe deorum prouidentia, quòd tali marito nubis, qualem mereris: quòd propter tuã ſtoliditatem in damna incidis innumera, & imprudens à dijs puniris.

SEPIBVS IN NOSTRIS. Primus amor ſtudiorum & gloriæ.

ALTER AB VNDECIMO. Duodecimus, quaſi ſequens undecimum: ut, Tu nunc eris alter ab illo. & alter ac uiceſimus: quaſi uiginti unus. pro Milone, Centeſima lux eſt hæc ab interitu P. Clodij, & ut puto altera: id eſt centeſima prima.

IAM FRAGILES POTERAM. Iam aliquid poteram in literis commentari.

NVNC SCIO QVID SIT AMOR. Amorem nominamus omnẽ animi cupiditatem, ſiue auri, ſiue decoris, gloriæ, magiſtratus, ueneris. Et quum illa inualuit animi carnificina, multa ſunt agenda & patienda fœda, crudelia, ſeruilia, ut quod cupis aſſequare. cupiditas ue-

lut ſæuus tyrannus uexat, & torquet animum.

NEC NOSTRI GENE. Non eſt humanitatis hominum, ſed immanitatis belluarum.

OMNIA VEL MEDIVM FIANT MARE. Ex indignitate deſperatio & odium in res humanas, ut Timonis, qui dictus eſt μισάνθρωπος.

AEGLOGA IX. MOERIS.

Lycidas. Mœris.

QVò te Moeri pedes? an, quò uia ducit in urbẽ?
M. O Lycida uiui peruenimus, aduena noſtri,
Quod nunquam ueriti ſumus, ut poſſeſſor agelli
Diceret, hæc mea ſunt, ueteres migrate coloni.
Nunc uicti triſtes: quoniam ſors omnia uerſat:
Hos illi (quod nec bene uertat) mittimus hœdos.
Ly. Certe equidem audieram, qua ſe ſubducere colles
Incipiunt, molliq; iugum demittere cliuo,
Vſq; ad aquã, & ueteris iã fracta cacumina fagi,
Omnia carminibus ueſtrum ſeruaſſe Menalcam.
Mœ. Audieras, & fama fuit: ſed carmina tantum
Noſtra ualent Lycida tela inter Martia, quantũ
Chaonias dicunt aquila ueniente columbas.
Quod niſi me quacunq; nouas incidere lites
Ante ſiniſtra caua monuiſſet ab ilice cornix,
Nec tuus hic Mœris, nec uiueret ipſe Menalcas.

Ly.

Ly. Heu cadit in quenq̃ tantum ſcelus, heu tua nobis
Penè ſimul tecum ſolatia rapta Menalca. (bis
Quis caneret nymphas, q̃s humũ florẽtibus her-
Spargeret? aut uiridi fontes induceret umbras?
Vel quæ ſublegi tacitus tibi carmina nuper,
Cum te ad delicias ferres Amaryllida noſtras.
Tityre dum redeo (breuis eſt uia) paſce capellas,
Et potum paſtas age Tityre, & inter agendum
Occurſare capro (cornu ferit ille) caueto.
Mœ. Immo hæc, quæ Varo necdũ perfecta canebat.
Vare tuum nomen (ſuperet modo Mantua nobis:
Mantua uæ miſeræ nimium uicina Cremonæ)
Cantantes ſublimè ferent ad ſidera cycni.
Ly. Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos:
Sic cythiſo paſtæ diſtentent ubera uaccæ.
Incipe ſi quid habes: & me fecere poëtam
Pierides. ſunt & mihi carmina, me quoq; dicunt
Vatem paſtores, ſed non ego credulus illis.
Nam neq; adhuc Varo uideor, nec dicere Cinna
Digna, ſed argutos interſtrepere anſer olores.
Mœ. Id q̃dẽ ago, & tacitus Lycida mecũ ipſe uoluto,
Si ualeam meminiſſe: neq; eſt ignobile carmen.
Huc ades ô Galatea: quis eſt nam ludus in undis?
Hic uer purpureum, uarios hic flumina circum
Fundit humus flores: hic candida populus antro
Imminet, & lentæ texunt umbracula uites.

Huc ades: inſani feriant ſine littora fluctus.
Ly. Quid? quæ te pura ſolum ſub nōcte canentem
Audieram? numeros memini, ſi uerba tenerem.
Mœ. Daphni, quid antiquos ſignorũ ſuſpicis ortus?
Ecce Dionæi proceſsit Cæſaris aſtrum,
Aſtrum, quo ſegetes gauderent frugibus, & quo
Duceret apricis in collibus uua colorem.
Inſere Daphni piros, carpent tua poma nepotes.
Omnia fert ætas, animum quoq;: ſæpe ego longos
Cantando puerum memini me condere ſoles,
Nũc oblita mihi tot carmina: uox quoq; Mœrin
Iam fugit ipſa: lupi Mœrin uidere priores.
Sed tamen iſta ſatis, referet tibi ſæpe Menalcas.
Ly. Cauſando noſtros in longum ducis amores.
Et nunc omne tibi ſtratũ ſilet æquor, & omnes
(Aſpice) uentoſi ceciderunt murmuris auræ.
Hinc adeò media eſt nobis uia: nanq; ſepulchrũ
Incipit apparere Bianoris: hic, ubi denſas
Agricolæ ſtringunt frondes, hic Mœri canamus.
Hic hœdos depone, tamen ueniemus in urbem:
Aut ſi nox pluuiam ne colligat ante, ueremur,
Cantantes licet uſq; (minus uia lædet) eamus.
Cantantes ut eamus, ego hoc te faſce leuabo.
Mœ. Deſine plura puer, et quod nũc inſtat, agamus:
Carmina tum melius, cũ uenerit ipſe, canemus.

IN AEGLOGAM IX. ALLEGORIA.

AEgloga hæc eſt de eo tẽpore, quo Vergilius procurabat ſibi agros reſtitui. tota eſt allegorica, & manifeſta eſt allegoria.

CERTE EQVIDEM AVDIERAM. Deſcriptio eſt agrorum poëtæ, qualis eſt prima Aegloga.

SVPERET MODO, &c. Salua ſit nobis Mantua. ſicut in tertio Aeneidos,

Quid puer Aſcanius? ſuperat´ne et ueſcitur aura
Aetherea?

ET ME FECERE PO. PIER. Sentio in me poëticos ſpiritus, non tam ex inſtitutione, quàm diuino afflatu.

NAM NEQVE ADHVC VARO. Non iudico me poëtam, & ſi uulgus id aſſerat, quoniam nondum uideor mihi canere, quæ Varus & Cinna poßint approbare. Cinna poëta fuit, qui ſcripſit Smyrnam, poëma triginta annis preſſum, ut Quintilianus ait. Sed uidetur admodum illo ſeculo placuiſſe. nam multi grammatici nobiles in illud ſcripſerunt commentarios, quos omnes uicit Cato Grammaticus, ut refert Sue-

tonius Tranquillus in Grammaticis. nunc tanti operis nihil extat, præter uerſiculos duos, quos in primo Georgicorum citat Seruius.

IGNOBILE CARMEN. Indignũ quod noſcatur, quaſi incognobile.

HVC ADES O GALATEA. Verſus ſunt Cyclopis ad Galateã, ſumpti ex Theocrito. Allegoria eſt ad Auguſtum; precantis ut ex bello maritimo redeat in Italiam. nam ſæpe Galateam pro Auguſtó uſurpauit, ut in tertia Aegloga:

O quoties, & quæ nobis Galatea locuta eſt?

DAPHNI QVID ANTIQVOS. Nihil opus eſt ad arandũ, ſerendum, metendum, obſeruare poſthac ueteres illos & cõſuetos ortus atq; obitus ſiderum, ut arietis, uergiliarũ, coronæ, caniculæ: ſufficit pro illis omnibus una ſtella Iulij Cæſaris. nec opus eſt ut alia imploremus numina, præter numen fauſtum & propitium Auguſti, ſub quo procedẽt nobis omnia feliciſſimè: Et quia de ortu & obitu ſignorum loquitur, recte præpoſuit de nocte illum ceciniſſe, & ſerena nocte. tum enim optimè curſus aſtrorum obſeruantur, ut fecerunt Aſſyrij & Aegyptij.

PRO-

PROCESS. CAES. ASTRVM. *Ortum eſt iampridem, & in curſu ſuo procedit.*

ET NVNC OMNE STRATVM. *Hortatur ut canat, ut dedat ſe ſtudijs Muſarum, in pace Italiæ. nam bellò Actiaco, quod Octauianus geſſit aduerſus M. Antonium, tametſi ciuili, tamen Italia quieta erat in partibus Cæſarianis. Quanquam non erant bella impedimento poëtæ noſtro, ſed agrorum ademptio.*

HINC ADEO MEDIA EST NOBIS. *Arbitror hoc ad ueram deſcriptionem pertinere, ut ſepulchrum* Bianoris *media fuerit uia inter agros Vergilij & Mantuam.*

DESINE PLVRA PVER, &c. *Vrgentibus negocijs familiaribus, omittamus cantilenas. tum canemus commodius, quum Vergilius recuperatis agris domum redierit: uel poſtquam redierit in Italiam Auguſtus, reddetur nobis cum illo ſtudium Muſarum.*

AEGLOGA X. GALLVS.

EXtremũ hũc Arethuſa mihi cõcede laborem.
Pauca meo Gallo, ſed quæ legat ipſa Lycoris:
Carmina ſunt dicenda: neget quis carmina Gallo?

 Sic

Sic tibi, cum fluctus ſubter labére Sicanos,
Doris amara ſuam non intermiſceat undam.
Incipe, ſollicitè Galli dicamus amores,
Dum tenera attondent ſimæ uirgulta capellæ.
Non canimus ſurdis, reſpondent omnia ſyluæ.
Quæ nemora, aut quis uos ſaltus habuere puellæ
Naiades, indigno cum Gallus amore periret?
Nam neq; Parnaſſi uobis iuga, nam neq; Pindi
Vlla moram fecere, neq; Aonia Aganippe.
Illum etiam lauri, etiam fleuere myricæ:
Pinifer illum etiam ſola ſub rupe iacentem
Mænalus, & gelidi fleuerunt ſaxa Lycæi.
Stant & oues circum, noſtri nec pœnitet illas.
Nec te pœniteat pecoris diuine poëta.
Et formoſus oues ad flumina pauit Adonis:
Venit & upilio, tardi uenêre bubulci:
Vuidus hyberna uenit de glande Menalcas.
Omnes, unde amor iſte, rogant. tibi uenit Apollo:
Galle quid inſanis? inquit, tua cura Lycoris
Perq; niues alium, perq; horrida caſtra ſecuta eſt.
Venit & agreſti capitis Syluanus honore,
Florentes ferulas, & grandia lilia quaſſans.
Pan deus Arcadiæ uenit, quem uidimus ipſi
Sanguineis ebuli baccis, minioq; rubentem.
Et quis erit modus, inquit? amor non talia curat:
Nec lachrymis crudelis amor, nec gramina riuis,

Nec

Nec cythiſo ſaturantur apes, nec fronde capellæ,
Triſtis at ille tamen, Cantabitis Arcades, inquit,
Montibus hæc ueſtris: ſoli cantare periti
Arcades: ô mihi tum quàm molliter oſſa quieſcant,
Veſtra meos olim ſi fiſtula dicat amores.
Atq; utinam ex uobis unus, ueſtriq; fuiſſem
Aut cuſtos gregis, aut maturæ uinitor uuæ.
Certe ſiue mihi Phyllis, ſiue eſſet Amyntas,
Seu quicunque furor (quid tum, ſi fuſcus Amyntas?
Et nigræ uiolæ ſunt, & uaccinia nigra)
Mecum inter ſalices lenta ſub uite iaceret,
Serta mihi Phyllis legeret, cantaret Amyntas.
Hic gelidi fontes, hic mollia prata Lycori,
Hic nemus, hic ipſo tecum conſumerer æuo.
Nunc inſanus amor, duri me Martis in armis
Tela inter media, atq; aduerſos detinet hoſtes.
Tu procul à patria: nec ſit mihi credere tantum,
Alpinas ah dura niues, & frigora Rheni
Me ſine ſola uides: ah te ne frigora lædant:
Ah tibi ne teneras glacies ſecet aſpera plantas.
Ibo, & Chalcidico quæ ſunt mihi condita uerſu
Carmina, paſtoris Siculi modulabor auena.
Certum eſt, in ſyluis, inter ſpelæa ferarum
Malle pati, teneriſq; meos incidere amores
Arboribus, creſcent illæ, creſcetis amores:
Interea miſtis luſtrabo Mænala nymphis:

Aut acres uenabor apros: non me ulla uetabunt
Frigora Parthenios canibus circundare ſaltus.
Iam mihi per rupes uideor lucosq́; ſonanteis
Ire: libet Partho torquere Cydonia cornu
Spicula. tanquam hæc ſit noſtri medicina furoris:
Aut deus ille malis hominum miteſcere diſcat.
Iam neq; Hamadryades rurſus, nec carmina nobis
Ipſa placent: ipſæ rurſus concedite ſyluæ,
Non illum ueſtri poſſunt mutare labores.
Nec ſi frigoribus medijs, Hebrumq́; bibamus,
Sythoniasq́; niues hyemis ſubeamus aquoſæ:
Nec ſi, cum moriens alta liber aret in ulmo:
Aethiopum uerſemus oues ſub ſidere cancri.
Omnia uincit amor, & nos cedamus amori.
Hæc ſat erit diuæ ueſtrum ceciniſſe poëtam,
Dum ſedet, & gracili fiſcellam texit hibiſco,
Pierides: uos hæc facietis maxima Gallo:
Gallo, cuius amor tantum mihi creſcit in horas,
Quantum uere nouo uiridis ſe ſubijcit alnus.
Surgamus: ſolet eſſe grauis cantantibus umbra,
Iuniperi grauis umbra: nocent & frugibus umbræ.
Ite domum ſaturæ, uenit heſperus, ite capellæ.

IN AEGLOGAM X. ALLEGORIA.

Cornelius Gallus magni fuit ingenij ac dexterrimi, poëta inſignis: conciliatus

Augu-

Auguſto, euectus eſt ad Aegypti præfecturam, in qua cũ eſſet accuſatus, quòd moliri diceretur quædam contra Auguſti uoluntatem, ipſe ſe interfecit. Mortem hanc Vergilius deflet, ſub titulo amorum.

SED QVAE LEGAT IPSA LYCORIS. Ipſe Auguſtus, tantopere Gallo charus.

NEGET QVIS CARMINA GALLO? Vel tali uiro; uel tali amico, uel tanto poëtæ.

QVAE NEMORA AVT QVI. Vbi erat Galli ſtudium erga poëticen. quòd ſi in eo perſeueraſſet, nec ſe dediſſet tantoperè amicitijs potentum, nec aſcendiſſet ad ea negotia, quæ illi necem attulerunt.

HABVERE PVELLAE. Detinuere, ne accurreretis ad morientem, opem laturæ.

NAM NEQVE PARNASI. Omnia enim Græca ſtudia peruia ſibi fecerat Gallus. Non ergo fuit impedimento cognitio literarum, & poëtarum Græciæ, quo minus perſeueraret in cœptis tam fœliciter ſtudijs.

ILLVM LAVRI, ET FLEVERE MYRICAE. Omnes doluerunt mortem Galli.

Galli. lauri, hoc eſt poëtæ ac ſtudioſi: myricæ, plebes: ſaxa, id eſt infimi in uulgo, & imperitiſſimi ac rudiſſimi.

STANT ET OVES CIRCVM. Carmen bucolicum, quod ille cecinit.

NOSTRI NEC POENITET. Nec illud carmen ita eſt à nobis tractatum, ut pœniteat illud in noſtras manus incidiſſe.

NEC TE POENITEAT. Non pœniteat illud noſtri, nec te pudeat illius, licet tantus in poëtica ſis, & tam admirabilis, ut diuinus poſſis exiſtimari.

VENIT ET VPILIO. Deſcribit omnium & plebis & procerum admirationem, quam ob cauſam periret Gallus. nam incredibile uidebatur, aliquid eum cogitaſſe contra uoluntatem Auguſti, tantus uir, tam prudens, & tam Auguſto amicus: aut Auguſtum tali amico nocere uoluiſſe.

GALLE QVID INSANIS. Apollinis erat arcanum detegere, qui eſſet uaticinio præditus. is iubet Gallum magno animo caſum omnem expectare: Auguſtum Cæſarem eſſe ab

eo

eo abalienatum, opera eorum, qui Gallo ipſi malè uellent. hoc eſt quod dicit, ſecutũ eſſe alios in rebus inimicis atq; hoſtilibus, aduerſus Gallum.

ECQVIS ERIT MODVS? Quis erit finis anxietudinis & mœroris huius? Amor dominandi in principe cæcus eſt: contra quem ſi quis fingatur aliquid tentaſſe, implacabilis eſt offenſio, nulla ſatisfactio ſufficit.

NEC GRAMINA RIVIS, NEC CYTH. Similitudo eſt prioris dicti. Senſus eſt: quemadmodum nec gramina ſaturantur riuis, ita nec amor lachrymis.

TRISTIS AT ILLE TAMEN. Mœſtus de amiſsis, amico & uita: & iam mori certus, cõmendat ſtudioſis memoriam ſui, quando ea ſola reſtat ex tanta fortuna.

ATQVE VTINAM EX VOBIS. Vtinam manſiſſem in ſtudijs literarum, & uita priuata, fuiſſem uel eruditus: uel, ſi hoc conſequi non eſſet datum, ſtudioſorum aſſecla.

CERTE SIVE MIHI PHYLLIS, SIVE ESSET, &c. Non defuiſſent in uita illa oblectamenta, ſi non tam ſpecioſa, ut in hoc

hoc ſplendore dignitatis: at non minus ſuauia.

SERTA MIHI PHYLLIS LEGERET. *Duo adeſſent ſerta, id eſt honor ingenij, cantus: id eſt, delectationes.*

HIC GELIDI FONTES. *Et cantarem hæc, nempe celebrarem res Auguſti: Veni Auguſte ad delectamenta Italiæ tuæ, ueni ad triumphos, & fructum tuarum uictoriarum.*

NVNC INSANVS AMOR. *Sic ego in tanta pace & quiete uixiſſem: nunc ex amicitia Auguſti uiuo, inter hoſtes capitales, qui mihi cõflarunt hanc calamitatem: & inter media arma, quæ caput & uitam meam impetunt.*

TV PROCVL A PATRIA. *Tu mutatus erga me procul à ſolita tua humanitate, & benignitate, à ciuilitate Romana.*

NEC SIT MIHI CREDERE TANTVM. *Nec ſit mihi fas credere tantum flagitium: ſed ſic narrant.*

ALPINAS AH DVRA. *Mutatus in duriciem barbaricam, non contra alios, erga quos clementiſſimus es, ſed contra me unum. De Auguſti clementia, Seneca libro de Clementia.*

AH

AH TE NE FRIGORA LAEDANT. *Iam de me non ſum ſollicitus, ſed de te, ne immutato ingenio iſto tuo clementiſsimo, & manſuetiſsimo, ex chariſsimo fias inuiſus.*

IBO ET CHALCIDICO. *Scribam Auguſto, me rediturum ad uitam priuatam, acturum procul ab urbibus & congreſſu populorum, inter literas & ſyluas.*

INTER SPEL. FER. MALLE PATI. *Solari deſiderium, quod me ſemper de Cæſare ſequetur, quócunque me recepero.*

TENERISQVE MEOS INCID. *Poëmatis mandare amores meos, qui creſcent ſimul cum ipſis carminibus.*

NON ME VLLA VETAB. FRIGORA. *Venena detractionum & inſimulationum, non impedient meas delectationes.*

TANQVAM HAEC SIT NOSTRI MEDICINA FVRORIS. *Ironia eſt: quaſi uero ſic poſſem mederi huic meo caſui, aut amori meo erga Auguſtum.*

IAM NEQVE HAMADRYADES. *Inconſtantia tumultuantis affectus, ut aſpernetur*

concu-

concupita, & concupiſcat paulo antè damnatá.

NON ILLVM NOSTRI POS. *Cupidinem dominandi & zelum, ne quis attingat principatū, aut lædat, aut imminuat eius dignitatem, & authoritatem: hanc inquam cupiditatem nulla res poterit mitigare.*

DVM SEDET. *Dum agit in ocio literarum: ut illic,*

Studijs florentem ignobilis oci.

ET GRACILI. *Exercet ſtylum tenuē ac demiſſum, nempe de paſtoricia materia.*

HAEC FACIETIS MAXIMA GALLO. *Sunt hæc quidem ex ſe parua: ſed ſi uos aſpiratis operi, & additis Genium, quem liber uicturus debet habere, fient maxima in laudem Galli. Vel parua hæc, uobis fauentibus uidebuntur Gallo maxima, optanti, ut fiſtula poëtarum canat amores ſuos.*

GALLO CVIVS AMOR. *Vergilius amicus uerus & conſtans, quem uiuum dilexerat, non diſsimulat ſe mortuum diligere: & quod plus eſt, augeri ſibi illius deſiderium, non in dies modò, ſed etiam in horas.*

SVB-

SVBIICIT. Vel ſurſum iacit, hoc eſt profert: à ſubſum, quaſi ſurſum, more priſco. uel Subijcit, hoc eſt ſubtus iacit. nam arbores tantum ferunt ſub terra extendere radices, quantum ramos ſupra terram.

FINIS.

Bredæ Brabanticæ, 1537.

ERRATA.

Pag. 47. uerſ. 6. legendum, Hic murus 84. 16. ſpectant 130. 8. pro ASO. ſcribendum AB. niſi poſt conuiuium inſerere libeat hæc uerba Abſtemij: AB. Imò ad cōpotationem uerius. quæ litura tamen erant in autographo inducta. 132. 2. agitur non de calice uini; ſed de 133. 5. AB. 155. 18. finem 161. 6. trias 167. 21. Brugenſi. 174. 7. decere 196. 2. Ita plane. 200. 1. unicæ tum tibi erit curæ, 201. 17. admirabilis 207. 2. ad hilaritatē atq; affabilitatem. Ead. 18. ad uitæ 214. 19. ipſæ te 221. 3. hoc eſt Brutos, 234. 2. reipublicæ 260. 14. iracundia. 269. 22. myſticis: 277. 15. ſidera 284. 11. primū & à 285. SYLVIS. 289. 19. lugentem 301. 14. PYRRHAE.

RERVM AC VERBORVM
in hiſce libellis memorabilium
Index.

A

ABequis ad aſinos 42.7
Ab ſtudijs 96 11
acapna ligna 100.15
acerare 113.12
aceroſus panis 113.9
acetarium 25.6. & 131.7.
Achilles argumĕtum 93. 8
acicula fibulæ 6.16.
acies ingenij 45.13.
ac ſerum 76.10.
addicere 108.1. & 179.11.
Admiralus 140 2.
adoleſcentia uſque ad XXV. annum 224 18
adoleſcentiç magnum ab ira periculum 206. 5.
adoleſcentis officium 202.7. inde & 204 10
adoleſcĕtis ornatus uerecundia. 206.3.
Adonis formoſiſſimꝰ 84 22
aduentorium prandiũ 45. 17
aduentores 100.9.
æquanimitas totius uitæ condimentum. 122 17
æſtuaria 85.13.
affirmatè 165.20.
Agarenorum ſcribendi mos 60.20.
agnina caro inſalubris 122.9.
Aiax tragœdia 240.9.
aïglauces uinum 116 21
aleatorum prouerbiũ 160. 4.
Alexander grammaticus 91.8.

alpha literatorũ. 79.32
alquimiſta 101.6
altaria 290.17.
alter ab undecimo, alter ab illo. alter ac uiceſimus, &c. 321.11
amandi cauſæ 42 19 inde
amanuenſis puella. 45 20 (9
amanuẽſes pueri 143
Amaryllis 218.1 (16
amicitiæ æqualitas. 235
amici quales ſint, multũ referre ad mores 208. 3. inde
amicorum paritate nihil iucũdius. 234.22.
amoris dementia 242. 15. furor. 17.
amoris deſiderium ſolũ qetis expers. 242. 11. (11
amoris incõmoda. 42
amor pro omni animi cupiditate 321 19
ampulla atramentaria 61 10 (21
ampullæ lapideæ 109
amylos 120.8.
anaclinterium 98.8.
analecta 34.2.
ancon 183 20 & 184 2
Ancus rex Rom. unde dictus 184.3.
Angela Zabata 171.9
animi ſpeculum, oculi 206.21.
Anneus 173.17.
annorum ruſtica annotatio 227.12.
annularis digitus unde 184.14.
annulus foriũ 66.20.
anthereon 182.19.
antiæ 180.14.
anticœnium 24.22.
antilena 49.9.
Antronius 44.5.
anus 186.3.
apertilis epiſtola quæ 43 14
apes mel colligere Maio mẽſe ex rore. 78.13
Apollo Dianæ frater. 268 16 Muſarum deus 309.16.

& dux 255.16.
Apollo νόμιος eodem
Apollo uates 332 21
Apoſtoli paſtores 282. 6.
Apoſtolorum à Chriſti ſupplicio cõſternatio 284. 2.
aprugna 122.14.
apyrotum 116.10.
aqua uinata 117.18.
aquæ uarietas 119.4.
Aquam bibentes non ſcribere bonum carmen 298.5.
aquilos uenerari ſoliti Perſæ 183.19.
aquiminariũ 109. 6.
Aquitanicum uinum 116. 11.
Arabius tibicen 107.5.
aræ 290.18.
Arati locus 255.1
arbuſta 289.15
arietare capita 75.7
Ariſtotelis cultus 41.11
Ariſtotelis de tragematis ſententia 124.19
Ariſtotelis in Homerũ cõmentaria 209.14
armarium 96.16
armus 101. 23
armi 183 5
Arminij de Quint. Varo uictoria 297.6
Arrius Centurio 260 10
arthretica ex uino corrupto 118.8
articularis morbus 30 13
artocreæ 122.12
artolagana 124.11
artus, articuli 184.22
Aſella 50.1
ex aſini lacte caſei Phrygij 123.20
aſſentatio pręcipua aulę corruptela. 144.16
aſtrictoriæ ligulæ 5.8 & 49.9
aſtrigmenta 5.16 & 20.19 & 74.1
aſturco 55.13
Athenæi cõuiuia 26.8
Atlantes 86.16
atramenti craſſities q̊modo diluẽda 65.19

atrienſis famula 28.10
ſeruus 82.11
atrium 82.12
Attalicum bombycinum 190.20
Atticus lepos 40.7
audiendi diligẽtia, breuiſſima ad ſapientiam uia 204.18
Auguſtus. uide Octauianus.
Auguſtus Apollinis filius, & Apollo dictus 255.18 & 268.19
Auguſti Cæſaris clementia 333 22 ſcribendi mos 68.3
Auguſti poëmata. 240 8
aulæ præcipua corruptela aſſentatio 144 16
aulam ingreſſos ſtudioſos, in ea plerunque conſeneſcere 143 22
aulicitas 199.21
aulicoctia 25.11
aulicorum diuerſa & nomina, & officia, atq; habitus 139 4
aureæ 49 1
aurora aurea, roſea 76 3
aurora Muſis grata 24.3 & 80.7
auroræ ad diſcendum commoditas 80.3
autopyrus panis 24 4 & 112 19
auxillæ 100.21. & 102 3
azymo ueſci Iudæis præceptum 113.18

B

Bacchus an uini inuẽtor 132.15
Bacchus poetarũ deus 296.10 quare Liber dictus 283.16
Bacchi & Sergij templum Romæ 132.13
Bacchi ſacra Romę etiam ante Cæſarem 283 11
à Baccho inſtitutũ diadematum 127.11

Baldi 91.17
baptiſſare uinum 117 23
bardus 92.14
barones 139.21
Bartholi 91.17
Barzij ſphæriſterium 171 19
batalarij 88.17
batalla 21 & 91.22
batyllus 101.4
in Belgica nullum eru ditioni precium 129 21
in Belgica ſtrenui potatores pleriq; 129.12
belli homines 112.3
Bianoris ſepulchrum 327 12
bibendum, nõ potandum 137.2
non bibendum ſtatim à cibo calido 120.15
bibere ſine ſiti, tormẽti genus 133.7
bibliothecæ ſitus & diſpoſitio 90.15
bibula charta. 65.18.22
biſſelia 110.2
Bolonia 48.4
bombycinum 62.19
bombycinũ uilloſum 190 19
bonus quis uulgò. 195 3 (5
boni qui. 196.2. & 198
bona hominis quæ 196 9 22
boſimus 183.17
bracca 103 3
Bracchæ ſphæriſteriũ 172 3
brechma 179.22
Brugæ quales 30.2
Brugis cultros optim. cudi 29 16
buccea 115 19
buccellatum 125.2
Bucolica ſcripſiſſe Vergilium iuuenem 222 21
Bucolica Vergilij triẽnio expolita 210.20
bulimia 105 6
Burdegalenſe uinum 116 9

C

Cabanillia familia

175 21
Cabanillius Fernandi legatus 170.4
cacabus 101 23
calami Nilotici. 60, 20
calantica 8 4
Calchantis diuinatio 303 12
calciare equum 55.13
calcitro equus 149.1
calculi 21 23
caliculi 116 2
camera 85 13
cammari 121 9
campe 183 21
cancelli 86 8
canēdi ad lectum mos Pythagoricus. 99.17
canteria 54 22
canthi 52 20
capitecenſi 90. 13
capite diminuti. 91 11
cappares 121 2
capripilia bombycina 73 14
capronei 180 15
capſace 103 18
carbo 101 11
carcheſium 123.1. carcheſia 161 8
carecta 251 12
Cares 159 21
carnes & piſces in eadem menſa, inſalubre 102 8 & 120 19
caroſis 70 13
Carroſſorum ludus 170 6
Caryatides 86 16
caryotæ 124 15
caſearia mulier 12.14
caſeus recens alibilior uetere 25 19
caſeus uetus & putris uulgò Germanorū deliciæ 124 7
caſeorum diuerſa genera 123 19 inde
Caſtellus 162 1
Catharina Angliæ regina 83 22
Catholicon 91 8
Cato grāmatic⁹. 321.32
Catonis uerſiculus 115 11
cauſa 39 8
celerū prꝫfectus. 140.5

celeres eod.
celox 106 3
cerasa ſtrangulatoria 17 1
ceruiſia Louanienſis 80 16
ceruiſia quæ optima 119 14
ceruiſia refrigerando corpori utilis. 119. 12
charitas peculiare præceptũ Chriſti 289. 3
charta bibula 63 18
emporetica 63 18
epiſtolaris 63 13
Gallica. 15. hieratica 63 11 Italica 13 libraria 63 7
chiromactrum 110 22
chlatrę 86 2 chlatrare eodem 12
Chriſtus Dei ſapientia 96 4. & uirtus 273 6
Chriſtus Mineruæ fabula adumbratus 96 5
Chriſtus mundi caput 283 19 nouæ legis autor. eadem 4
Chriſtus, Phœbus, iuſtitiæ ſol 290 19
Chriſti aduentus 267 9 aſcenſus 288 14
Chriſti humanitas in cœlũ ſublata 288. 8
Chriſti humanitatis & diuinitatis adoratio 290 15
Chriſti regnum. 272. 8
Chriſti ſacra cum lętitia celebrari 291 1
Chriſti ſacrificium 291 5
Chriſto morienti naturam totã condoluiſſe 281 14
Chriſtiani pfecti quales 271 19
Chryſoſtomi homilię 127 16
chytropos 102 2
cibarius panis 112 23
cibila menſa 110 6
cibi & potus menſura unde ſumenda 206 12
ciborum uarietas homini

mini peſtiles 126 7
Cicero ad carmen cõponendum aptiſſimus & facillimus 97 23
Cicero quauis penna uſus pro bona 97 15
Ciceroni non cognitus Vergilius 287 8 (10
cimici philoſophi 41
cimicum odor 99 7
cimicũ prouẽtus Lutetię & Louanij. 99. 8
cinctus Gallicus. 6. 19
cingulum textile, uenatorium, &c. 6 13
Cinnæ Smyrna. 325. 19
Circes poculũ 144 1
ciſtella 10 1 ciſtula 6
ciſterna melior ad uinum diluendum, q̃ fontana 119 6
clamoſi diſputatores 93 15
claſſici autores 90 10
clauarij 89 8
clauatus pileus 75 18
Claudiani locus 226 8 & 227 15
Clodius 42 4
coactilicij calcei. 172. 7
coaſſatio 83 17
Coclites 46 6
coctilia ligna 160 17
coctilitiæ tabernæ 100 16
cœna recta 142 16
cœnaculariam facere 83 11
collare rugatum 72 6
collimare 46 8
col⁹ philoſophia. 36. 6
comes ſtabilis 139 23
commeſationum inſalubritas 26 13
commiſſuræ 74 4
cõponere folia 161 20
in compotationib. de mente, non de calice agi 132 2
compotatoris deſcriptio 128 21 & 129 4. inde
compotatorum ſpurcicies 134 5 inde
concertator 93 3

conclaue 85 5 & 84 19
condimẽti uſus. 122. 16
condimentorũ uarietas peſtilens 126 8
conditurę 122 14
condyli 184 19
Coneſtabulus 140 1
confriatus caſeus 124 7
conopæum 98 23
conſcientia bona murus ahæneus 47 6
conſonantes 18 1
contagies 208 7
contago 177 1
contentè deambulare 77 1
contignatio 83 9
conturbare rem. 44. 11
cõuiuarum numerus 114 12
conuiuium 106 5
conuiuium quomodo iucundum 113. 2
coriandrũ ſaccaro contectum 125 3
corolarium 16 12 & 63 17
corpus hominis exterius 178 22
corpore non differre nos à belluis 192 2
corpora literarum 67 12
κόσμος 76 22
cremor 25 5
crena 61 21
crepido 106 18
criſpatio myxi 95 8
crumena pro iugulo 159 20
crumeniſeca 38 8 crumeniſecium eodẽ
crus 186 7
crura lacertoſa 183 28
cruſcula 61 23
cruſtulata 121 7
cubiculum 84 19
cubitus 184 1
cuculi cantus 40 12
cuculi & philomelæ certamen 40 15
cucullio 75 20
cucuma 102 1
culinariam arripere 105 7
cullulus 118 15

cul-

cultelli Brugenſes optimi 29 16
cupedia 123 17
Cupidinis mancipia 143 2
cupiditatis tyrannis 322 1
Curio, uulgò curatus 51 17
Curius 39 19
cydoniatum 125. 3
cydoniperſica 115 2
cygni cantio 78 21 & 167 22
cymatium 109 18
Cyrus aquilus 183 20
Cyri frugalitas 23 16
cytronia 122 1
D
δακτυλικὸς digitus 184 13
damaſcena bombycina 73 14
Damœtas pro Theocrito 238 13 pro Vergilio 248 3
Danaïdum dolium 57 5
Daphnis 281 10
de mane 76 9 & 94 13
à debitore explicare ſe, quàm à creditore facilius 111 21
decades 161 7
decoquere 44 7 14
decretor 93 12
decruſtatus panis 111 2
decuſſatè ſedere. 162. 16
deglubere 44 20
deinde indignantis 280 21
Delphinus 139 16
demarginare chartam 66 8
demens 240 19
dentiſcalpium 34 9
deplere 118 11
depoſitum augeo 165 19
deſignati 89 3
δεσπότης 139 15
Dei appellatio incommunicabilis 219 3
Deo grati qui 256 1
dextra fidei ſacra 186 15

dia-

diademata à Baccho 117 11
diæta 84 17
Diana 268 15
Dicæarchus 110 8
dies obſcœnus 173 17
digiti 184 6 & 186 9
dij apud ueteres quare etiam beſtiæ 218 11
dijs parem gratiam rependi non poſſe. 87 23
Dilia fl. 72 5
diobolarius 32 6
Diogenes quales gratias egerit Dionyſio 125 17
Diogenis iocus 114.15
diploïs 5 1
diſputandi modus 92 2. inde
diuinum carmen 303 5
diuitiarũ fructus pleriſque oſtentatio 108 8
doctoralis epheſtris 92 10
doctrina fugax noſtra culpa 300 3
doctura 89 4
dominaſter 33 22
dominus apud paſtores quis 233 15. & in conuiuio eodẽ
Donati in Terentium & Vergilium allegoriæ 212 22
doſſuale iumentũ 50 13
dubium uinum 117 5
dulciarius piſtor 124 10
duricoriæ fici 115 4
dyas 161 6

E

Ebrietas cauenda 119 1 (17
ebrietatis fœditas 133
ebrietatis incõmoda 135 12. inde. & eiuſdem comites 136.5
ex ebrietate laboranti remedium 128 8
ebrium eſſe quid. 135. 6
ebur ex India 115 1

Eccle-

Eccleſia regnum Dei 270 3
edere ſine fame, tormẽti genus 133 7
educatio ingenua qualis uulgò 187 10. & 189. 1. uere 202. 7. inde
educationis præcepta 200 2 inde & 202. 7
ὦτα indignantis 280 21
elegantiæ 41 22
Eleuſina myſteria. 159 3
ellychnium 95 12
eludere 162 2
eluuio 125 19
embammata 121 23. & 127 23
emedullata oſſa 33 1
emporetica charta 63 18 20
enneas 161 7
Ennius 298 5
epheſtris 92 10
epixenium 103 14
epiſtomium 7 4 & 109 5
epitogium 92 9
equitum magiſter. 139 22
equus Neapolitanus 148 23
eruditi qui 195 21
eruditioni nullum in Belgica preciũ 129 21
eruditione facunda omnia exhilarari. 300 16
eſſe 23 19 & 107 19 & 112 22
Euphorion Chalcidienſis 303 12
Eurialus formoſiſſimus 84 22
exacrare 16 1
exarmata aſtrigmenta 74 1
exarmatus 5 16
exbaptiſſare 118 3
excalciare 99 13
excerptorius codex 96 17
exemplum ſumere. 16 26
exenterare 102 9
exfibulare 6 17

exſungare 95 16
exordiendi à Ioue ac dijs, ueterum mos 254 13
expleri belluarum eſt, non hominũ 23 15
exudatus 73 1

F

Facies quomodo componenda 207 1
falſa non latere perpetuò 194 10
fames optimum condimentum 25 15
fatum 272 10
fœminarũ corda uulgò dominari. 163.17
fœminicruralia 5 12 & 61 17 & 72 21
fœmoralia 5 11
fœmur, fœmen 186 5 fœmina 7
feneus 165 14
Fernandus Calabriæ dux 170 12
fibra 62 15
fidei 120 8
fidei ſacra dextra 186 15
figulus figulo 235 13
finis actionis impulſor 242 5
fiſtulas inflandi ars 238 9
flexibulus, flexibula 187 2
Flexibulus qualis uir 200 20
focacei panes 113 8
focale 27 2
foculus menſarius 32 17
fœcunditatis monſtroſæ exemplum 38 15
folia luſoria 22 7
foliorum ludus. 156.17
fons Græcus & Latinus 80 19
fontes admirabilis ingenij 201 17
forfex ignaria 101 16
forica 85 16
formatorium 10 22
formoſiſſimi qui 84 23
fornaceus panis 113 9
fortunæ dotibus nõ fidendum 235 11

fo-

foruli 90 21
Franciſcus Lupianus 158 13
frons occipitio prior 180 7
in fronte pudor 186.15
fructuarium forum 174 18
frugi homines 129.15
fugiēs uinum. 117.6.9
fugientia poma 117.11
fugituarij 45 19
fumale 85 12. & 100 14
furcilla 101 12
furcinula 95 20 furcinulæ 111 8
furor 242 17
furor poëticus 309 9
furunculus 16 20
fuſionis canalem tranſilire prægnantibus ſalutare 36 3
fuſtadica tunica 73 7 fuſtanica 9

G

Gabbatæ 24 9 & 115 12
gæometra 16 6
Galatea pro Auguſto 326 9
gallicæ chartæ 160 28
gallicum uinum quale 117 3
Gallicæ flocces pro uino 116 23
gallici 45 23
Aſin. Gallus 266 10
Cornel. Gallus poëta 232 8. & 302 15 & 330 24
Cor. Galli carmen paſtoricium 238 1
Galli clamoſiores. 90. 1
ganeones 100 8
gauſapinum ſericum 73 6
genera in natura duo, in arte tria 31 8
Genius. Genio indulgere 275 9
Genius libro uicturo neceſſarius 336 14
genu 185 22
genua miſericordiæ ſedes 186 16
glabella 180 18
globuli 73 20
gobbij 121 9

Gode-

Godeliua Flandrenſis 83 21
goſſipium 37 15 & 62 13
Gothos inuexiſſe morem bis in die epulandi 95 1
C. Gracchi orationē Seruus fiſtulator moderari ſolitus 107 11
gradarius 54 2
Græco more potare 118 21 & 131 18
grammaticationes. 5. 7
graphis 82 23
gratiarum actio poſt cibum 34 16 & 125 9
Griſeldis fabella 83. 19
Grynæū nemus 303 8
gynæcium 142 22

H

Habere 71 13
harena Africæ 39 23
hebdomadarius 27 3
hectæ 113 7
hedera Baccho ſacra 296 14
helcia 52 19
helciari equi 53 6
Helenæ lēma 84 9
Heluellum uinū 116. 8
heptas 161 6
Hercules ἀλεξίκακος præfigi foribus ſolitus 82 1
Hermogenes 45 4
hieratica charta 63 11
hilaritas ianua ebrietatis 136 14
hilaritatis metā ſignare difficile 136 17
hippax caſeus 123 19
in Hiſpania quādo in precio haberi cœptum carmen uernaculum 232 23
Hiſpani clamoſiores 90 1
Hiſpanienſes chartæ 160 22
Hiſpanum uinū 117. 7
Hollandicus caſeus 124 2
holobryzæ ueſtes 13. 9 17
holocolax aulæ intimus

mus 139 5
Homerus uinoſus 298 4
Homeri imago. 84. 12
in Homerum cõmentaria ueterũ. 209. 12
Homerũ imitatus in Aeneide Vergilius 303 17
homo homini deus 218 9
homo homini lupus 176 19
hominis bona quæ 196 9 inde 22
Honoratus Ioannius 175 2
honoris ſimulatio 193 4 inde
Horatij locus 114 6
hora agẽdi aliquid opportunitas 36 8
horologium excitatorium 99 10
horologium machinale 71 4 ſolariũ. 70 17 uiatorium 36 9
Q. Hortenſius pauonis ferculo delectatus 121 7
Hugutio 91 9
Hunni boſimi 183 17
hypæthra cœnatio 108 15

I

Ianimedium Antuerpianum 160 10
ichnographica pictura 82 15
ille indignationis 251 7
ignobile carmen. 326. 5
Illyricum 318 18
in ignoratione nulla delectatio 177 6
imbutus 79 21
impudentia 206 4
impudenticulus. 16. 17
inciſuræ 185 4 16
index charta 161 12. & 163 22
Indiæ arbores 35 15 ſcirpi 20
indicare 179 9
inductio 241 17
induſtriã imperitis uideri impoſturam 161 22

inebriari quid 135 12
infamis digitus 184. 8
ingenioſiſſimi quomodo interdum fiant tardiſſimi 45 10
inientatus 36 22
in paucis eruditus 92 11
inſolatæ ficus 10 3
intemperantia beluas nos reddi 207 15
internodia 184 21
interpolatus 38 2
interula 73 3
intinctus 121 23
intrita 121 10 intrituræ 106 7
inuitati, inuiti 130 21
inuolare 185 16
D. Ioannes Hoſpitalis 170 19
Ioannes Mena 77 10
ira adoleſcentiæ potiſſimum frenanda 206 5
iram frangi reſponſo molli 287 21
irqui 182 2
Iſocratis dictum, 150.4
Italicum uinum 117.8
iter habet 53 3
Iubellius Taurea 49 23
iudicare de rebus prudentis tantum 204 19
iudici inimico ſe approbare poſſe, magnum 174 15
iudicium unde paretur 148 6
iuguli 182 23 & 183 2
Iunoni lectus ſterni ſolitus 275 10
non iurandum in ludo 178 9
iuſiurandum uix grauiſſimis rebus adhibendum 164 7
iuſſulenta 25 11 & 32 16
Iuuenalis Oreſtes. 61.6
iuuenum nō eſſe inter perſonas diſcrimen facere 204 4 22
labrum 103 7
lacerna 75 20

lacertus 183 22 lacertoſa crura eod.
lactucæ agreſtes 113.22
lararium 85 14
Latinæ linguæ uſus 3 4 inde
Latini à Græcis 61 2
Latinorum ueterũ ſcribendi modus 61 2
laurus Phœbo ſacra 296 13 lauri 332 1
laute tractari 127 17
laute uiuere 23 6
lechytus 103 18
lectus durior ſalubris 98 13
lemma 97 2
leones intueri ſe limis non ferre 249 19
lethargus 70 13
leucophagus 120 7
leuidenſa uilloſa. 46. 1
Liber unde pro Baccho 283 16
Liberi patris ſacra Romæ inſtituta 283 9
libraria charta 63 7
librarius glutinator 97 11
libri ſoluti, rudes, &c. 97 7
licentiati 89 2
ligula, lingula 74 12
ligulæ aſtrictoriæ 5 8 & 49 9 deuinctoriæ caſtrenſes 73 12
limis intueri ſe leones non ferre 249 19
limitanei præſides 139 19
linguarum cognitio ad quæ neceſſaria 151 11
linus 274 6
literarum corpora inter ſe eſſe æqualia debere 67 11
literarum ſtudium quĩbus difficile 153 20
literas per ſe exiccarĩ optimum 64 2
Liuij Patauinitas 259 7
loculamentum 97 6
lodix 98 17
Louanienſes Pariſiẽſĩbus cultiores. 41 16
Louanij unde cimices

99 10
Lucanica 115 19
Lucina 268 15
Lucius 102 6 & 121 4
Lucretiæ imago. 82 17
ludendi leges 176 4
ludere 161 1
ludere ſeriò 21 11
ludus pro ſchola 5 6 & 18 13
ludus, ſors 177 21
in ludum literariũ ire beluas, redire homines 9 20
ludus qualis eſſe debeat 165 3
lupus piſcis 121 2
luſciniæ cantus. 40. 5 & 77 12
luſco 42 5
luſus quare reperti 176 7
Lutetia Pariſiorum 168 18
Luteriç qualia & quot gymnaſia 169 4
Lutetiæ ſphæriſteria 172 8
Lutetiæ unde cimices 99 8
& lutum aridum 6 2
lychnuchus 94 11

M

Mænalus 319 19
inde magiſtratuum obſeruantia 203 8
magiſtri Pariſienſes 41 4
magiſtris parem gratiam rependi non poſſe 87 23
magnificentiam uocari profuſionem 108 10
maialis 115 16
Maius mundi pictor 77 11
mala medica 122 1
Malacenſe opus. 109. 8
male audire 37 17 21
malluuium 75. 12. malluuiæ 16 malluuia 109 2
manducare 125 4
Mannius uerſificator 89 10

Manricus 59 16 207 13
manus 184 4
manuum inepta geſticulatio 207 10
marchiones 139 20
marmor Baſaltes 83 8
Martialis locus 69 16
& 104 4
Ioannes Martinius Siliceus 4 6
Maſconorum ſphæriſterium 171 19
materiata domus 86 22
matutina deambulatio ſalubris 76 19
matutina precatio 71 17
mediaſtinus ſeruus 82 12
melitenſe lintheolum 62 19
memoriæ melius infigi, quæ altius profe ras 18 21
menæ piſc. 121 6
mendacium à diabolo natum 207 17
mendacio nihil tetrius
mēdacio nos reddi diabolos 207 16
mendax fure deterior 207 19
mendaces filij diaboli 13 12
Mendoza 59 16
merenda 24 21
mens non niſi quieta recte ſtatuit 237 1
menſæ conſecratio 29 9 & 110 20
metallarius 101 6 metallicida 8
Mimi uerſiculus. 132 9
Minceus 308 15
Minerua ex Iouis cerebro 96 5
miſerationem mouentia 228 7 inde
miſericordiæ ſedes genua 186 16
miſſus 28 17 & 119 18
moderatio ſimulata 194 9
uera 17
monas 161 5

montes 289 13
Mopſi diuinatio.303.11
mortariolum plumbeum 62 11
μωσᾶϑαι 295 20
moſcata aqua 125 7
mulli 121 7
mundicies in quibus ſeruanda potiſſimū 207 3
mundiciē corporis & ſanitati & ingenio conferre 23 7
mūdicie nihil digniūs homini 41 14
mundus κόσμος 76 22
muria 122 3
murrha 108 20
Muſa quid 295 23
Muſæ unde dictæ 295 19
Muſarum dux ſol 24 3
Muſarum numerus incertus 114 13
Muſarum uirtus 295 16
Muſis grata aurora 24 3 & 80 7
Muſæa 159 13
mūſcarium ſetaceum 72 22
Mutij Scæuolæ lemma 84 5
mutuum muli 260 . 6
Myconis de arboribus ſcripta 250 4
myricæ 332 1
myxi criſpatio 95 8
N
Narciſſi forma 84 22
nationis huius 166 23
natura paucis contenta 126 5
nauiculatores.51.6. ſex maris 10
Antonij Nebricenſis auditorium 56 2
Ioannes, Theod. Neruius 30 1
Nilotici calami 60 20
nimis crudum hoc pomū. prouerb.193. 23
Noa uini inuentor 132 18
nobilis & ignobilis diſcrimē uulgò. 189.18
pro nobili non haberi

qui aliquid utile agat 39 18
nobiliũ educatio qualis eſſe hodie ſolet 189 1 inde nobilium inſtituendorum quod eſſe præmium ſoleat 190.22
nobilium ſtulta ac praua pſuaſio. 60 3. nõ opus habere ſe literis ac eruditione 191 17
nobilium ſcribẽdi imperitia 57 22
nobilitas uera in quibus ſita 59 19
nobilitatis ſtudia 145 20
nobiliũ ignorãtia multos à ueri cognitione abduci 195 1
noui homines 190 11
νόμιος Apollo 255 16
numatio 44 1
nux Indica 118 14

O

Obex 99 11
obnubilitati ſcyphi 28 2
obſeruator 46 23
obſtragulum 61 & 74 7
occupat⁹ male, bellua: bene, uerè homo 206 10
Oceani inſulę extra orbem 226 22
ocelli 73 20
ocium 206 9 uiciorũ parens 144 9
ocreæ 75 18
Octauianus. uide Auguſtus
Octauianus ſe neq; ſerio neq; ioco dominum uocari paſſus 233 18
oculi animi ſpeculum 206 21
œnophorus 116 7
œnophora 110 1
offendix 172.12 offendimentum 14
ogdoas 161 6
olitorium forũ. 174. 18
oliuæ Balearicæ 122 2
Bethicæ 3

Oliuanus comes. 175 17
olorina uox uide Cygni cantio
omphacium 122 1
onocentron 103 13
operarius dies 18 10
opici mures 105 16
opiſthographi 61 5
opportunitas agendi hora 36 8
optimũ non naſci &c. 296 9
ora 109 3
orbiculi 73 18
Orbilius 79 18
orbis 226 21
orea 48 23
oris compoſitio animi index 206 18
Orpheus 274 6
Orphei inuentum ciuitates 300 16
orthographica pictura 82 15
oryzam in aqua naſci, mori in uino 120.13
Oueia 17 19
oxypora 122 1

P

Palæmon 31 23
palæſtra altercatoria 91 22
palimpſeſtos membrana 61 4
palla 75 20
palla lucubratoria 95 23
Pan 274 10 præſes paſtorum 319. 21
panicum 165 4
panis leuiſſimus optimus 112 14. inibiq; uaria panis genera.
Papias 91 9
παραφθέγγειν 32 16
παραφθέγμα ἀπροσδιόνυσον 31 21
parentũ cultus 202 20
parentibus parem gratiam rependi non poſſe 87 23
paria facere 131 23
Paris 241 1
Pariſij 168 21
Pariſienſes magiſtri 41 4

parmenſis caſeus 124 2
Parnaſſus 296 11
paropſis 25 10
parthenon 143 1
Paſiphaë 301 20
paſſeres piſc. 121 3
paſtilli 121 7
D. Paulus ſcenopœus 271 22
D. Pauli lemma 84 1
eiuſdem præceptum 119 1
pauonis ferculo delectatus Q. Hortenſius 122 7
peccatum originale 269 1
pecten 186 2
pectine eburneo pectandum 74 22
pectorale 73 22
pecuniæ omnia uenalia 138 19
pedeſtre iter 48 20
pedunculi 61 22
pegnarogiorum platea 174 14
pellita palla 96 1
Penafellius caſeus 124 4
penniculum 62 12 23
& 65 23
pennas ad ſcribẽdum præparandi ratio 61 11 19
pentas 161 6
ad perdicis nidorem quidam duos panes epulatus. 106. 12
peregrinari in nequitia, non habitare 43 10
perfunctoriè. 110 19
peripetaſmata 98 22
periſcelides 74 6
periſtroma 98 19
Perſica poma quare à Perſis in Græciã inuecta 114 20
Perſij locus 69 8
pes manui non abſimĩlis 186 9
petauriſta 44 22
petroſelinatum 119 22
Phaëthõtis aurigatio 150 1
philogræcus 131 19

philomelæ & cuculi certamen 40 15
Philoponus 19 15 & 14 16 & 159 8
philoſophia colus 36 6
philura 63 17 philuræ 123 22
phrontiſterium 32 5
Phrygius caſeus.123.20
pietas uitæ totius condimentum 122 20
pietatis exemplũ 83 3
pila 103 23
pilæ ludus, qualis in Gallia & Belgica 172 4 inde
pilæ ludus ſolus ſcholaſticis ꝑmiſſus Lutetiæ 173 14
pileus inter cœnandũ non tãgendus.30.18
Pimentellulus 149 20
pinguaria 102 6
piſces cum carnibus in eadem menſa inſalubre 102 8 & 120 19
piſciũ tractatio incerta 121 12
ex piſcibus olim etiam cõuiuia lautiſſima 121 17
piſculenti dies 24 9
piſtillarius 103 12
Placẽtinus caſe⁹.124.6
placita 90 6
plaga 98 15
planta pedis.186.17.22
Platonis frugalitas 95 2
Platonis lemma 91 5
Plauti locus 128 11
Plinij locus 35 15
Plinij dictum 126 8
plutei 70 21
pluteus. pluteol⁹.96.9
pluuiæ præſagiũ.95.17
podex 186 3
pœnus 32 22
poëſis in nullo precio apud maiores 232 20 ſub Auguſto preciũ nacta eod.
poëtarum apud Græcos maius olim q̃ Latinos precium 209 4

poëticæ noſtro tempo re neglectus. 209. 20
poëticæ oblectatio 210 4
poëtices ſtudiũ 98 4
poëticus ſpiritus cœleſtis 903 6
poma fugientia 117. 11
Polemonis philoſophi metamophorſis 199 2
Politiani uerſus 54. 11
pollinctor 111 16
Aſinius Pollio 259 4. Ciceronis æmulus eodem
Aſin. Pollio quando Coſ. 268 21
Aſin. Pollionis bellum cum Illyricis 265 23
pollubrũ. 7. 3. & 109. 7
pollucibilia conuiuia 121 18
Polyxena formoſiſſima 84 22
popino. popina. 100. 3
poples 183 22
populi iudicium. 320. 15
porcinæ addendũ merum 115 22
Portius latro ſua lingua diſertus 259 8
poſtilena 49 10
præceptorem non reuereri, perditi amici argumentũ. 46. 13
præceptorum obſeruantia 203 1
præfectus celerũ. 140 5
præire uerba 34 15
præteritum permiſſiuum 275 1
prætor capitalis 37 3
prætoris p̃fectus. 140. 2
primatus ludẽdi. 20. 18
princeps regius puer in aula Hiſpana 139 16
principatus & ſacerdotium res in uita maximæ 150 5
principum dominandi amor cæcus. 333. 6
principum erga aliquem declaratio fauoris qualis 256 12
priua utenſilia 85 5
pro aris & focis 90 2

pro derelicto habere 93 20
prodromi ficus 115 5
profeſtus dies 73 11
profuſionē uocari magnificentiam 108.10
proletari 70 12
prooemiari 112 10
prophetę Iudęis, quod Sibyllæ gentibus 267 13
propola 38 2 propolæ 95 13
propugnator 91 18
pruna cereola 80 10
pruniceps 101 15
prymneſium 53 8
pudenda 186 2
pudor in fronte. 186. 15
de puellarum iudicio pendere uiros, ridiculum 170 23
puerperis maxime neceſſaria quies 220 3
pugiles pugillares 57 11
pugione plumbeo pugnare 93 15
pulicaris uenatio. 72. 8
pulueraria theca. 96. 15
puluis 6 2
puncta 162 18
pupulæ 181 22
pyrolabe 101 18

Q

Quæ capiti illius ſint 53 1
quaſillus 12 19
quaternio 161 6
querquedulæ 121 21
qui nō periclitatur, nō diteſcit. prouerbiū 160 8
quilibet 188 23
Quintiliani locus. 56. 7
Quintilius Varus 297 4

R

Radius 17 9 & 253 16
radij pectinis 74 20
redundanter 111 6
refrigeratorium. 109. 23
regeſta 46 18
regiæ deſcriptio 139 4 inde
regię menſæ quales cō

uſuæ adhiberi ſoliti 142 7
regnum Dei pro Eccleſia 270 3
reſponſio mollis frangit iram 287 21
reticulum 75 17
rex caput reipublicæ 139 10
ῥαψῳδία 104 19
rhedarij fex terræ 51 9
Rhenenſe uinũ 116 6
rhomburi 161 3
rimas ducere 87 1
Rimoſulus 158 21
Rodericus Manricus 158 14
rubor, uirtutis color 59 15
ruderatus ager 54 6
rupes 289 14
ruſtica temporum diſtinctio 311 9
ruſticæ uoluptates. 226 3 & 239 14
S
Sacerdotium & principatus res in uita maximæ 150 5
ſacerdotum reuerẽtia 203 3
Saguntinũ uinũ .116. 11
ſalicetum 106 17
Salonæ captæ 266 1
Saloninus 266 2
ſalubre & ſapidum nõ idem 115 7
Samia phiala 119 11
ſanderacatum 109 8
Sammartinium uinũ 116 5
ſaperda 102 16
ad ſapientiam uia breuiſſima, audiẽdi diligentia 204 18
ſarracum 53 2
ſartaginea 124 11
ſacietas rerum omniũ 167 14
Saturni regnum. 268. 7
ſaxa 332 2
ſcæuæ. ſcæa 185 13
Scæuolæ unde 185 12
ſcaphia 85 17
ſceleroſus 13 18
ſchedia 96 18
ſchola 18 15

ſchola ludus 5 6
ſcholaſticis nullũ præter pilæ luſum permitti Lutetię. 173. 14
Scintillæ ædes Valentiæ 175 15
ſciographica pictura 82 16 & 83 16
Scip. Africanus ad Trebiam ſeruauit patrem 180 1
Scipio Africanus excultiſſimus & politiſſimus 181 2
Scipionis Africani Apophthegma 183. 7 imago 179. 8. inde
ſcita 90 5
ſcolpetæ 52 7
ſcopula 72 22
ſcribendi elegantia & celeritas 57 18 utilitas 56 1 14
ſcribendum recto capite 68 15
ſecundarium uinum 116 23
ſecundarius panis 112 20
ſegmentata menſa 110 6
ſegmentati 190 18
ſella plicatilis 99 13 & 110 2 reclinatoria 162 17
ſemiſomnis 105 22
Senex dignitatis nomen 225 9
ſenes auſcultandi & qui 152 4
ſenes bis pueri 143 3
ſenes pueri centum annorum 152 19
ſenum omnium una querimonia quæ 155 15
ſenũ reuerentia 203 6
ſenio 161 6
ſepacei 94 10
Sequanæ placidum agmen 53 19
ſera penſilis 86 7
Sergij & Bacchi templum Romæ. 132. 18
ſericum gauſapinum 73 6
ſermo iuuenis qualis eſſe debeat 207 4

ſermonaria 91 9
ſermone nos à belluis differre 18 6
ſeruare domi 12 16
Seruij Honorati lapſus 211 18
ſetanius panis 112 15
ſeui odor 95 8
Sibyllæ carmina qualiter compoſita 267 17
Sibyllæ gẽtibus, quod prophetæ Iudæis 267 13
Sicelienſes, & Sicelides Muſæ 266 19
ſigillum ſtomachi 125 1
ſilatum 24 3
Sileni 211 15
Sileni duo 296 5
Silenus Bacchi magiſter 296 15
Siliceus 146 11
ſilones 183 18
ſimilago 120 7
ſimum naſum non decere generoſam faciem 183 15
ſinapis 119 23 quibus conueniat magis 120 1
ſinus 186 1
ſirpus Indicus 142 3
Smyrna Cinnæ poëma 325 19
Socratis apophthegma 126 2
Socratis iuguli 183 2
Socratis lemma 91 8
ſodaliũ magna ratio habẽda, quales ſint 208 8
ſol Muſarum dux 24 8
ſolarium 70 17
ſolea 55 41
ſoleæ piſc. 121 4
ſolum pedis. 186 11 17
Sophoclis uerſus à Cicerone uerſi 97 21
Sophronius in aulis non multum uerſatus 139 13
ſors 177 21
ſpatalium 124 16
ſpeculares feneſtræ 83 15

ſpeuſicius panis 113 6
ſphæriſteria Lutetiæ qualia 169 1
ſpongia 39 23
ſpongioſus panis 113 4
ſponſio 163 3
ſponſionem augere 164 20 & 163 18 facere 7 21
ſportulæ 142 18
ſtanno illita ærea olla ſapidiores cibos pararі 102 4
ſtapeda 49 19
ſternax equus 149 1
ſtriblitæ 124 11
ſtruthionicè 122 11
ſtuferi 157 20
Stunica 146 11
ſtylo ſcribendi mos 60 18
ſub lunam ſilentem 33 2
ſubſellia 110 2
ſubſternere equo 51 1
ſubucula 4 20
ſuccuſſator equus 50 4
ſuffitor 100 18
ſuilla Iudæis interdicta 113 20
ſulfurata 101 1
ſufflamminare 52 21
ſuperare 315 8
ſuppedaneum 110 3
ſura 186 8
ſyllabæ inter ſcribendum non ſecandæ 68 2
ſyluæ etiam interdum prouincia conſularis 267 4
συμπόσιον 106 5
Syracuſanæ menſæ 95 2
Syri conuiuium 26 6

T

Talitra 20 22
talos compoſitos mittere 39 21
tapetes uilloſi Turcici 109 19
D. Tecla 171 2
tempora caua demen-

tiæ ſignum 180 4
temporum ruſtica annotatio 311 9
terræ filius 46 19
tertiarium uinum 117 1
teſſellatum opus. 110.7
teſtuacia 101 21 & 124 11
Thalia 296 20
theca pennaria & calamaria 60 16
Theocritum imitatus Vergilius in Bucolicis 210 22 & 266 18 & 303 16
thorax 185 21 ſimplus, diploïs 5 1
thura ex Sabæis 115 1
thynnus 121 5
thyrſus 15 12
Tiberij Cçſaris digitorum articuli 184 23
tibia 186 7
tibialia 5 12
tibicines 96 7
Timon Miſanthropus 322 6
tintinabulum horarum 35 23
titio 101 9
toga quærenda ibi, ubi amiſeris. prouerbium 160 6
tomentum 172 19
toreumata 108 23
tormenta manuaria 52 7
torris 101 4 10
tragemata ad quid inuenta 124 20
trias 161 6
tricongius 36 22
trinitas per tres parcas ſignificata 272 16
triumphus Hiſpanicus ludus 161 11 & 163 1 inde
trullæ 85 18
truncus 185 20
truttæ 121 8
tucetum 25 13
tudicula 103 4
tumulus 284 21
turunda 120 17 turundæ 24 11
tympana 114 8

typhaceus panis 112 20 & 113 10
tyrocneſtis 103 17
tyrones 88 18

V

Vacia 47 9
Valentiæ urbis deſcriptio 168 12 toto dialogo
uallecula 182 18
uapa 93 14 & 117 7
Vari uictoriæ & mors 297 4
Varro 10 14 & 31 23
Varronis lex conuiualis 112 3 & 114 11
Vatrachomyomachia 47 10
Vatrax 47 9
udones 72 23
uectores 52 23
uehentes 170 15
Velitis Quirites, iubeatis 178 19
Velius ſeſquiphyſicus 179 12
uellutum 73 6
uenter 186 1
uerecundia adoleſcentis ornatus 206 5
Vergilianæ uitæ mendum corrigitur 287 11
Vergilius ab Arrio uim paſſus 260 15
Vergilius Cęſari nunquam cognitus 287 6 nec Ciceroni eodem
Vergilius quando natus 222 22 quando Bucolica ſcripſerit eodem
Vergilij Bucolica triennio expolita 210 20
Vergilij locus 95 18 & 115
Vergilij uerſus de uere 79 4
Veris amœnitas 77 5 inde
ueritas in iurgio pro contumelia 144.20
ueritas à Deo nata

207 16
ueritate reddi nos ſemideos 207 16
uermiculi 120 8
uerſicolores famuli 188 14
uerſura 44 19
uertex unde dicatur 179 19
ueſtiaria uincula 73 8
ueſtibulum 81 19
ueſtigium 186 10 12
ueſtitus in aulicis uarietas 138 4 inde
umbilicus 109 3
uncinuli 73 17
undulata 73 14
uocales 17 18
uola 185 15 & 186 10
uolúcres penult. producta 32 7
uolubilis menſa 96 10
uoluptate trahi animum 242 4
uortex 179 19
urbis corpus 175 13
urbes 22 1
urceolus 7 3
urnarium 103 6
uulgus 169 9
uulſellæ 180 19
uultuoſus 141 5
uultus animi index 138 10
uultus ducere 141 13
uultuum uarietas 135 1 inde
uibriſſæ 180 20
uictorem ferre belli conditiones non uictum 111 20
uilla 117 2
uillatum 190 21
uilloſa, leuidenſa 46 1
uinum aquatum 117 18
uinum aquæ ſuperinfundendum 117 15
uinum Chriſtianum 117 23
uinum dilutius ſub cõuiuij finem propinandum 123 2
uinum fugiens, conſiſtens 117 9 13

uinum perdis infuſa aqua. prouerbium 118 17
uini corrumpēdi mos 118 4
uini uaria genera 116 5 inde
uir dignitatis nomen 249 6
uiri, qui aliàs barones 139 21
uirtutum ſedes in corpore quæ 186 15
uitalia 128 15
uitæ totius condimentum quodnam 122 17
uitium facere 87 1
uitiorum dominium 147 12
Viuis ædes, in quibus natus 171 5
Viuis carmen de ludo 168 1
Lodouici Viuis morbus articularis 30 13

X

Xenocratis in mutando Polemone uis 199 4
Xenophontis lemma 91 5
xylineum 95 14

Z

Zeneti Marchiona 171 12
Zoilaſter 158 15

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE